

PÖYTÄKIRJA

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton

VI W Edustajakokous

Helsingissä huhtikuun 19-20 päivinä 1975

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

KIRJASTO

M290640139*

329.14(480)Sos.dem Naiset 2 K Pö
Pöytäkirja : Sos.-dem. naisten keskusliito

Kansan Voima Oy:n Kirjapaino
Joensuu 1976

SISÄLLYS

Kokouksen avaus	5
Kutsuvieraiden tervehdykset	9
Huomionosoitus kunniajäsenille	14
Uusien kunniajäsenten kutsuminen	15
Kunniajäsenten kiitos	15
Kokousedustajien valtuuksien hyväksyminen	16
Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen	16
Kokouksen järjestäytyminen	17
Pöytäkirjan painattaminen	20
Esityslistan, kokoussääntöjen ja työohjelman hyväksyminen	20
Keskusliiton toimintakertomukset vuosilta 1972, 1973 ja 1974	20
Keskusliiton puheenjohtajan valinta	21
Keskusliiton sihteriehtokkaiden nimeäminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan	22
Liittotoimikunnan jäsenehtokkaiden asettaminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan	27
Liittoneuvoston kokoonpanon vahvistaminen	27
Liittoneuvoston lisäjäsenehtokkaiden nimeäminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan	28
Toimintasuunnitelman käsittely ja lähettäminen menettelytapavaliokuntaan	28
Liittoveron suuruus	41
Keskusliiton sihterin valinta	41
Liittotoimikunnan valinta	43
Liittoneuvoston lisäjäsentien valinta	43
Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan	43
Kotiäitien työeläkeoikeuden järjestäminen	51
Kotiäitien työeläkeoikeus	52
Lasten turvallisuus	52
Naisten vuonna 1975: Rauhan puolesta väkivaltaa vastaan	53
Talouspoliittisen jaoston käsittelemien asioiden esittely	54
Esitykset erinäisten sosiaalisten epäkohtien korjaamiseksi	55
Sairausvakuutuspäiväraha äideille lapsen sairastuessa	56
Lastenhoitokustannusten hyväksyminen verovähennyksenä	56
Leskeneläkkeen epäkohtien korjaaminen, naisten eläkeiän alentaminen ja yhteinen puhuttelunimi kaikille naisille	57

Yksinhuoltajan toimeentuloturvan parantaminen	57
Alueellisen ja rakenteellisen työttömyyden torjuminen ja naisiin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen	57
Palvelujen aikaansaaminen alueella yhtäikaa ensimmäisten asun- tojen kanssa	58
E-liikkeiden henkilökunnan vaalikelpoisuus	58
Esitys lapsilisälain muuttamiseksi	59
Toimintasuunnitelman hyväksyminen	60
Lausumien käsittely	61
Kokouksen päättäminen	62
Pöytäkirjan tarkastajien lausunto	63
Liitteet	65
Osanottajaluettelo	65
Esityslista, alkuperäinen, esitysvihkon sivut 3—4	
Kokoussäännöt	73
Työohjelma	73
Toimintakertomukset, esitysvihkon s:lta 4 alkaen	
Toimintasuunnitelma, esitysvihkon s. 31	
Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, esitysvihkon s. 37	
Järjestöjen esitykset, esitysvihkon s:lta 54	
Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitys (esityslistan n:o:ksi 28 lisätty asia)	74
Yleispoliittinen julkilausuma	75
Tasa-arvopoliittinen lausuma	75
Sosiaalipoliittinen lausuma	75

Pöytäkirja Sos.-dem. Naisten Keskusliiton VI edustajakokouksesta Helsingin Työväentalon juhlasalissa 19.—20. päivänä huhtikuuta 1975. Kokouksen puheenjohtajina toimivat Meeri Kalavainen, Thelma Ollila ja Aino Hahlman.

ENSIMMÄINEN KOKOUPÄIVÄ

Kokous alkoi lauantaina 19 päivänä huhtikuuta klo 10.00 Helsingin Työväen Naiskuoron esityksillä.

Kokouksen avaus

Sos.dem. Naisten Keskusliiton puheenjohtaja Meeri **Kalavainen** avasi VI edustajakokouksen seuraavin sanoin:

»Arvoisat kutsuvieraat, hyvät liittokokousedustajat ja puoluetoverit! Kolme vuotta on jälleen kulunut. Olemme kokoontuneet edustajakokoukseemme päättämään monista meille tärkeistä asioista. Liittotoimikunnan puolesta toivotan teidät kaikki, hyvät puoluetoverit, tervetulleiksi edustajakokoukseemme tänne Helsingin työväentalolle. — Meillä on kokouksessamme myös edustajat Ruotsista ja Norjasta.

Keskeisen kysymyksen tässä edustajakokouksessa muodostaa tasa-arvo-ohjelmamme. Esitys kokonaisuudessaan liittyy myös oivallisesti kansainvälisen naisten vuoden teemoihin, jotka ovat rauha, kehitys ja tasa-arvo. Ne ovat meille sosialidemokraateille tuttuja ja lämpimiä asioita. Niiden puolesta on hyvä tehdä työtä. Me sosialidemokraatit kautta maailman olemme pyrkineet toiminnallamme edesauttamaan yhteiskuntamme laadullisen tason nostamista. Menneet sukupolvet ovat viitoittaneet meille tien suuren tehtävän toteuttamiseksi.

Kun kansainvälinen sosialidemokraattinen naisliike juhli 50-vuotistoimintaansa 1957, silloin julkaistussa pikku teoksessa todettiin, että yhteiskunnassa näkyvät uuden teollisuuden piirteet. Kysymyksessä oli automaatio, lisääntyvä koneellistuminen. Havainto antoi aiheita huoleen sen takia, että muutosten arvioitiin monella tapaa vaikuttavan jokapäiväiseen elämäämme, ja niinhän on tapahtunut. Niissäkin oloissa naiset huomasivat, että tulemme kokemaan ja kohtaamaan uusia taisteluja. Auttaaksemme toisiamme tarvitsemme siskojemme tukea kaikissa maissa. Tarvitsemme yhteistyötä sorrettujen maiden samoin kuin niissä asuvien naisten ja lasten auttamiseksi. Meidän on

edistettävä demokraattista sosialismia kautta maailman ja yli rajojen, jotta takaisimme kulttuurin edistymisen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, vapauden ja rauhan koko ihmiskunnalle.

Tällä vuosikymmenellä meillä on takanamme lukuisia taisteluja työväenluokan puolesta. Ne ovat antaneet niin naisille kuin miehillekin kokemuksia. Niiden arvo käytännön työssä on erittäin tärkeä. Saaduille kokemuksille ja hankituille tiedoille on rakennettava entistä ehompaa ja lujempaa, jotta sosialidemokraattisen liikkeen kehitys tänään ja huomenna on vankka ja ihmisiä puoleensa vetävä. Suuren joukkoliikkeen vastuu on mahtava ja velvoittava. Me toteutamme tavoitteitamme yhteiskunnassa, jossa koneellistuminen ja kaupunkilaistuminen ovat tosiasioita. Kansalaisten lisääntyvä vapaa-aika antaa myös yhteiskunnalle uusia haasteita ja kansalaisjärjestöille pitkälle meneviä velvoitteita. Tämä vuosikymmen osoittaa kansainvälisyyden kasvaneen kansojen kesken, samoin riippuvuus toisista kansakunnista on lisääntynyt. Sosialidemokraattinen liike on kansainvälistä. Tiedämme, että vain rauhantahtoisen politiikan avulla me voimme torjua huolet ja murheet, joihin lyhytnäköinen ja omiin itsekkäisiin vaatimuksiin perustuva kansallinen ja kansainvälinen politiikka saattaa ihmiskunnan johtaa. Näyttöjä on olemassa tämänlaatuisesta politiikasta kautta maailman.

Kun Euroopan kulttuuriministerit kokoontuivat Suomessa 1972, he kiinnittivät kannanotoissaan huomiota Euroopan valtioiden välisen kulttuuriyhteyden olemassaoloon. Eurooppa on osoittanut, ettei se ole sisäänpäin kääntynyt, vaan yhteistyölle avoin maanos. Euroopan yhteistyö- ja turvallisuuskonferenssipäätös voitaneen pitää lähiaikoina täällä Suomessa. Siihen me olemme valmiita ja toivomme, että konferenssi voisi kuvastaa sitä rauhantahtoista ja turvallisuuteen tähtäävää politiikkaa, johon eri maat Euroopassa halukkaasti pyrkivät.

Me naiset painotamme tänä vuonna tasa-arvoisuuden ajatuksia monissa tomissamme. Naisjärjestöjen työssä nämä asiat näkyvät. Tiedämme, että naisten yhteiskunnalliseen osallistumiseen kohdistuvat asenteet ovat jatkuvasti muuttuneet myönteisemmiksi. Tähän kehitykseen on luonnollisesti vaikuttanut naisten kasvava merkitys työelämässä samoin kuin naisten koulutuksen lisääntyminen. On luonnollista, että tiedon ja taidon vahvistumisen myötä naisilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa myös päätöksentekoon siinä yhteiskunnassa, jota he työllään rakentavat. Sukupuolten välisestä tasa-arvosta puhuttiin paljon 1960-luvulla Ruotsissa. Niinpä meilläkin tehtiin tiedenaisten johdolla erilaisia kansainvälisiä vertailuja tästä kysymyksestä. Meidän maamme naiset kestivät hyvin vertailun sijoittumisessaan tarkasteltaessa heidän osuuttaan korkeakouluissa, maan työvoimassa ja eduskunnassa. Tutkimuksissa ilmeni mm., että Neuvostoli-

tossa on naisia enemmän työmarkkinoilla ja kansanedustuslaitoksessa, mutta ei korkeakouluissa. Kunnallisvaltuustoissa oli Ruotsissa enemmän naisia kuin Suomessa. Naimisissa olevien naisten kuuluminen yhdistykseen oli Norjassa ja Tanskassa yleisempää kuin Ruotsissa ja Suomessa. Monia muitakin mielenkiintoisia seikkoja havaittiin eri maiden naisten osallistumisessa. Keskustelut näistä kysymyksistä ovat todennäköisesti johtamassa suurempaan tasa-arvoisuuteen niin perheissä kuin muissakin tehtävissä.

Eri aikakausien kehitystä verrattaessa ei aina tule esiin yksin>-omaan myönteisiä seikkoja. Muutokset selittyvät myös siten, että esim. syntyvyys ja harvemmin tapahtuvat avioerot olivat merkkejä perinteisyydestä ja maatalousvaltaisuudesta. Teollisuuden myötä on syntyvyys laskenut ja avioerojen määrä kohonnut. Jopa tämänsuuntaista kehitystä ennustivat tiedenaisemme 1960-luvun lopulla. Ennusteet ovat toteutuneet muiden perhesuunnitteluun liittyvien kysymysten keralla. Tämän vuoksi vajaat perheet tuovat nyt esille uusia vastuualueita.

Tänä Yhdistyneiden Kansakuntien julistamana naisten vuonna on myös hauska havaita se seikka, että mitä erilaisimpia naisten ryhmiä syntyy jatkuvasti, vaikka väittelyjä käydään siitä, miten naisjärjestöjen organisaatioita pitäisi uudelleen rakentaa. Tulevana kesänä on Ruotsissa seminaari, jonka aiheena on naisten työ. Seminaarissa on mukana Ryhmä kahdeksan Ruotsista, Punasukat Tanskasta ja Naisrintama Norjasta. Kurssin tehtävänä on tarkastella naisen työn luonnetta ja suhteuttaa se naisten järjestökokemuksiin ammattiyhdistysliikkeessä, poliittisissa puolueissa ja naisjärjestöissä. Tämäkin esimerkki nähdäkseni osoittaa sen, että naisten omaa toimintaa kaivataan muodossa jos toisessakin. Punasukat sen nimellään osoittavat.

Suomen sosialidemokraattinen naisliike on tänä vuonna toiminut 75 vuotta. Työmme määrä ja laatu on vaikeasti mitattavissa, mutta mukana olemme olleet monissa taistoissa. Niistä useat ovat koituneet tämän maan ja sosialidemokraattisen liikkeen hyödyksi. Lainsäädäntömme on monella tapaa mennyt eteenpäin. Se antaa tänään ihmiselle, yksilölle, turvan hänen elämänsä monissa pulmatilanteissa. Me kaikki olemme tähän kehitykseen vaikuttaneet siten, että ihmisten elinolosuhteet ovat nyt ratkaisevasti muuttuneet. Kun näin on käynyt, on tosiasia sekin, että olemme nyt uusien ongelmien edessä. On löydettävä oikea sijansa nykyajan oloissa, jolloin työaika lyhenee ja yksilön käytettäväksi jäävä vapaa-aika pitenee. Nämä samat pulmat kokevat kaikki pohjoismaiset sisaremmet, joten yhteinen on taistelumme ja yhteinen on ilomme ihmisen onnen puolesta.

Kun olemme vakaumuksellisia sosialidemokraatteja, olemme myös sosialisteja ja demokraatteja. Toimintamme tähtää yhteiskuntako-

neiston tehokkuuden lisäämiseen sekä osuutemme kasvattamiseen taloudellisten päätösten teossa. Vuonna 1952 hyväksytyn periaateohjelman mukaan sosialismi ei ole kuitenkaan enää työväenliikkeen kaikkien ihanteiden summa, vaan ennen kaikkea menettelytapa työväen elämän edellytysten parantamisessa. Tämän toimenpiteen pitää olla taloudellisesti tarkoituksenmukainen. Se merkitsee sitä, että taloudellisen suunnitelmallisuuden turvaamiseksi yhteiskunnan sananvaltaa talouselämässä tulee laajentaa ja sen lujittamiseksi valtion omistamien tuotantovälineiden määrää tulee lisätä. Käytännön politiikassa olemme tähän pyrkineet. Näyttöjä tästä linjasta on olemassa, joten olemme toteuttaneet menneitten sukupolvien meille jättämää henkistä perintöä.

Järjestöliikkeen pitkän taipaleen kuluessa moni siirtyy riveistämme pois. Se on luonnonlaki, se koskee meitä jokaista ajallaan. Menneet ovat jättäneet jälkeensä haikean muiston ja meille sen tosiasian, että toveri ei enää saavu joukkoomme. Kun me muistamme riveistämme poistuneita, me samalla teemme kunniaa heidän suorittamalleen työlle. Hiljentykäämme hetkeksi muistamaan joukostamme poistuneita.» ,

Kokouksen osanottajat kunnioittivat poismenneiden muistoa hetken hiljaisuudella seisomaan nousten.

Tämän jälkeen Meeri Kalavainen jatkoi: »Hyvät puoluetoverit! Maamme tämän hetken poliittisessa elämässä on suurempia ja pienempiä ryhmittymiä, jotka yrittävät vaikuttaa keinoja kaihtamatta asioiden käsittelyyn. Tulokset eivät monesti ole mittavia, kun arvioidaan esim. eduskunnassa suoritettua työtä. Sosialidemokraatit ovat olleet johtava hallitusryhmä kuluneen vaalikauden aikana. Monet erittäin hankalat asiat ovat joutuneet hallituksen ja eduskunnan päätettäväksi. Hallitseminen ei tuo aina mukanaan vain myönteisiä tuloksia, sillä politiikka vaatii oman veronsa päätöksentekijöiltä. Me sosialidemokraatit tiedämme, että tuloksien mittaaminen nykyisen kaltaisessa talouspoliittisessa tilanteessa ei ole helppoa. Monet eri tekijät ovat vaikuttaneet päätösten syntyyn. Pienenä ja pääomaköyhänä maana me joudumme ratkaisevasti turvautumaan raaka-aineiden osalta muiden maiden kanssa käytävään kauppavaihtoon ja kokemaan siten ne haitat, jotka ovat selvästi numeroin ja markoin osoitettavissa viime aikojen päätösten osalta. Vaikka hallitusyhteistyöhön osallistuu pienten puolueiden rinnalla keskustapuolue, ei viimemainitun puolueen osalta aina ole noudatettu sitä yhteistyön linjaa, mitä eri poliittisilla tasoilla on edellytetty. Välistävetoja on tapahtunut usein, niin että hallitus ja eduskunta ja varsinkin sosialidemokraatti-

nen eduskuntaryhmä ovat joutuneet vaikeaan välikäteen poliittisen kriisin ja umpikujan välttämiseksi. Vajaan vuoden sisällä tulevat jonakin ajankohtana olemaan valtiolliset vaalit. Ne vaativat sosialidemokraattiselta perheyhteisöltä lujaa yhteistyötä. Tämänhetkinen talouspoliittinen tilanne ei tietysti ole paras mahdollinen, mutta poliittinen työ vaatii kärsivällisyyttä. Se vaatii myös luottamusta omaan poliittiseen puolueeseen. Se on arkipäivän työtä mitä erilaisimmissa yhteyksissä. Se on yhteisen keon rakentamista niin naisten kuin miestenkin voimalla. Työn ja toiminnan merkeissä vielä kerran, hyvät toverit, tervetuloa tähän edustajakokoukseen!»

Kutsuvieraiden tervehdykset

Kutsuvieraista käytti ensimmäisen puheenvuoron Sos.-dem. Puolueen puheenjohtaja Rafael **Paasio**: »Arvoisat liittokokousedustajat, hyvät puoluetoverit! Puoluetoimikunnan toimeksiannosta esitän liittokokousedustajille ja muille osanottajille puolueen toverillisen tervehdyksen ja parhaat menestymisen toivotukset kokouksen menoa ajatellen.

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton olemassaolo muistuttaa meitä niistä ankarista ajoista, jolloin sosialidemokraattinen työväenliike koki laajan hajaannuksen puolueessa, ammattiyhdistysliikkeessä, naisliikkeessä, nuorisoliikkeessä, urheiluliikkeessä, tärkeimmät mainitakseni, jotka tapahtumat kirjattiin suomalaisen sosialidemokratian historiaan 1990—1960-luvun taitteessa. Nämä hajaannuksen vuodet olivat raskaita aikoja, unohtumattomia aikoja niille, jotka olivat mukana työväen järjestöelämässä noina aikoina. Nuoremmat sukupolvet, joiden vastuulle aikanaan siirtyvät tämän maan ja kansan elämästä ja kehityksestä huolehtiminen samoin kuin tietenkin huoli työväenliikkeen menestymisestä ja tehtävänsä täyttämisestä, eivät omakohtaisesti ole kokeneet noita syviä murrosten aikoja. Heillä on kuitenkin syytä omassa työssään ammentaa siitä kokemusten lähteestä, joka meidän ikääntyneiden kohtalona on ollut koota ja jättää jälkeentuleville sukupolville oppina käytettäväksi. Me olemme yhteisvoimin voittaneet noiden kymmenen hajaannuksen vuoden tappiot ja takaiskut, ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen asema ja voima ovat nyt suuremmat kuin ehkä koskaan ennen tässä maassa. Yksi selkeä muistomerkki noilta hajaannuksen ajoilta on sosialidemokraattisen naisliikkeen jatkuva hajanaisuus. Puolueen ja teidän liiton ponnistukset ovat tähdänneet yhtenäisen sosialidemokraattisen naisliikkeen jälleenrakentamiseen, mutta menestys ei ole kruunannut yrityksiämme. Sos.-dem. Naisten Keskusliitto on rakennettu toisin kuin naisliikkeenme ovat yleensä olleet ennen. Se on eräs puolueemme suoranai-

nen elin ja siten ehkä kuvastaa paremmin tulevaa aikaa kuin vanhat esikuvat, mutta tämän ongelman pohtiminen ei ole tässä tarpeen. Luulen kuitenkin, että jatkettaessa ponnistuksia sosialidemokraattisten naisten kokoamiseksi puolueen yhteyteen se tulee tapahtumaan sen tasavertaisuuden mukaisesti, jolle keskusliittomme tällä kertaa nojaa. Niiden monien vuosikymmenien aikana, jotka sosialidemokraattinen naisliike on ollut järjestönä olemassa — se on lausuttava peittelemättä julki — naiset ovat omissa järjestöissään ja yhteisissä yhdistyksissä suorittaneet niin suuren ja merkittävän käytännöllisen työmäärän, että sen määrää ja vaikutusta liikkeemme kehitykseen on mahdotonta mitata. Milloin näistä asioista tulee puhe, on paikallaan tuoda ilmi kiitollisuus sitä uhri valmiutta kohtaan, joka on aina ollut naisten kohdalla niin keskeisenä piirteenä.

Liittokokouksellenne on valmistettu runsaasti aloitteita monista tärkeistä ajankohtaisista asioista. On tärkeätä, että puolueen naisjäsenet ilmaisevat käsityksensä niistä monista yhteiskunnallisesti katsoen tärkeistä asioista, jotka ovat työjärjestyksessä ja joissa naisilla on todella merkittävää sanottavaa. Yhteisin voimin me sosialidemokraatit, naiset, miehet ja nuoret, olemme jatkuvassa työssä muuttaaksemme tämän nyky-yhteiskuntamme yhä enemmän niiden periaatteiden mukaiseksi, jotka olemme kirjoittaneet ohjelmiamme päämääriksi. Jos tutkimme huolellisesti eräiden viime vuosien lainsäädäntötyötä, huomaamme helposti, miten monelta kohdin työväenliikkeen voimakkaalla painostuksella tai suoranaishalla esityksellä hallituksesta käsin yhteiskuntaamme on kyetty muuttamaan, siis hankittu tuloksia määrätietoisella työllä.

Hyvät toverit! Suorittaessamme töitämme puolueessa tai yhteiskunnan eri portaissa ja nähdessämme voimiamme vahvistuvan ja saavutuksia kertyvän on entistä tähdellisempää selvittää itsellemme, mitä puolueen periaatteelliset päätökset ja ohjeet sisältävät. Viime vuosina on periaateohjelmamme sisältöä tahdottu kirkastaa. Se on oikein, mutta se ei kuitenkaan saa johtaa meitä ahdasmielisyyteen, joka kieltää puolueen jäseniltä oikeuden vapaaseen ajatteluun ja ajatustensa ilmituomiseen.

Poliittinen elämä maassamme on tällä erää sängen jännittynyt, riitainenkin. Nämä ilmiöt selvästi juontuvat eduskuntavaalien lähestymisestä joko ylimääräisinä tai lakisääteisinä. On ilmiselvää, että eduskuntavaalien toimeenpano jo ennen lakimääräistä aikaa on paikallaan, kun työskentely eduskunnassa ja hallituksessa näyttää käyvän yhä hankalammaksi. On nähdäkseni oikein, ettei pidetä kovin tarkoin silmällä eduskunnan nelivuotista työ kautta uusien vaalien toimeenpanoa harkittaessa. Mainittu nelivuotinen aikamäärä on takana, mutta tarpeen vaatiessa on käytettävä hyväksi eduskunnan hajoi-

tusmahdollisuutta, ennen kuin jännitystilat maassa pahenevat. Sen kaltainen tilanne tuntuu meillä nyt olevan. Jos — kuten on arveltavissa — eduskunnan hajoitus tapahtuu ja ennenaikaiset vaalit toimitetaan, niin kaikkien sosialidemokraattisen puolueen jäsenten velvollisuus on tehdä kaikkensa puolueen vaalimenestyksen hyväksi. Olen vakuuttunut siitä, että niin tapahtuu yllyttämättäkin.

Me olemme voineet viime vuosina usein todeta, että toisin kuin muut puolueet sosialidemokraattinen puolue on sisäisesti yhtenäinen ja terve. Pitäkäämme yhdessä huolta siitä, että näin jatkuu tulevinakin aikoina. Mainitsen tästä nimenomaan siksi, että meillä on kesäkuun alussa puoluekokous, joka tulee päättämään, miten puoluelinjat ja kannanotot ratkaistaan, samoin puolueen päätösvaltaelinten kokoonpanot. On oikein ja tervettä, että puoluekokous kiinnostaa puolueen jäseniä. Mutta kun on kerrottu joidenkin yksityisten puolueen jäsenten olevan kiinnostuneita puoluekokouksessa muista seikoista kuin selvästi puolueen menestyksestä, niin tämänlaatuisiin ilmiöihin tietenkin huomio kiinnittyy myös. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että yritykset jakaa puolue ainakin kahteen ryhmään, oikeistolaisiin ja vasemmistolaisiin, ilmeisen epäselvin ja sekavin perustein on puoluetta vahingoittavaa. Näin toimiville on muistutettava, ettei kukaan ole antanut heille valtakirjaa vahingoittaa yhteistä puoluettaamme. Olen siinä käsityksessä kokemusten perusteella, että puoluekokouksemme tulee sujumaan hyvin ja että sen tekemät päätökset ovat terveitä ja puolueen työtä voimistavia. Kun puoluekokouksessa tulee olemaan päätöksiä tekevien paikoilla myös tämän keskusliiton jäseniä, olen vakuuttunut siitäkin, että puoluekokouksen työ on tältäkin osin oleva hedelmällistä, ja siksi toivotan liittokokouksellenne parhainta menestystä.»

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tervehdyksen esitti ryhmän puheenjohtaja Paavo **Tiilikainen**: »Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat, kutsuvieraat, hyvät puoluetoverit! Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on antanut minulle mieluisan tehtävän lähettäässään minut esittämään ryhmän lämpimän ja toverillisen tervehdyksen tähän Naisten Keskusliiton tärkeään kokoustapahtumaan. Monet katseet ovat tässä viikonvaihteessa suuntautuneet näihin liikkeemme perinteisiin kokoustiloihin, ja kokouksen ratkaisuja odotetaan suurella mielenkiinnolla. Kenellekään tässä maassa ei ole yhdentekevää, mitä järjestäytynyt sosialidemokraattinen naisväki ajattelee ja mitä se yhteiskuntaamme koskettavista asioista päättää.

Tätä kokousta nyt aloitettaessa me olemme tilanteessa, jossa takanamme on kahden ja puolen vuoden mittainen hallituskausi. Meillä on runsaasti tietoa siitä, miten hallitusyhteistyö porvarillisten keski-puolueiden kanssa on onnistunut ja mitä se on puolueemme kannatta-

jakunnalle merkinnyt. Ryhtymättä tässä laajempaan hallituspolitiikan tarkasteluun voi todeta, että hallitus on saanut ja halunnut ottaa käsiteltäväkseen merkittävän määrän taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä. Monien asioiden kohdalla käyty sovittelutyö on ollut ankaraa ja kuluttavaa niin hallituksen sisällä kuin myöskin eduskunnassa. Ei siis ihme, että silloin tällöin kannattajakunnastamme on kuulunut tyytymättömyyden ilmauksia, ehkä enemmän kuitenkin menettelytapojen kuin itse asioiden ratkaisujen suhteen. Toisaalta puolueväkemme on jatkuvasti kannustanut ja tukenut vastuussa olevia tovereita. Tarpeellisia kannanilmaisuja on toimitettu luottamustehtäviin asetetuille jäsenille, kuten on tapahtunut aivan viime päivinäkin vaikeiden asioiden ollessa esillä. Merkille pantavaa on ollut, että niin muiden hallituspuolueiden kuin myös opposition taholta on pyritty taktillisessa mielessä korostamaan sosialidemokraattien vastuuta. Näin on ollut asianlaita varsinkin silloin, kun jostain syystä tulevaisuuden näkymät ovat olleet vuosien varrella synkenemässä tai kun on käsitelty ikäviä mutta täysin välttämättömiä lainsäädäntökysymyksiä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei ole pyrkinyt väistämään sitä vastuuta, joka hallitukseen osallistumisesta on seurannut.

Olemme harjoittaneet käsitykseni mukaan avointa, neuvotteluhauluista sekä tehtyihin sopimuksiin tiukasti pitäytynyttä politiikkaa. Tämä on tuottanut tuloksia, vaikka ne tahdotaankin unohtaa vaikeiden ongelmien noustessa pinnalle. Asioiden hoitamista eduskunnassa on helpottanut nykyisessä rikkinäisessä poliittisessä kentässä se ainutlaatuinen tosiasia, että ryhmän sisäinen yhtenäisyys on kestänyt kovimmatkin myrskyt. Olemme pyrkineet siihen, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän sanaan voi luottaa. Uskon, että olemme tässä onnistuneet. Uskon myös, että jäsenet ja kannattajat päätyvät omissa arvioinneissaan samaan tulokseen.

Kokousedustajat, toverit! Sosialidemokraattiselle puolueelle asetetaan tällä hetkellä suuria ja velvoittavia vaatimuksia. Tervehtiessäni eduskuntaryhmän puolesta tätä keskusliiton kuudetta edustajakokousta toivon, että täällä käsiteltäviin tulevat ohjelmat ja kannanotot koituisivat vähäväkisten ihmisten hyväksi ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi.»

Muiden kotimaisten kutsuvieraiden yhteistervehdyksen esitti Olavi **Hurri:** »Hyvät toverit! Olen saanut tämän arvostettavan luottamustehtävän kai siitä syystä, että olen kolmen vuosikymmenen aikana ollut lähes kaikkien muiden järjestöjen palveluksessa, mutta en naisliiton. — Minulla on kunnia tervehtiä tätä Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokousta lukuisten kotimaisten kutsuvierasjärjestöjen ja -laitosten puolesta. Ne edustavat maamme ammatillisia, osuustoiminnallisia, sivistyksellisiä ja sosiaalisia työväenjärjestöjä ja -laitoksia. Ne

edustavat kukin merkittävää alaa yhteiskunnassa. Kaikki niistä eivät ole miesten järjestöjä, monet jopa hyvin menestyneet puhtaasti naisten johtamia. Arvaan, että nyt ovat lyhyet tervehdykset lyhyen virren kaltaisesti kauniita, mutta haluan silti meidän kaikkien puolesta kiittää Sos.-dem. Naisten Keskusliittoa ja sen jäsenistöä järjestöjemme puolesta. Me arvostamme naisten työtä, heidän toimintaosuuttaan ja heidän yhteisen järjestönsä panosta, emmekä vain tänään ja tällaisessa tervehdyksessä emmekä pelkästään tänä naisten vuonna. Minulla on tässä edessäni helsinkiläisen iltapäivälehdessä tervehdys tälle kokoukselle, jossa se kirjoittaa asiantuntevasti, kuten aina, että sos.-dem. naisten mieliaskareita on vuosia ollut erilainen nypläys ja näpläys, joiden naisille on oletettu perinteisesti kuuluvankin. Näinhän on helppoa ja ilkeämielistä sanoa, mutta tottahan on, että sos.-dem. naiset järjestöissämme vuosikymmenien ajan ovat tuolla nypläyksellä ja näpläyksellä pelastaneet kymmeniä työväentaloja tuhoutumasta ja vajoamasta suohon. Muinoin haukuttiin naisliikettä ompeluseuroista. Nyt pienryhmätoimintaan perustuva opintokerhotoiminta on hyväksytty jo muissakin järjestöissä. Tämä vuosi vie varmasti tämän päivän ja tulevaisuuden naisasiaa eteenpäin, joskaan ei tietysti yhden vuoden kuluessa voida muuttaa kaikkea, mihin tuhatvuotiset kielteiset perinteet meitä usein käytännössä ohjaavat. Esimerkkejä näistä voitoista on varmasti jo nyt lyhyen alkuvuoden kuluessa etsittävässä. Uskon, ettei kukaan takanani olevista järjestöistä loukkaannu, vaikka mainitsenkin E-osuuskauppaliikkeen tässä yhteydessä. E-liikkeessä suoritettiin vastikään suuret, merkittävät vaalit, ja kaikki E-liikkeen miehetkin olivat yllyttämässä naisia äänestämään. Tällä kertaa naiset uskoivat miehiä ja äänestivät naisia. Epävirallisestikin tulokset kertovat, että naisten osuus liikkeemme edustajistoissa, joissa naiset muodostavat jäsenenemmistön, on lisääntynyt, ja kävipä niinkin, että maan suurin osuusliike sai edustajistoonsa naisenemmistön. Minusta on syytä yllyttää naisia yhä edelleen. Ei niin, että tärkeintä olisi näissä yhteisissä järjestöissä, onko johdossa mies vai nainen, vaan että naisilla olisi oma tasa-arvoinen oikeutensa niiden toiminnasta päätettäessä.

Hyvät toverit! On monia työväenliikkeen iskusanoja tai käytännön arvoja, joiden mukaan voisi elää. Luulen, että me voisimme tervehtiä teitä parhaiten kehottamalla elämään luottamuksen ja yhteistyön varassa nyt kuten aina ennenkin.»

Norjan sosialidemokraattisen naisliiton edustaja Torild **Liuu** esitti pohjoismaisten aatesisarien tervehdyksen sanoen mm.: »Ruotsin sosialidemokraattisen naisliikkeen ja Norjan naissihteeristön puolesta lausun ilomme siitä, että olemme voineet tulla tänne. — Sosialidemokraattiset naiset pohjoismaissa ovat aina työskennelleet hyvässä yh-

teisyymmärryksessä. Meillä on ollut paljon yhteisiä asioita, mm. yhteinen kulttuuri. Kokoonnumme usein yhteen voidaksemme pohtia yhteisiä ongelmiamme. Harrastamme tätä yhteistyötä maiden rajojen yli, vaikka kielivaikeudet asettavatkin joskus esteitä.

Norjassa pidimme kuukausi sitten naisliittomme kongressin. Samoin kuin täällä tullaan käsittelemään tasa-arvokysymyksiä, myös me pohdimme niitä. Paneuduimme eräässä ohjelmaesityksessämme vakavasti siihen, miten uusi polvi, lapset, voitaisiin kasvattaa niin, että tulevaisuudessa todella päästäisiin suurempaan tasa-arvoon.

Toivon, että tämä kokous viitoittaa tietä menestykselliseen toimintaan myös tulevaisuudessa. Seuraamme mielenkiinnolla kokoustyöskentelyne ja toivotamme sille menestystä.»

Ensi Kotien Liitto lahjoitti tervehdyksenä liiton mitaliin, ja Kristillisten Sosialidemokraattien Liitto oli lähettänyt kokoukselle tervehdyssähkeen.

Puheenjohtaja Meeri **Kalavainen** kiitti tervehdyksistä sanoen mm.: »Kiitän arvoisia kutsuvieraita ensiksikin siitä, että olette lukuisasti noudattaneet kutsuamme ja tulleet seuraamaan kokoustamme. Lämpimät kiitokset puheenvuorojen käyttäjille. Uskon, että kun puolue arvostaa omaa naisliikettään, myös työ muodostuu sellaiseksi kuin sen tänä päivänä pitää olla. Meidän on aivan turhaa keskustella siitä, saavatko naiset toimia omissa erillisjärjestöissään vai ei. Pääasia on, että me kaikki toimimme sosialidemokraattisen aatteen puolesta ja teemme voitavamme liikkeemme menestymisen hyväksi, jotta me aina etenemme niissä koitoksissa, joilla puolueemme laatua, arvoa ja työkykyä mitataan.»

Huomionosoitus kunniajäsenille

Meeri **Kalavainen** osoitti ensin sanansa aikaisemmin nimetyille liiton kunniajäsenille: »Hyvät veteraanitoverimme! Aika liikkuu eteenpäin, työn paine helpottaa, askel lyhenee ja vapaa-aika pitenee. Siirrymme oloneuvosten pariin. Se on tosiasia, kun kutsu veteraaniksi tai kunniajäseneksi saapuu. Mutta tämä elämänmuutos ei merkitse sitä, että otteemme ja mielenkiintomme puolueuutia kohtaan laimenisi. On vain havaittava muutos, että toinen sukupolvi tulee hoitamaan tehtävät, joita aiemmin moni teistä hoiti. — Tämän päivän yhteiskunnassa vanhenneva sukupolvi on kuitenkin elävästi ja innolla vaikuttamassa niihin kysymyksiin, jotka satuttavat heitä. On hyvä asia, että niin on. Silloin olemme muiden mukana ottamassa kantaa ja vaikuttamassa niihin kysymyksiin, jotka koskevat vanhenevien ihmisten pulmia tänä päivänä. — Aiemmin nimettyjä kunniajäseniä, veteraaneja, on kutsuttu tähän kokoukseen, ja osa heistä on paikalla. Osalle

on jo maallinen matka päättynyt. Jo aiemmin liittomme kunniajäseniksi kutsuttuja ovat Alina Sirjola, Hilja Sinervo, Elli Lehtinen, Olga Ahti, Hanna Vesa, Anna Viinamäki, Edit Paasonen, Iida Koivisto, Olga Kokko, Iida Tähtinen, Impi Karvonen, Amanda Väyrynen, Sofia Salo, Inkeri Kalpa ja Mimmi Lassila.»

Kunniajäsenet pyydettiin eteen ja heidät kukitettiin.

Uusien kunniajäsenten kutsuminen

Tämän jälkeen Meeri **Kalavainen** puhui uusille kunniajäsenille sanoen: »Arvoisat uudet kunniajäsenemme! Liittomme kutsuu tässä edustajakokouksessa uusia kunniajäseniä. Kun sosialidemokraattinen naisliike viettää toimintansa 75-vuotisjuhlavuotta, haluamme kiittää teitä, hyvät puoluetoverit, kaikesta menneestä, siitä, mitä olette tehneet kukin omalla paikkakunnallanne samoin kuin yhteisen liittomme hyväksi sosialidemokraattisessa aatepiirissä. Toivotan teille kaikille tästä eteenpäinkin hyviä elon päiviä. Kun me nyt annamme teille punaisen kukan ja kunniakirjan, se on meidän tänä päivänä työn ahjossa mukana olevien vähän vanhempien ja nuorempien naisten kiitos. Uudet kunniajäsenemme ovat Fanny Haaja, Ellen Mattila, Jenny Matinaho, Elsa Ryhönen, Hilma Utriainen, Tilda Tiuhonen, Anni Karttunen, Hanna Ojala, Nanna Kokko, Ester Siik, Katri Iitiä, Hilma Nieminen ja Fanni Paven.»

Uusille kunniajäsenille ojennettiin kunniakirjat ja punainen neilikka.

Kunniajäsenten kiitos

Kunniajäsenten kiitokset esitti Jenny **Matinaho**: »Arvoisa liittotoimikunta, liittokokous, hyvät toverit! Nyt kutsuttujen kunniajäsenten puolesta pyydän kiittää liittotoimikuntaa tästä huomionosoituksesta, jonka olemme saaneet osaksemme. Tässä joku näistä veteraanitovereista kuiskasi, että me olemme nyt niitä sotaveteraaneja. Sitähän se on ollut, vuosikaudet työtä työväenliikkeessä. Se on ollut taistelua henkisin ja aatteellisin asein yhteisen asian puolesta. Kun katsoo vuosia taaksepäin, on siellä hyvin paljon: on masennuksen hetkiä ja on innostuksen hetkiä, toivottomuutta, voittoja ja tappioita, mutta aina on menty eteenpäin. Katsoessani tätä edustajakokousta näen täällä paljon nuoria kasvoja. Sanoisin teille, että te olette paljon paremmissa lähtöasemissa verrattuna siihen, mitä me olimme aloittaessamme työtämme. Toivon hartaasti, että teidän työnne voisi jatkua enemmän ja parempia tuloksia tuottavana kuin meidän työmme on ollut.

Muistakaa aina, että sosialidemokratian riveissä työskennellään eikä anneta periksi.»

Aune **Salama** välitti Keski-Suomesta nimetyn kunniajäsenen Elsa Ryhösen tervehdyksen edustajakokoukselle, koska tämä oli sairastunut.

Kokousedustajien valtuuksien hyväksyminen

Sihteerin suorittaman nimenhuudon jälkeen luettiin valtakirjojen tarkastajien lausunto:

»Valtakirjojen tarkastajien lausunto

Olemme liittotoimikunnan nimeäminä valtakirjojen tarkastajina tarkastaneet huhtikuun 19—20 päivinä kokoontuvan Sos.-dem. Naisten Keskusliiton VI edustajakokouksen edustajien valtakirjat ja todenneet ne asianmukaisiksi ja allekirjoituksilla varmennetuiksi. — Ehdotamme, että kaikille niille edustajille, joiden valtakirjat ovat saapuneet liiton toimistoon sääntöjen määräämänä aikana, myönnetään täydet edustajanvaltuudet ja heidän varaedustajilleen, mikäli varsinainen ei ole voinut saapua kokoukseen. Sääntöjen mukaan tässä kokouksessa ovat puhe- ja esitysoikeutettuja liittoneuvoston varsinaiset ja lisäjäsenet, liittotoimikunnan jäsenet, naispiirien edustajat, Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen edustaja ja liiton toimihenkilöt. — Edellä mainitun lisäksi ehdotamme puheoikeuden myöntämistä niille liittotoimikunnan alaisten jaostojen ja työryhmien puheenjohtajille, joilla sääntöjen mukaan ei näitä oikeuksia muussa ominaisuudessa olisi. Läsnäolo-oikeutta ehdotamme kaikille kokousta seuraamaan saapuneille sosialidemokraattisen puolueen jäsenille ja lehdistön edustajille.

Helsingissä huhtikuun 19 päivänä 1975

Helga Niemi

Tuula Paavilainen

Enni Sokka»

Valtakirjojen tarkistajien lausunnon ja suoritettun nimenhuudon perusteella edustajanvaltuudet hyväksyttiin esitetyssä muodossa. (Osanottajaluettelo pöytäkirjan liitteenä s:lla 67).

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Selostettuaan miten edustajakokous on sääntöjen mukaan kutsuttava koolle, puheenjohtaja luki Suomen Sosialidemokratissa 21. 9. 1974 julkaistun ja perusjärjestöille lähetetyn liittokokoukuskutsun:

»Kutsu Sos.-dem. Naisten Keskusliiton VLeen edustajakokoukseen
Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous pidetään huhtikuun

19—20 p:nä 1975 Helsingissä Helsingin Työväentalon juhlasalissa alkanen ensinmainittuna kokouspäivänä klo 10.00. Jokainen Keskusliiton jäsenjärjestö on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden edustajan kutakin jäsenmääränsä 100-lukua kohden, kuitenkin enintään neljä edustajaa. Edustus määräytyy edustajakokousta edeltäneen vuoden jälkimmäiseltä vuosipuoliskolta Keskusliitolle suoritettua liittoverotilityksen perusteella. Jokaisella jäsenjärjestöllä on oikeus tehdä edustajakokoukselle esityksiä, jotka on lähetettävä liittotoimikunnalle tammikuun 19 päivään 1975 mennessä. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät ja esityslistalla mainitut asiat.

Helsingissä syyskuun 20 päivänä 1974

Sos.-dem. Naisten Keskusliitto
Liittotoimikunta»

Todettiin, että edustajakokous oli sääntöjen määräämällä tavalla kutsuttu koolle ja täytti säännöissä määrätyt edellytykset toimia laillisesti ja päätösvaltaisesti.

Todettiin pöytäkirjaan, että edustajia oli läsnä yhteensä 239, muita puhe- ja esitysoikeutettuja 61 sekä lisäksi runsas määrä asiasta kiinnostuneita puolueen jäseniä.

Kokouksen järjestäytyminen

Kokousvirkillijat

Puheenjohtajat: Liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin edustajakokoukselle kolme puheenjohtajaa: Meeri Kalavainen, Thelma Ollila ja Aino Hahlman.

Sihteerit: Sihteereiksi kutsuttiin Sinikka Luja-Vepsä, Enni Sokka, Marja-Liisa Kunnas ja Tuula Paavilainen.

Pöytäkirjan tarkistajat: Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Kaisu Myyrä Uudenmaan piiristä ja Rakel Turtiainen Helsingin piiristä.

Äänten laskijat: Äänten laskijoiksi valittiin Irma Saarela, Sirkka Kotola, Toini Svensk, Helmi Lappalainen ja Kirsti Korpiluoma.

Valiokunnat

Liittotoimikunta ehdotti valittavaksi neljä valiokuntaa: menettelytapavalioikunta, sosiaalipoliittinen valiokunta, opinto- ja järjestöasioi- den valiokunta ja talouspoliittinen valiokunta.

Kokous hyväksyi liittotoimikunnan ehdotuksen.

Menettelytapavaliokunta

Liittotoimikunta ehdotti, että menettelytapavaliokuntaan nimettäisiin seuraavat kuusi jäsentä: Sirkka-Liisa Oksanen (Kymen piiri), Rakel Lehtokoski (Helsingin piiri), Ellen Lehtonen (Keski-Suomen piiri), Maija-Liisa Soukkanen (Turun piiri), Marja Virtanen (Uudenmaan piiri) ja Ulla Kemi (Oulun piiri).

Arja **Mönkäre** esitti Saimaan naisparin kannan, jonka mukaan menettelytapavaliokuntaan tulisi valita seitsemän jäsentä, ja ehdotti Irja Metherin valitsemista. — Elsa **Juvonen** kannatti tehtyä ehdotusta.

Anna **Ojakangas** ehdotti Ulla Kemin tilalle Ouluni piiristä Oili Taivalkoskea.

Helka **Rantanen** käytti seuraavan sisältöisen puheenvuoron: Sos.-dem. naisliikkeellä on kunnioitettavat perinteet, eikä vähäiseksi ole arvioitava sitä työtä, jonka sosialidemokraattiset naiset ovat suorittaneet suomalaisen yhteiskunnan hyväksi. Mutta viime vuosien takatalvi on pahasti häirinnyt sekä työtämme että vähentänyt yleistä arvostustamme. Myös työkenttämme on asiantilasta kärsinyt. Muut puolueet ovat tehostaneet naistoimintaansa ja täten vaikuttavat naisten mielipiteen muodostumiseen. Tämä ei ole eduksi sosialidemokratialle. Emmekö voisi löytää keinoja sosialidemokraattisten naisten työn yhdistymiselle täten parhaalla tavalla vaikuttaaksemme — emme vain puolueemme työn ja päämäärien hyväksi — vaan myös koko kansan parhaaksi? Esitän, että menettelytapavaliokunnan tehtäväksi annettaisiin laatia tälle kokoukselle esitys sosialidemokraattisen naisliikkeen eheyttämiseksi.

Keskustelun päätyttyä kokous yksimielisesti lisäsi menettelytapavaliokunnan seitsemänjäseniseksi ja valitsi valiokuntaan Irja Metherin.

Liittotoimikunnan esittämän Ulla Kemin ja Anna Ojakankaan esittämän Oili Taivalkosken välillä suoritettiin koeäänestys, jonka tuloksena Ulla Kemi valittiin menettelytapavaliokuntaan.

Menettelytapavaliokunnan kokoonpanoksi tuli: Sirkka-Liisa Oksanen, Rakel Lehtokoski, Ellen Lehtonen, Maija-Liisa Soukkanen, Marja Virtanen, Ulla Kemi ja Irja Mether. — Liittotoimikunnan edustajina menettelytapavaliokunnassa olivat Meeri Kalavainen, Sylvi Silta-nen ja Helvi Saarinen.

Sosiaalipoliittinen valiokunta

Liittotoimikunta ehdotti valittavaksi seuraavat viisi jäsentä: Marja-Liisa Pieviläinen (Kuopion piiri), Arja Mönkäre (Saimaan piiri),

Edit Mäki-Uuro (Vaasan piiri), Helka Rantanen (Keski-Suomen piiri) ja Liisa Survonon (Etelä-Hämeen piiri).

Kokous hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti. — Liittotoimikunnan edustajina valiokunnassa olivat Gunnel Käkelä ja Mirja Lohiniemi.

Opinto- ja järjestöasiain valiokunta

Liittotoimikunta esitti seuraavat viisi jäsentä: Maire Haapasalo (Mikkelin piiri), Sirkka Volanen (Kymen piiri), Outi Ruotsalainen (Uudenmaan piiri), Linnea Kyrönpalo (Pohjois-Hämeen piiri) ja Kaija Kröger (Kuopion piiri).

Kokous hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti. — Liittotoimikuntaa edustivat valiokunnassa Aune Salama ja Leena Koljonen.

Talouspoliittinen valiokunta

Liittotoimikunta ehdotti viisi jäsentä: Pirkko Työläjärvi (Satakunta), Tyyne Arvila (Lappi), Irja Niinivirta (Turun piiri), Elna Surakka (Pohjois-Karjalan piiri) ja Pirkko Torvikoski (Mikkelin piiri).

Kokouksessa esitettiin poissa olevan Pirkko Torvikosken tilalle Irma Haverista ja samasta syystä Irja Niinivirran tilalle Sisko Lannermaata.

Edustajakokous hyväksyi tehdyt muutosesitykset sekä muilta osin liittotoimikunnan ehdotuksen. Valiokunnan kokoonpano tuli seuraavaksi: Pirkko Työläjärvi, Tyyne Arvila, Sisko Lannermaa, Elna Surakka ja Irma Haverinen. — Liittotoimikuntaa edustivat valiokunnassa Margit Eskman ja Sinikka Luja-Vepsä.

Valiokuntien puheenjohtajat

Kokous hyväksyi liittotoimikunnan ehdotuksen, että valiokuntien puheenjohtajuuden hoitaa kunkin valiokunnan ensimmäisenä mainittu nimi. Näin ollen on

menettelytapavalio­kunnan puheenjohtaja	Sirkka-Liisa Oksanen,
sosiaalipoliittisen valiokunnan puheenjohtaja	Marja-Liisa Pieviläinen,
opinto- ja järjestöasiain valiokunnan puheenjohtaja	Maire Haapasalo ja
talouspoliittisen valiokunnan puheenjohtaja	Pirkko Työläjärvi

Kukat Tyyne Paasivuoren haudalle ja Miina Sillanpään muistomerkillle

Hyväksyttiin liittotoimikunnan ehdotus, että sunnuntaiaamuna lasketaan kukat Tyyne Paasivuoren haudalle ja Miina Sillanpään muistomerkillle. Marjatta Nokka kutsuu koolle Tyyne Paasivuoren haudalla ja Rakel Lehtokoski Miina Sillanpään muistomerkillle lähtevät.

Pöytäkirjan painattaminen

Liittotoimikunta ehdotti, että edustajakokouksen pöytäkirja painetaan päätöspöytäkirjana puheenvuorolyhennelmin ja että se lähetetään maksutta järjestöille. — Ehdotus hyväksyttiin.

Esityslistan, kokoussääntöjen ja työohjelman hyväksyminen

Liittotoimikunta ehdotti esityslistaan lisättäväksi Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen esityksen lapsilisälain muuttamiseksi. Esitys oli ajoissa lähtenyt perusjärjestöstä, mutta hukkunut ilmeisesti postissa. — Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitys lapsilisälain muuttamisesta otettiin yksimielisesti esityslistan asiaksi 28 ja lähetettiin sosiaalipoliittisen valiokunnan valmisteltavaksi.

Helka Rantasen esityksestä, joka koski neuvotteluja Sos.dem. Naisliiton kanssa, puheenjohtaja totesi, että sitä ei pitäisi ottaa käsiteltäväksi erillisenä asiana. Sen sijaan toimintasuunnitelman yhteyteen sopii asiasta lausuma. Keskusliiton liittotoimikunta on ollut valmis neuvottelemaan, mutta toisena osapuolena on itsenäinen rekisteröity järjestö, joka päättää asioistaan edustajakokouksessaan toukuun lopussa.

Esityslista hyväksyttiin yksimielisesti. (Esityslista alkuperäisenä esitysvihkon sivulla 3).

Hyväksyttiin kokoussäännöt ja kokouksen työohjelma. (Kokoussäännöt ja työohjelma pöytäkirjan liitteinä s:lla 75).

Keskusliiton toimintakertomukset v. 1972, 1973 ja 1974

(Esitysvihkon sivulta 4)

Vuoden 1972 toimintakertomus hyväksyttiin keskustelutta.

Vuoden 1973 toimintakertomuksesta käytti Kaarina **Kari** keskusliiton ay-jaoston puheenjohtajana puheenvuoron, jossa hän kertoi ay-seminaarien tarkoituksesta, niiden luonteesta sekä ay-jaoston toiminnasta yleensä. Hän sanoi mm.: Näiden seminaarien tarkoitus on ollut jakaa tietoa puolueen periaatteista ja toiminnasta sekä ennen kaik-

kea tietoa sosialidemokraattisesta ryhmätoiminnasta työpaikoilla. Näihin seminaareihin haettiin osanottajia niin naisliiton perusjärjestöistä kuin myös eri alojen ammattiliittojen edustajia, naisedustajia tässä tapauksessa. Kun tiedämme, että naisten poliittinen tietous on huomattavasti heikompaa kuin miesten, niin näiden seminaarien avulla on pyritty tätä tietoutta lisäämään naisten keskuudessa. Me olemme tekemisissä suhteellisen uuden toimintamuodon kanssa, sillä näitä seminaareja on ollut vasta kahden vuoden aikana eri puolilla Suomea, ja osallistujien määrä on kaikkienensa ollut vielä melko vähäinen. Lisäksi keskusliiton ay-jaosto on yhdessä liittotoimikunnan kanssa järjestänyt teemaviikkoja, joiden aiheina on ollut matalapalkka — hyvinvointi ja työsuojelu. Teemaviikkojen tarkoitus on ollut nimеноmaan luoda yhteyksiä ammattiyhdistysnaisten ja keskusliiton naisten kesken.

Yhteistyötä onkin ollut keskusliiton osalta. Myös perusjärjestöissä — niin naisyhdistyksissä kuin -jaostoissakin — on paikallisesti järjestetty tilaisuuksia teemaviikkojen merkeissä. Näihin tilaisuuksiin on kutsuttu paikallisten ammattialojen ammattiosastojen sosialidemokraattisesti ajattelevia ammattiyhdistysnaisia. Tällä tavoin on pyritty luomaan yhteyksiä ammattiyhdistysliikkeen ja puolueessa toimivien naisten kesken. — Haluan vielä todeta, että valitettavasti tässä edustajakokouksessa ei ole SAK:n edustajaa paikalla. Sikäli kuin olen asiasta ennättänyt kokouksen aikana saada selvää, on tietävästi tapahtunut työtapaturma.

Vuoden 1973 toimintakertomus hyväksyttiin.

Vuoden 1974 toimintakertomus hyväksyttiin keskustelutta.

Keskusliiton puheenjohtajan valinta

Sirkka-Liisa **Oksanen** Kymen piiristä käytti ensimmäisen puheenvuoron, jossa hän ilmoitti Kotkan Sosialidemokraattisen Naisyhdistyksen esittävän edelleen liiton puheenjohtajaksi Meeri Kalavaista. Hän sanoi kuluneen kolmivuotiskauden osoittaneen, että keskusliiton toiminta on vilkastunut ja mennyt eteenpäin, on löydetty uusia uria. Hän toivoi, että Meeri Kalavainen voitaisiin valita yksimielisesti edelleen liiton puheenjohtajaksi.

Kirsti **Korpiluoma** sanoi, että myös Satakunnan sosialidemokraattisen naispiirin perusjärjestöjen edustajat esittävät Meeri Kalavaista puheenjohtajaksi seuraavaksi toimintakaudeksi. Hän kannatti Sirkka-Liisa Oksasen ehdotusta.

Laura **Suominen** ilmoitti puheenvuorossaan, että Uudenmaan sosialidemokraattinen naispiiri on myös Meeri Kalavaisen kannalla keskusliiton puheenjohtajaksi.

Kokouksen puheenjohtaja kiitti toveri Meeri Kalavaista siitä ansiokkaasta työstä, jota hän on liiton hyväksi tehnyt, ja toivotti menestystä ja voimia tässä tärkeässä tehtävässä.

Puheenjohtaja totesi Kymen Sos.-dem. **Naisparilta** tulleen myös kirjallisen esityksen, jossa se ehdottaa keskusliiton puheenjohtajaksi Meeri Kalavaista.

Edustajakokous valitsi yksimielisesti Meeri Kalavaisen seuraavaksi toimintakaudeksi Sos.-dem. Naisten Keskusliiton puheenjohtajaksi.

Meeri **Kalavainen** kiitti luottamuksesta sanoen mm.: Joukkoliikkeessä ei hyvää synny, ellei päätäntäelimien ja joukkojen kesken vallitse oikea työsuhte. Jos joukoilla on jotakin sanottavaa, niin se pitää sanoa aina niissä paikoissa, joissa me yhteisesti päätämme asioista. Te monet olette minulle hyviä tuttuja pidemmältä ja lyhyemmältä ajalta ja teidän kanssanne on aina ollut mukava tehdä työtä. Kautta maan on paljon tuttuja, hyviä kasvoja ja työkäsiä ollut mukana. Liittotoimikunta kokonaisuudessaan tietää, että työ ei jatku, ellei myös uusi polvi tule vastaamaan liikkeellemme ja puoluetillemme asetetuista tehtävistä. Yritämme tehdä voitavamme tulevana kolmivuotiskautena, ja toivon mukaan hyvää tuulta on riittämiin. Hyvän tuulen lisäksi tarvitsemme vankkaa työhenkeä, muuten ei jälkeä synny. Kiitoksia teille, toverit, luottamuksesta!

Keskusliiton sihteeriehdokkaiden nimeäminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan

Elsa **Juvonen** Saimaan piiristä käytti ensimmäisen puheenvuoron, jossa hän sanoi mm., että toimitsijoita ei ole näkynyt kentällä ja muukin yhteys on ollut heikonlaista. Tämän kokouksen esityslistakin näkyy eräänlaisena huitaisuna. Hän totesi, että se ei johdu asiantuntemuksen puutteesta, vaan hänen käsityksensä mukaan asiantila on luonnollinen, koska silloin, kun naisliikkeen pitäisi toimia ripeästi, on eduskuntakin täystyöllistetty. •— Hän esitti Saimaan Sos.-dem. Naispiirin kannan, että edustajakokous valitsisi päätoimisen sihteerin, joka huolehtisi kaikesta liiton kirjeenvaihdosta, valmistelisi liittoneuvoston kokoukset ja valvoisi toimistotyötä.

Rauha **Airas** Mikkelin piiristä sanoi, että Mikkelin Sos.-dem. Työväenyhdistyksen naisjaoston evästäessä liittokokousedustajaansa tulivat voimakkaasti esille liiton toiminnan tehostamiseen liittyvät asiat. Siinä yhteydessä keskusteltiin myös liiton sihteerin asemasta ja tehtävistä, jotka todettiin keskeisiksi koko liiton toimintaa, ajatellen. Sen vuoksi heräsi ajatus, että liiton sihteerin tulisi olla joku muu kuin kansanedustaja. Ei siksi, etteikö liiton nykyinen sihteeri tai kansan-

edustaja yleensä olisi pätevä sihteerin tehtävää hoitamaan. Ymmärrettävistä syistä hänelle ei riitä aikaa täysipainoisesti hoitaa tehtävää. Eduskunta ja monet luottamustehtävät luonnollisesti sitovat hänen aikansa. Liiton sihteerin pitäisi olla päätoiminen. Jos näin olisi, liiton sihteerillä olisi tilaisuus käydä varsinaisella kentällä, ja se varmaan olisi omiaan tuomaan lisää vireyttä koko toimintaan. Varmasti tähän tehtävään on löydettävissä pätevä henkilö.

Laura **Suominen** käytti puheenvuoron, jossa hän sanoi uusmaalaisen erityisesti tuntevan Sinikka Luja-Vepsän työpanoksen. Silloin kun Uudenmaan naispiiri irrottautui Helsingin naispiiristä Sinikka Luja-Vepsä aloitti työnsä naispiirin sihteerinä, ja hänen asiantuntemuksensa oli suureksi avuksi piirimme työskentelyn alkuvaiheissa ja siitä eteenpäin. Hän toimi naispiirin sihteerinä kaksitoista vuotta, ja uusmaalaiset olivat erittäin pahoillaan sitä, että hän joutui tästä tehtävästä luopumaan. — Täällä esitettiin äsken menettelytapavalio-kuntaan evästyksenä, että keskusliiton sihteerinä ei voisi toimia kansanedustaja. Jos näin ajattelemme, niin onko silloin yksikään kansanedustaja sovelias esimerkiksi puoluesihteerin tehtävään? Keskusliiton sihteerin tehtävä on vähäisempi kuin puoluesihteerin, joka kuitenkin voi toimia pääministerinä ja olla useassa muussakin erilaisessa toimikunnassa.

Laura Suominen esitti, että sihteeriksi valittaisiin Sinikka Luja-Vepsä, joka hänen mielestään oli hoitanut erittäin hyvin sihteerin tehtävät.

Eeva **Lappalainen** kannatti Saimaan Sos.-dem. Naispiirin ehdotusta, että valittaisiin päätoiminen sihteeri.

Mirja **Holmberg** Helsingin piiristä totesi juuri valitun liittomme puheenjohtajan Meeri Kalavaisen sanoneen, että työ ei jatku, ellei uusi polvi tule meitä vastaan. Tästä syystä hän olikin erityisellä ilolla kuullut Saimaan piirin edustajien olleen sitä mieltä, että Ulla Koponen, joka on nuori nainen, Kuopion Sos.-dem. Naisyhdistyksen jäsen ja kuopiolainen kaupunginvaltuutettu, valittaisiin liittomme pääsihteeriksi. Toveri Koponen on toiminut sos.-dem. liikkeessä jo useiden vuosien ajan. Hän toimi aikaisemmin sos.-dem. nuorisopiirin puheenjohtajana Kuopiossa. Nykyisin hän on Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliiton liittojohdon ainoa naisedustaja ja on kokenut ne vaikeudet, jotka naisella on toimia silloin, kun enemmistö on miehiä. Toisaalta hän on myös kielitaitoinen ja järjestykkyinen sekä tarmokas ihminen. Hän on selkeästi nähnyt tarpeen saada Sos.-dem. Naisten Keskusliiton toimintaan voimakkaammin mukaan työpaikkojen naiset. Hän tulisi pääsihteerinä paneutumaan erityisellä tarmokkuudella juuri työläisnaisten aktiivisempaan mukaan saamiseen liikkeeseemme.

Ritva **Grönlund** Turun piiristä ilmoitti olevansa samaa mieltä kuin kolme vuotta takaperin, että kansanedustaja-pääsihteeri yhdistelmä ei ole paras mahdollinen. Työvoima ei lisäännä, jos meillä on kansanedustaja pääsihteerinä. Nyt ei ole kysymys henkilöstä. Sinikka Luja-Vepsä on varmasti hyvä henkilö, mutta kahta päätoimista tehtävää ei kukaan pysty hoitamaan. Turun Sos.-dem. Naisyhdistys on käsitellyt tätä asiaa ja on sitä mieltä, että liitolle on valittava päätoiminen sihteeri.

Kaija **Kröger** Kuopion piiristä toi Kuopion sos.-dem. naispiirijärjestön evästyksenä terveiset, että entinen sihteeri Sinikka Luja-Vepsä valittaisiin uudelleen. Hän sanoi tuntevansa Ulla Koposen valtuustoverina ja hyvänä järjestöihmisenä, mutta totesi, että hänen toimintansa naisliikkeessä on ollut toistaiseksi pelkkä jäsenyys. Esitti toivomuksen, että Ulla Koponen tulisi ensin kenttäihmisenä naisliikkeeseen mukaan ja sitten sihteeriksi.

Sirkka-Liisa **Oksanen** Kymen piiristä ilmoitti Kotkan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ja Kymen Sos.-dem. Naispiirin edustajien esittävän edelleen liiton sihteeriksi Sinikka Luja-Vepsää.

Sirkku **Leikas** Mikkelin piiristä kertoi Savonlinnan Sos.-dem. Naisyhdistyksen evästäneen kokousedustajiaan sihteerikysymyksessä siten, että tulisi saada kokopäivätoiminen sihteeri liitolle. Hän viittasi kansanedustajan tehtävään, joka vaatii Sinikka Luja-Vepsältä paljon aikaa. Mikäli sopiva henkilö löytyy sihteerin tehtävään, savonlinnalaiset ovat hänen takanaan.

Aina **Hahlman** Satakunnasta sanoi meidän naisten olevan tottuneita paljoon työntekoon sekä omissa perusjärjestöissämme että piireissämme ja kaikkialla työelämässä. Arvostamme suuresti sitä työtä, mitä jokainen liittotoimikunnan jäsen, puheenjohtaja, sihteeri ja toimitsijat ovat tehneet. Meidän on joka hetki muistettava ottaa huomioon se, että ne varat ja taloudelliset mahdollisuudet, jotka ovat käytettävissämme, ovat sangen rajoitetut. Täällä kerrotaan, että rahaa löytyy päätoimisen sihteerin palkkaamiseen. Me Satakunnan Sos.-dem. Naispiirin edustajat emme suinkaan ole vakuuttuneita tästä asiasta vielä tällä kertaa. Koska meille ei ole tuotu tätä asiaa selvästi julki, olemme yhä edelleen sitä mieltä, että naisten uhrautuvalla työllä ja sillä työpanoksella, jonka Sinikka Luja-Vepsä ehtii ja jaksaa keskusliiton sihteerin tehtäviin asettaa, me yhä edelleen pystymme kehittämään ja hoitamaan liittomme tehtäviä seuraavan kolmivuotiskauden ajan. Sinä aikana voimme kasvattaa, kuten täällä edellä kuultiin, uutta nuorempaa, pätevää voimaa liiton tehtäviin. Satakuntalaiset kokousedustajat ehdottavat yksimielisesti, että liiton sihteeriksi valitaan edelleen Sinikka Luja-Vepsä.

Paula **Porkka** Kymen piiristä kertoi, että Summan Ty:n naisjaos-

tossa käsiteltiin niin puheenjohtaja- kuin sihteerikysymystäkin. Sihteerikysymyksessä hän kertoi summalaisten olleen Saimaan naispiirin edustajien kanssa samaa mieltä, että päätoiminen sihteeri olisi ehkä siunauksellisin järjestöllemme, mutta jollemme saa sellaista sihteerii, johon me naiset luotamme, olemme mieluummin sivutoimisen sihteerin kannalla ja erityisesti Sinikka Luja-Vepsän kannalla. Hän ihmetteli toveria Saimaan piiristä, joka arvosteli edustajakokouksen esityslistaa, ja oli sitä mieltä, että se on asiallinen. Hän kertoi laatineensa Kymen Sos.-dem. Naispiirin sihteerinä esim. toimintakertomusta useamman vuoden ajan ja sanoi tietävänsä, kuinka paljon työtä siinäkin on.

Meeri **Kalavainen** vastasi Elsa Juvosen puheenvuoroon, jossa hän sanoi, että toimitsijat eivät ole liikkuneet kentällä. — Puoluetoimistossa asianomainen osastopäällikkö on rajoittanut toimitsijain kentällä liikkumista. Me olemme puolueen alainen jaosto, ja sen vuoksi meidän on myös kuunneltava puolueen hallintokoneiston asianomaista osastopäällikköä. Varmasti Tuula Paavilainen ja Enni Sokka käyvät mielellään kentällä, kun he vain saavat siihen luvan, hän totesi. Myös liittotoimikunnan jäsenet käyvät mielellään järjestöissä, kun heitä pyydetään. Piirikokouksissa he ovat uutterasti käyneetkin. Sinikka Luja-Vepsä on myös käynyt järjestöissä, kun sitä on toivottu. Meeri Kalavainen pyysi harkitsemaan asiaa myös siltä kannalta, että pääsihteeri on samalla liiton toimistopäällikkö eikä aivan kokematon ihminen voi tällaista tehtävää hoitaa. Valittavan henkilön tulee tuntea meidän järjestökenttämme. Tietenkään meidän työmme ei ole teitä aina tyydyttänyt. Olemme kuitenkin yrittäneet parhaamme sillä työvoimalla, joka on käytettävissämme. Erityisesti ammattiyhdistysjaosto liiton yhtenä apuelimenä on viime vuonna toiminut erittäin hyvin, ja jos sieltä saadaan luottamustoimista apua ja tukea sekä ammatillista tietoa ja taitoa, niin varmasti jäsenkenttämme laajenee ja kasvaa ja sille tulee sitä ulkopuolista vakavuutta ja arvovaltaa, jota meidän kenttämme kokonaisuudessaan kaipaa, hän sanoi. — Sinikka Luja-Vepsällä on ollut työpainetta, ja nähdäkseni hän on parhaansa yrittänyt. Hän on tehnyt paljon työtä, ei ainoastaan liiton toimistossa, vaan myös eduskunnasta ja kotoaan käsin. Liiton toimiston vaikeudet vanha liittotoimikunta erittäin hyvin tietää, joten niistä ei enempää. Kokonaisvastuu on liittotoimikunnalla. Jos Sinikka Luja-Vepsä valitaan liiton pääsihteeriksi, niin samalla voidaan lähteä siitä ajatuksesta, että pyritään löytämään henkilö, joka voi irrottautua jostain muusta tehtävästä ja ryhtyä hoitamaan Sos.-dem. Naisten Keskusliiton pääsihteerin tehtäviä. Tämä kokous on nimennyt vain kaksi ehdokasta. Kuopiolaiset näkyvät olevan vielä arvelevaisia Ulla Koposen suhteen. Ei ole hyvä sekään, että suinpäin vaihdetaan. Edus-

tajakokouksen pitäisi myös tietää, minkälainen uusi henkilö on, mikäli haluamme lisätä tehokkuutta rattaisiin. Liiton puheenjohtajana Meeri Kalavainen katsoi, että se kolmivuotiskausi, jonka ajan hän on yhdessä Sinikka Luja-Vepsän kanssa ohjia pitänyt, on ollut melko mukava. Hän totesi, että kokouksen tehtävänä on ratkaista asia ja antaa uudelle liittotoimikunnalle eväät siitä, miten asia kolmen vuoden sisällä hoidetaan.

Laura **Suominen** ilmoitti olevansa edelleen sitä mieltä, että Sinikka Luja-Vepsä tulisi valita liiton sihteeriksi. Hän esitti lisäksi, että liittotoimikunta velvoitettaisiin käsittelemään liiton sihteerikysymystä ja harkitsemaan yhdessä puoluetoimiston ja puoluetoimikunnan kanssa, mitä mahdollisuuksia keskusliitolla on saada päätoiminen sihteeri, koska kysymyksessä on taloudellisiakin näkökohtia.

Irma **Saarela** Keski-Suomen piiristä, Jämsän Työväenyhdistyksen naisjaostosta totesi Jämsässä keskustellun sihteeriasista, ja siellä ei ole nähty päätoimista sihteeria välttämättömäksi. Postia keskusliitosta on jämsäläisten mielestä tullut oikein mukavasti. Jos on rahaa vähän, täytyy harkita, mikä työntekijä on tarpeellisin. Keskusliitolla ei ole kuin kaksi toimitsijaa. Jämsässä ajatellaan, että olisi paljon tärkeämpää saada yksi naistoimitsija kentälle lisää tekemään työtä, kuin että valitaan päätoiminen sihteeri.

Irja **Mether** Saimaan piiristä sanoi, että Saimaan Sosialidemokraattinen Naispiiri avasi myös T-lehdistössä keskustelun päätoimisen sihteerin valitsemisesta. Piirin kannanotto ei missään yhteydessä ole tähdännyt muuhun kuin Naisten Keskusliiton työn helpottamiseen. Kansanedustajan ja keskusliiton sihteerin työt ovat jo erikseen niin aikaavieviä, että tehtävien yhdistäminen samalle henkilölle ei keskusliiton toiminnan kannalta ole mielekäästä. Toisena vaihtoehtona esitämme keskusliiton sihteerin aseman muuttamista luottamustehtäväksi, jolloin keskusliitolla on mahdollisuus esittää puoluetoimikunnalle järjestösihteerin toimen perustamista. Nykyisen sihteerimme työ on kaiken kiitoksen ansaitsevaa. Esitys päätoimisesta sihteeristä ei ole meidän taholtamme henkilökysymys, vaan ainoastaan ja nimenomaan organisaatiouudistusehdotus.

Marja Leino Pohjois-Karjalan piiristä, Joensuusta sanoi, että lie-
nee turha kangistua tässä kiperäksi muodostuvassa sihteeriasissa henkilökysymykseen. Käsittääkseni tässä tilaisuudessa on mahdollisuus ja pitäisikin tehdä ratkaisu siitä, tarvitsemmeko me apua kentälle, hän sanoi. Mikäli keskusliitossa on päätoiminen sihteeri, niin kenttäjäsenistökin tuntee toisella tavalla olevansa suunnitellun organisoijan ohjauksen alla. Me Pohjois-Karjalan sosialidemokraattiset naiset olemme yksimielisesti sitä mieltä, että Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitto tarvitsee päätoimisen sihteerin. Sosialidemokraat-

tinen puolue on naisvaltainen, ja käsityksemme mukaan puolueen ja Naisten Keskusliiton tulee tuntea myös vastuuta naisparien kenttäjäsenistön toiminnasta. Sosialidemokraattisesti ajattelevien ja toimivien naisten pitäisi voida todeta: onni on tiedostaa ja osallistua, hän totesi.

Marja **Salmi** Turunseudun Sos.-dem. Naispiiristä kertoi edustavansa Turun Akateemisen Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaostoa. Hän kertoi naispiirikokouksen suositelleen Sinikka Luja-Vepsän valitsemista pääsihteeriksi. Omana ja yhdistyksensä naisjaoston kantana hän esitti, että Ulla Koponen valittaisiin pääsihteeriksi. Hän perusteli ehdotustaan sillä, että kansanedustajalla on paljon työtä. Lisäksi hän uskoi, että Ulla Koponen pystyisi saamaan joukkoon lisää nuoria naisia ja nuoria ay-naisia.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi keskusliiton säännöissä sanottavan ainoastaan, että edustajakokous valitsee liitolle sihteerin. On esitetty kaksi ehdokasta, entinen sihteeri Sinikka Luja-Vepsä ja Ulla Koponen.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokunnan valmisteltavaksi.

Liittotoimikunnan jäsen ehdokkaiden asettaminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan

Keskustelun aikana esitettiin seuraavat jäsen ehdokkaat liitto toimikuntaan: Margit Eskman, Maire Haapasalo, Outi Ruotsalainen, Sylvi Siltanen, Aune Salama, Gunnel Käkelä, Mirja Lohiniemi, Sirkka-Liisa Skriko, Paula Porkka, Tuulikki Kannisto, Helvi Saarinen, Mirjam Nurmi, Marja Ahokas, Kaarina Kari, Marja Leino, Liisa Survo-nen ja Ulla Kemi.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan valmisteltavaksi.

Liittoneuvoston kokoonpanon vahvistaminen

Puheenjohtaja luki piirijärjestöjen esitykset liittoneuvoston jäseniksi ja totesi, että sääntöjen mukaan edustajakokous vahvistaa valinnat:

Helsingin piiri: Anja Nurminen, varaedustaja Eila Vuokko; Etelä-Hämeen piiri: Lea Savolainen, varaedustaja Taimi Vehviläinen; Pohjois-Karjalan piiri: Siiri Heikkinen, varaedustaja Riitta Kemppi; Pohjois-Hämeen piiri: Sirkka Heinonen, varaedustaja Raija Leponiemi; Keski-Suomen piiri: Aili Vuorela, varaedustaja Annikki Tuominen; Kymen piiri: Sirkka Kotola, varaedustaja Aura Virtanen; Kuopion piiri: Edit Terästö, varaedustaja Kaija Kröger; Lapin piiri: Ritva Aheinen, varaedustaja Eila Kempainen; Mikkelin piiri Maija Nykä-

nen, varaedustaja Rauha **Airas**; Oulun **piiri: Anna Ojakangas**, varaedustaja Annikki Pajari; Saimaan **piiri: Kerttu Piispa**, varaedustaja **Martta** Naukkarinen; Satakunnan **piiri: Pirkko** Valtonen, varaedustaja Liisa Raita; Turun piiri: Ritva Grönlund, varaedustaja Ester Ruohonen; Uudenmaan piiri: Irja Virta, varaedustaja Laura Suominen; Vaasan piiri: Aino Tenkula, varaedustaja Orvokki Männistö.

Liittoneuvoston kokoonpano **vahvistettiin**.

Liittoneuvoston lisäjäsen ehdokkaiden nimeäminen ja asian lähettäminen menettelytapavaliokuntaan

Kirjallisesti sekä keskustelun aikana esitettiin seuraavat ehdokkaat:

Pohjois-Hämeen piiri: Hilikka Stenberg, varalle Tuula Pirkola; Pohjois-Karjalan piiri: Kerttu Lappi, varalle Kirsti Tuomela; Kuopion piiri: Marja-Liisa Pieviläinen, varalle Aino Kainulainen; Kymen piiri: Kyllikki Neittola, varalle Arja Pulliainen; Lapin piiri: Hellin Väyrynen, varalle Irmeli Paasivirta; Oulun piiri: Toini Svensk, varalle Hellevi Tuohimaa, Rauha Lindh, varalle Rauha Oja; Turun **piiri: Marja Salmi**, varalle Salme Koikkalainen; Uudenmaan piiri: Kaija Pinnioja, varalle Sanni Hiltunen; Vaasan piiri: Raili Pynttari, varalle Hilikka Vainio.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokunnan valmisteltavaksi.

Toimintasuunnitelman käsittely ja lähettäminen menettelytapavaliokuntaan

(Esitysvihkon sivulta 31).

Sinikka **Luja-Vepsä** esitteli toimintasuunnitelman puheenvuorossaan: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kuten täällä Olavi Hurri aikaisemmin kertoi, perjantaina helsinkiläinen katulehti, jonka päätehtävänä on jatkuvasti ollut sosialidemokraattisen puolueen ja sen yksityisten jäsenten halventaminen, kirjoitti pilkalliseen tyyliin tästä meidän edustajakokouksestamme. Otsikkona on »Meeri, Pirkko, Margit pannulappulinjalla.» Siinä jälleen kerran iskettiin leimoja meidän otsaamme, väitettiin meidän harrastavan nypläystä ja näpläystä. Sosialidemokraattisessa naisliikkeessä on koko sen olemassaoloajan paneuduttu vakavasti yhteiskunnan ongelmiin, ja käsitöiden harrastaminen meidän piireissämme on ollut varsin vähäistä verrattuna porvarirouvien erilaisten kerhojen harrastuksiin, ja ilmeisesti tämä katulehti joka nojaa porvarillisiin voimiin, olettaa sen vuoksi meilläkin näin olevan.

Se innostus ja aatteellisen keskustelun tarve, joka keskusliiton erilaisissa seminaareissa ja kursseilla on vallinnut, osoittaa, että meidän järjestöissämme on poliittisesti valveutunutta sosialidemokraattista väkeä. Keskusliitto on koko olemassaolonsa ajan pyrkinyt saamaan toimintaan mukaan nuoria naisia. Nuorten naisten yhteiskunnallinen herääminen on näihin asti tapahtunut hitaasti, mutta viime aikoina meidän jäsenistöömme on tullut runsaasti nuorempaa väkeä, ja sitä me kaikki tervehdimme suurella ilolla. Vaikka tämä katulehti kävikin tällä kertaa sosialidemokraattisen naisliikkeen kimp- puun, tämä isku oli loppujen lopuksi tarkoitettu sosialidemokratian selkään. Kun meidän väitetään olevan eräänlainen sosialidemokraat- tisten naisten vaalikoneisto, voimme avoimesti myöntää, että tarkoi- tuksemme on tehdä parhaamme sosialidemokratian menestykseksi myös vaaleissa, niin että naisten aktiivisuus ja myös määrä yhteiskun- nan erilaisilla päätöksentekofoorumeilla lisääntyy.

Kun edustajakokouksessa luodaan suuntaviivoja tulevan kauden toiminnalle, on luonnollista, että ehdotus toimintasuunnitelmaksi ei voi olla kovin yksityiskohtainen ja tarkka, koska yhteiskunnalliset tapahtumat niinkin pitkältä kaudelta kuin kolmelta vuodelta eteen- päin eivät ole täysin tiedossamme. Toimintasuunnitelmaehdotukses- sa lähdetään siitä, että tuleva liittotoimikunta pyrkii mahdollisimman aktiivisesti seuraamaan, mitä poliittisessa elämässä on tapahtumassa, ja antaisi sitten mahdollisimman tehokkaan panoksen sosialidemo- kraattisten tavoitteiden mukaisten ratkaisujen läpiviemiseksi.

Edessä olevasta yhteiskunnallisten tapahtumien aikataulusta on tiedossamme, että eduskuntavaalit ovat ensimmäiset tärkeät vaalit, olivatpa ne sitten heinäpoutien aikaan, vähän myöhemmin tai normaali- listi. Kunnallisvaalit ovat syksyllä 1976 ja väliin mahtuu ammatti- yhdistysliikkeen vaaleja, joissa meidän on myös tehtävä parhaamme mukaan työtä sosialidemokratian menestykseksi. Me kykenemme kyl- lä, vaikka emme itse mahdollisesti kuuluisikaan ammattiyhdistysliik- keeseen, sopivalla tavalla antamaan tukemme työpaikoilla erittäin vaikeissa olosuhteissa toimiville tovereillemme. Vaalitapahtumia var- ten tulisi sosialidemokraattisen toiminnan tietysti olla jatkuvasti sel- laista, että nimenomaan toimintamme mainostaisi meidän tavoittei- tamme. Äänestäjissä on kuitenkin runsaasti sellaistaakin väkeä, joka ei ole poliittisista kysymyksistä niin kiinnostunut, että jaksaisi muis- taa kaikkea sitä kehitystä, mitä yhteiskunnassa on sosialidemokraat- tien toimesta tapahtunut. Sen vuoksi onkin vaalivalistustyössä ke- rättävä kaikki mahdolliset aseet, toisin sanoen esitettävä tiivistetyssä muodossa kaikki se, mitä meidän toimestamme on aikaansaatu, ja samoin on kerrottava ne ihmisläheiset tavoitteet, joita pyrimme seu- raavan kauden aikana toteuttamaan. Jos me osaamme oikealla tavalla

tuoda asiamme esiin, meillä on kaikki mahdollisuudet erinomaiseen menestykseen kaikissa edessä olevissa vaaleissa.

Liittotoimikunnan esitys tälle kokoukselle käsittelee laajasti tasa-arvokysymyksiä, ja sen tulee selvittämään meille liittomme varapuheenjohtaja Helvi Saarinen, joka oli esitystä valmistelevalle työryhmän puheenjohtaja. Tasa-arvotyö on edistynyt hitaasti siitä huolimatta, että se on ollut sosialidemokraattien keskeisin tavoite alusta asti. Puuttumatta tähän liittotoimikunnan esitykseen totean, että toimintasuunnitelmaehdotus velvoittaa uutta liittotoimikuntaa paneutumaan erityisellä ponnella tasa-arvoisuuden edistämiseen, mikä on ennen kaikkea vanhoista asenteista kiinni. Kuten liiton taholta on aina ennenkin kehoitettu osallistumaan varsinaiseen puoluetyöhön, teemme sen nyt erityisen vakavasti. Menemällä kaikkeen toimintaan mukaan perus-, kunnallisjärjestö- ja piiritasolla me murramme tarpeettomia raja-aitoja. Toimintamme tulee olla yhteistyöhakuista, ei eriytyvää puolueen toiminnasta. Esim. opintotyössä on kaikki mahdollisuudet harrastaa yhteistyötä, sillä kunnallisjärjestö-, piiri- ja puolueetasolla järjestetään jatkuvasti hyviä kurssi tilaisuuksia, seminaareja ja viikonloppukursseja, joihin pitäisi saada tähänastista enemmän naisosanottajia. Vaikka me näin menettelemmekin, se ei tietenkään sulje pois omia kurssi- ja seminaaritilaisuuksia, sillä niitä kaivataan ehdottomasti myös. Mennyt kolmivuotiskausi osoitti, että periaatteellisten tietojen lisäksi kaivataan jäsenistön keskuudessa kursseja, joilla saataisiin käytännön taitoja asian ilmaisemiseen suullisesti ja kirjallisesti. Useimmiten on tietysti kysymys vain itseluottamuksen herättämisestä, tulee siis saada lisää rohkeutta. Erääksi näkyväksi keinoksi sosialidemokraattisen yhteiskuntakehityksen edistämiseksi liittotoimikunta on nähnyt lähetystöjen käymisen erilaisten päätöksentekijäin luona esittämässä ajankohtaisista asioista omat kannanottomme.

Vaikka toimintaa olisi millä mitalla, se jää tahtomattakin sisäänlämpiäväksi, ellei siitä saada tietoja ulospäin. Tiedotustoiminta on koko sosialidemokraattisessa liikkeessä hankala pullonkaula. Erityisesti se on ollut sitä naisliikkeen kohdalla. Jäsenistö on tarmokkaasti pyrkinyt auttamaan liittotoimikuntaa näissä tiedottamisen vaikeuksissa mm. lähettämällä oman lehdistön ja puolueen tiedotustoiminnasta vastaavien tovereiden luo lähetystöjä. Jonkin verran parempaan päin asiat ovatkin viime aikoina kulkeneet, mutta toivomisen varaa on edelleen paljonkin. Oma lehdistömme on varsin kapea, ja palstatilasta on tappelemassa moni sosialidemokraattinen taho. Liittotoimikunta on pohtinut mahdollisuutta jonkinlaiseen julkaisutoimintaan, jonka lähempi suunnittelu jäisi liittotoimikunnalle. Sisäistä tiedottamista varten saattaisi olla hyvä, että koottaisiin neljännesvuosittain jonkinlainen muistio ajankohtaisista asioista. Kun liittoon on nyt saa-

tu toveri Marja-Liisa Kunnas, joka edellisessä työpaikassaan Sosiaalidemokraattisessa Raittiusliitossa vastasi tiedottamisesta, uskon, että tiedottaminen paranee.

On todettava ilolla, että yhteistyö meitä lähellä oleviin järjestöihin on lisääntynyt, ja näin ollen alkavalla kolmivuotiskaudella on mahdollista kehittää ja monipuolistaa sitä. Aivan erityisesti on syytä mainita ammattiyhdistysliikkeessä toimivien sosialidemokraattien kanssa lisääntynyt yhteistyö, josta täällä jo toimintakertomusten yhteydessä käydyssä keskustelussa oli puhe.

Kuluvan vuoden alku on sujunut tämän meidän suuren parlamenttimme valmistelutehtävissä, ja kun tästä päästään, toimisto alkaa lopullisesti valmistella puoluekokouksen yhteydessä kesäkuun 8 päivänä vietettävää koko perheen juhlatilaisuutta. Kuluvan vuoden kansainvälisistä tapahtumista ovat käyneet tutuiksi jo Itämeren viikko ja pohjoismainen opintoviikko. Itämeren viikon lähtöpäivä on heinäkuun 5 päivä ja paluu heinäkuun 12 päivänä. Pohjoismainen opintoviikko järjestetään Norjassa kesäkuun 8—13 p:nä. Lisäksi valmistellaan liittotoimikuntamme aloitteesta Ruotsissa ns. massatapaamista, jolloin suurella joukolla on mahdollisuus käydä tapaamassa ruotsalaisia aatesisaria. Aivan lähiaikojen toiminnasta kerrottakoon, että kotkalaiset jännittävät jo kovasti Ida Aalle-Teljon syntymän satavuotisjuhlaa, joka vietetään Kotkassa toukokuun 6 p:nä. Kun on seurannut, miten huolellisesti he siihen valmistautuvat, voi vakuuttaa, että siitä tulee varmasti hyvä juhla. Retkeilypäiviä ja kunnallispäiviä tullaan järjestämään edelleen, ja seuraavista kunnallispäivistä on jo tehty päätöksetkin. Ne ovat huhtikuun 3—4 p:nä 1976 Kouvolassa ja Kuusankoskella. Sitten pyytäisin teitä huomaamaan, että tässä esitysvihkossa painettuun toimintasuunnitelmaan on meistä riippumattomista syistä tullut melkoisesti painovirheitä. Syy on se, että tämä on painettu Joensuussa, ja vaikka viimeisiin vedoksiin on korjaukset tehty, niin siitä huolimatta kirjapainoissa tällaisia kömmähdyksiä sattuu. Esim. sivulla 32 on aika pahakin virhe. Vaaleihin valmistautumisesta puhuttaessa toisen kappaleen toinen lause on keskeneräinen. Sen pitäisi tietysti kuulua: »Eri kunnilla on myös erilaisia tarpeita. Keskusliiton tuleekin tarkoin seurata piirien sekä kunnallis- ja perusjärjestöjen kunnallis vaalityötä.»

Hyvät ystävät! Kaiken tulevan toiminnan onnistuminen riippuu siitä, millä tavalla yhteistyö jäsenistön ja keskusjärjestön välillä pelaa. On syytä todeta, että mennyt kolmivuotiskausi on ollut tässä suhteessa aivan erinomainen. Toivon uuden johdon ja järjestöväen kesken yhtä kitkatonta yhteistyötä ja käytän tilaisuutta hyväkseni esittääkseni tästä menneestä kolmesta vuodesta kiitokset.

Helka Rantanen totesi yrittäneensä jo aamupäivällä antaa menet-

telytapavaliokunnalle eväitä sos.-dem. naisliikkeen yhdistämisestä. Hän toivoi, että toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä velvoitetaisiin liiton johto toimimaan siten, että sosialidemokraattinen naisliike saataisiin yhdistetyksi. Hän toivoi myös tulevan liittotoimikunnan ja koko liiton jäsenistön kiinnittävän erityistä huomiota sosiaalisten järjestöjemme toimintaan ja kaikin keinoin tukevan niissä työskenteleviä tovereita. — Hän pahoitteli, että esim. Koteja Vanhuksille-liitolle ei ollut lähetetty kutsua edustajakokoukseen. Työ vanhusten hyväksi on niin tärkeätä, että sosialidemokraattisten naisten tulee tätä kenttää tukea, hän sanoi.

Sirkka-Liisa **Oksanen** sanoi, että Sos.-dem. Naisten Keskusliiton toiminta on osa sos.-dem. puolueen toimintaa. Tällä työsaralla tarvitaan vielä erillistä toimintaa. Keskusliitto luo tavoitteillaan ja ohjelmillaan naisille järjestötehtäviä sekä mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnallisten asioiden käsittelemiseen ja päätösten tekoon. Toimintamme on sekä erillistoimintaa että yhteistä puolueuetyötä. — Erillistoiminnan lisäksi naisten tulee osallistua myös työväenyhdistysten, kunnallisjärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen toimintaan. Naisyhdistykset toimivat itsenäisinä puolueen perusjärjestöinä samoin kuin keskusliitonkin perusjärjestöinä. Työväenyhdistysten naisjaostot ovat pirteitä erillisjärjestöjä, mutta niiden naisjäsenten tulee osallistua myös työväenyhdistysten kokouksiin ym. tilaisuuksiin koko jaoston voimalla. Näin tullaan askel askeleelta lähemmäs tasa-arvoa. — Hän muistutti vielä Ida Aalle-Teljon 100-vuotisjuhlasta Kotkassa.

Sirkka **Kotola** käsitteli puheenvuorossaan opinto- ja tiedotustoimintaa. Hän toivoi puhe- ja kirjoitustekniikkaa perehdyttävien kursien järjestämistä eri puolilla maata.

Koulutustoiminnassa on erittäin tärkeätä osallistua puolueen järjestämille kursseille. On turhaa päällekkäiskoulutusta, jos puolue ja naisliitto tekevät samansuuntaista koulutustyötä. Ideologiset kurssit ovat myös erittäin tarpeen, jotta pystymme aatettamme selvittämään ja puolustamaan sitä kärkevissä työpaikka- ym. keskusteluissa. Työväen Sivistysliiton palveluksia tulee käyttää mahdollisimman paljon. Hän lähetti terveisiä Työväen Sivistysliittoon, että muutamilla kursseilla vaaditaan liian suuria perustietoja. Esimerkiksi talouspolitiikan ja työsuojelukurssin suorittajilta edellytetään jo aikamoisia pohjatietoja. — Tiedotustoimintaa on kehitettävä voimakkaasti naisliikkeessä. Naistenviesti ilmestyi pari kertaa, ja jäseniltä tiedusteltiin, millainen oli suhtautuminen siihen. Meidän kantamme oli, että me ehdottomasti tarvitsemme tiedotuslehden, vaikka se ilmestyisi vain neljästi vuodessa.

Paula **Porkka** käsitteli kansainvälistä yhteistyötä sanoen todenneensa, että naisetkin ovat hyvin kiinnostuneita ulkopoliittisista asi-

oista sekä solidaarisuuspolitiikasta, jota puolueemme on harrastanut kehitysmaita kohtaan. Hän toivoi, että perusjärjestötkin kiinnittäisivät tähän asiaan enemmän huomiota. Liittotoimikunta esittää järjestettäväksi tähänastista laajempia joukkotapaamisia pohjoismaisten järjestöjen kesken. Hän toivoi muitakin kansainvälisiä suhteita syntyvän. Lisäksi hän puhui ystävyysseuratoiminnasta ja toivoi siihen naisilta suurempaa kiinnostusta.

Arja **Mönkäre piti** toimintasuunnitelmaa ansiokkaana ja toi esille Saimaan naispiirin kokouksessa käsiteltyjä asioita. Pari vuotta sitten ilmestynyt Naistenviesti on jäänyt koenumeroihin. Kuitenkin tunnetaan siltä, että muutaman kerran vuodessa ilmestyvä sosialidemokraattinen naisten julkaisu saattaisi menestyä. Demarissa naisliikettä koskevien artikkelien määrä ei ole suuri, ja se saattaa johtua puoluelehden monien asioiden käsittelytarpeesta. Kuitenkin on runsaasti asiaa, joka lehden välityksellä tavoittaisi perusjärjestöissä ehkä harvemmin näkyviä naisiamme. Jos lehden kustannuskysymys on ylivoimainen, toimintasuunnitelmassa mainittu muistio neljännesvuosittain on sitäkin tarpeellisempi, kuten täällä Sinikka Luja-Vepsä jo mainitsi. Erikoista painoa on todella kiinnitettävä toiminnassamme nuorten mukaan saamiseen. Suoritetussa tutkimuksessa, josta saimme viitteitä toissakesänä Vaasassa, kartoitettiin niitä tekijöitä, jotka vaikeuttavat nuorten naisten aktiivista osallistumista poliittiseen toimintaan. Nämä tiedot on tarpeellista saada kenttään, jotta perusjärjestöt voisivat toimintaa suunnitellessaan ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon nuorten esittämiä toivomuksia.

Kun lukuisissa yhteyksissä on huolenaiheena naisten vähälukuisuus päätöksentekoportaassa, varmin tie asioiden korjaamiseen on tulevan polven aktivointi perusjärjestötyöhön ja sitä kautta päätöksentekijäkenttään. Saimaan Sosialidemokraattinen Naispiiri esittää, että keskusliiton toimesta pidetään entistä tiiviimpää yhteyttä Työväen Sivistysliittoon sellaisen opintomateriaalin markkinoimisessa kenttään, joka koskettaa nuorten kysymyksiä ja tuo heitä mukaan opintotoimintaan. **Oli** samaa mieltä kuin Sirkka Kotola Työväen Sivistysliiton eräiden teoreettisten opintosuunnitelmien liian vaikeasta kielenkäytöstä ja kovin suuren perustietomäärän vaatimisesta. Totesi keskustelulla olevan vaikutusmahdollisuuksia Työväen Sivistysliiton kurssien tasoon. Hänen mielestään suorat arvioinnit näistä kursseista eivät saavuta kovinkaan hyvää vastaanottoa Työväen Sivistysliiton taholta.

TOINEN KOKOUPÄIVÄ

Kokous jatkui sunnuntaina 20 päivänä huhtikuuta klo 9. Jatkettiin toimintasuunnitelman lähetekeskustelua.

Mirja **Holmberg** sanoi, että toimintasuunnitelmassa ei mainita parhaillaan vietettävää kansainvälistä naisten vuotta. Tasa-arvo ja naisten aseman edistäminen tulevat kyllä toiminnassa esiin monella tavoin. Hänen mielestään kansainvälisen naisten vuoden tulisi esiintyä Naisten Keskusliiton toimintasuunnitelmassa. — Toimintakertomuksessa mainitaan ammattiyhdistystoiminta ensi kerran v. 1973 teemapäivistä puhuttaessa, ja v. 1974 mainitaan sos.-dem. naisten ammattiyhdistysseminaari kahtena viikonvaihteena syyskaudella. Koska toiminta-alue on uusi, seminaarikokeiluista, joihin kohdistui runsaasti odotuksia, olisi hänen mielestään pitänyt esittää jonkinlaiset yhteenvedot. Hän totesi, että on otettu askel oikeaan suuntaan, sillä ammattiyhdistysnaisten saaminen mukaan nykyistä laajemmin naisjärjestöjen toimintaan ja puolueen piiriin tulee jatkuvasti yhä tarkemmaksi. Molempien työväenpuolueiden välillä käydään kovaa kamppailua uusien jäsenten saamiseksi, ja tämä paine kohdistuu hyvin voimakkaana naisiin. Työelämässä olevat naiset ovat avainryhmä vaaleja ajatellen. Heidän merkityksensä ammattiliittojen poliittisen suunnan määrääjinä lisääntyy myös kaiken aikaa. Sen vuoksi sosialidemokraattisen puolueen ja sen naisjärjestön taholta tullut tuki on erittäin tarpeellista. Ilman poliittisesti tietoisia vaikuttajanaisia työpaikoilla emme puolueena kykene kylliksi vahvistamaan asemiamme. Me tarvitsemme hyvin toimivaa yhteyttä ammattiyhdistysliikkeeseen, sillä vasta puoluepoliittinen ideologia ja puolueen ohjelmat antavat ammattiyhdistystavoitteille johdonmukaisen linjan. Poliittisen tietoisuuden on kasvettava ammatillisen tietoisuuden jatkoksi, jotta pystyisimme sovittamaan toisiinsa toiminnan työpaikkatasolla ja yhteiskunnassa. — Hän totesi myös koulutustoiminnan tärkeyden sanoen, että työpaikoilla levitettävä halpahintainen kommunistinen propaganda on torjuttavissa vain tosiasioilla. Etenkään niillä aloilla, joilla naiset ovat valtaenemmistönä, emme voi jäädä odottamaan, että puolue ja sen ammattiyhdistyskoneisto huolehtisivat näistä tehtävistä. Naisvaltaisille aloille ei ole saatu tarpeeksi kosketusta. Puolueelle ne ovat tärkeitä vain edustajakokousten alla, jos silloinkaan. Naisen aseman kehittyminen yhteiskunnassa on riippuvainen työläisnaisten aktiivisuudesta, ja muutokseen pääsemme vain saamalla laajat työläisnaisten joukot täysipainoisesti mukaan toimintaamme.

Ritva Grönlund puuttui puheenvuorossaan opintotoimintaan ja totesi, että Sos.-dem. Naisten Keskusliiton opintojaoston tulee olla

tiivissä yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kanssa ja tutkiskella myös, minkälaisia TSL:n kirjekurssit ovat. Vaikka jotkin kurssit on tarkoitettu alkeiksi, ne lähenevät »maisterilinjaa». Esimerkiksi Poliitiikan peruskoulun kysymykset — jos ne on tarkoitettu vasta puolueeseen tulleille — menevät yli ymmärryksen. Naisliittojen yhteistoiminnan suhteen hän toi oman yhdistyksensä terveiset, että se ei ole valmis lähtemään rekisteröityyn naisliittoon, vaan mieluummin pysyy puolueen alaisena naisjaostona. Hän toivoi liittotoimikunnan hyvissä ajoin ottavan kenttään yhteyden ennen ratkaisuja eikä pidättävän päätösvaltaa itsellään. Tähän mennessä perusjärjestöiltä ei ole vielä mitään kysytty.

Ritva Grönlund kiinnitti huomiota myös puoluekokouksessa esille tulevaan jäsenmaksun korottamisedotukseen. Hän arvosteli myös sitä, että jäsenmaksu ehdotetaan samaksi niin naisille kuin miehillekin, vaikka naisilla on oman organisaation johdosta omat piiri- ja liittoveronsa. Joukossamme on paljon naisia, jotka eivät ole ansiotyössä. On myös eläkkeellä olevia. Puolue perustelee jäsenmaksun korotusta sillä, että jäsenillä pitää olla velvoitteita. Tuntuu ihmeellisesti, että esimerkiksi puoluetuesta huolimatta nyt kiristetään jäsenistöä näin kovin. Toivoi kokouksen ottavan kantaa asiaan ainakin lehtiselostuksessa. Puoluekokouesedustajiin emme pysty paljoo vaikuttamaan.

Kaisa Raatikainen puhui myös puoluekokouksessa esille tulevasta huomattavasta jäsenmaksujen korotuksesta. Hänen mielestään naisten on otettava asiaan kantaa. Jäsenmaksu nykyisellään'on tosin aika pieni, eikä jäsenmaksuilla sosialidemokraattista puoluetta pidetä yllä. Hänen mielestään kuitenkin matalapalkkaisten ja työläisperheiden äitien mukanaolo puolueessa tulee estymään, jos jäsenmaksujen korotus menee läpi puoluekokouksessa. Esitti, että edustajakokous päättäisi puoluekokoukselle menevästä jäsenmaksukorotusta vastustavasta kannanotosta.

Hän etti myös, että edustajakokous antaisi julkilausuman. Tänä vuonna naiset ovat esillä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Jos ei suurimman puolueen naisjärjestön päättävästä kokouksesta anneta julkilausumaa, näytämme oman mitättömyytemme.

Toimintasuunnitelman hän sanoi olevan toteava, ei vaativa eikä keinoja esille tuova. Tällaisena se jatkaa sitä linjaa, minkä totesimme hyväksyessämme toimintakertomukset kolmivuotiskaudelta. Mitään muutosta ei tapahtune. Sosialidemokraattinen naisliike pysyy pystyssä. Nykyisenä poliittisesti aktiivisena kautena naisten on tiedotettava asemansa. Tietoa jaetaan ja sitä vastaanotetaan helpommin kuin ennen. Tällä hetkellä naisista käytävä taistelu on taistelua naisten äänistä, vähemmän naisista itsestään. Sosialidemokraattien on ky-

ettävä näyttämään puolueensa toiminnalla ja toimintasuunnitelmilla tehokkuutensa ja viehättävyytensä. Me kilpailemme toisen työväenpuolueen ja porvaripuolueiden naisjärjestöjen kanssa naisten kannatuksesta. Sosialidemokraattinen naisliike ei ole suhteellisesti kasvattanut osuuttaan. Kiristämisen varaa on. Keskustapuolueen mukaantulo täysitehoisesti naisten poliittiseen toimintaan on sosialidemokraattien tunnettava vakavana haasteena. Meidän ei tulisi kiistellä nimikysymyksistä, vaan tunnollisesti ja vastuuntuntoisesti tehdä ratkaisut puolueen hyväksi tässä tilanteessa, missä taistelu äänistä ja poliittisesta vallasta tulee olemaan kireämpi kuin aikaisemmin. Samoin toimintasuunnitelmat eivät saa olla kiinni rahasta.

Naisten saama osuus puoluetukirahoista on liian pieni. Varsinkin nyt, kun naisten puoluetuki vielä lisää entisestään puolueelle tulevaa osuutta. Se on nyt yhteensä 90.000 mk vuodessa kansanedustajaa kohden. Naisten olisi kyettävä pitämään puolensa tässä rahojen jaossa. Tässä jos missä tulee mieleen naisten marssin sanat: arkuus ei meitä auta. Naisten puoluetuki on valtion talousarviossa menokohdan »puoluetoiminnan tukemiseen» alla ja varustettuna perusteluin: »Valtioneuvoston käytettäväksi avustuksina puolueille naisten poliittiseen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin puoluetuki.» Sosialidemokraattisten naisten on toki vaadittava osuutensa tästä avustuksesta. Nykyisin talkoohenki ei valitettavasti riitä kattamaan toimintaa, mutta sitäkin tarvitaan, ja talkoohengen lisääminen tai uudelleen elvyttäminen ei saa olla vieras ajatus sosialidemokraattisille naisille. Kaikki toiminta on kuitenkin ratkaisevasti riippuvainen vetäjistä. On saatava innostuneita ja tehtävänsä tuntevia henkilöitä mukaan organisoimaan ja ideoimaan toimintaa. Esityslistamme liitteet ovat täynnä tietoja epäkohdista. Sieltä löytyy myös täsmällisiä parannusehdotuksia. Käsiteltävänä oleva toimintasuunnitelma väljyydellään antaa mahdollisuuden niiden toteuttamisen myös käytännössä. Tarvitaan vain aikaansaavaa johtoa ja päteviä henkilöitä asioita hoitamaan. Lausunnot ja kannanotot ovat hyviä varsinkin silloin, kun ne saa lehtiin kuvan kanssa, mutta pelkillä lausunnoilla ja julkilausumilla ei sosialismia rakenneta eikä elinolosuhteita muuteta.

Hän kosketteli edessä olevia eduskunta- ja kunnallisvaaleja arvellen erityisen vaalityöryhmän saattavan olla avuksi vaalityön tehostamisessa. Toivoi, että vaalityöryhmät saataisiin toimiviksi niin, ettei minkäänlaista ennalta karsintaa tarkoituksenmukaisuussyistä tapahtuisi. Yhteisenä ohjelmanamme tulee olla sosialidemokraattien puolesta toimiminen eikä yksityisten intressien ajaminen. Keskinäinen kateus on pyyhittävä pois.

Puheenjohtaja totesi, että puolueen jäsenmaksukorotusehdotus ei varsinaisesti kuulu kokouksemme päätettäväksi, mutta lähetetään me-

nettelytapavaliokunnan käsittelyyn. Ilmoitti myös, että liittotoimikunta ehdottaa tästä kokouksesta annettavaksi kolme erillistä julkilausumaa.

Maria **Korhonen** sanoi omana ja yhdistyksensä mielipiteenä, että on naurettavaa pitää kahta samoin ajattelevaa naisliittoa hengissä. Mitä pikemmin mennään yhteen, sitä parempi. Hän puhui myös urheiluliikkeen eheytymisestä ja toivoi, että uusi polvi pystyy ajattelemaan yhtenäisemmin ja että entiset tapahtumat voitaisiin unohtaa ja yhdistää TUL ja TUK. Hänen mielestään näin naisten vuonna on myös naisten kiirehdittävä eheytymistä ja toivottava, että pikaisesti saataisiin maahamme yksi yhtenäinen ja voimakas työväen urheiliitto.

Sinikka **Luja-Vepsä** kertoi, että Sos.-dem. Naisliiton kanssa on käyty neuvotteluja ja meidän liittomme on ollut hyvin aktiivinen aloitteiden teossa kontakteja otettaessa. Yhteistoimintaa on jo harastettukin. Mm. hoidimme vanhan naisliiton kanssa yhteisesti Neuvostoliiton naisten komitean vieraat, jotka kävivät täällä viime syksynä. Yhteistoiminnasta on jopa papereitakin ja niitä on lähetetty naispiireille. Pidettiin myös yhteinen liitto toimikuntien kokous, jossa sovittiin yhteistyöstä. Lähempää yhteistoimintaa on kuitenkin haitannut, että molemmilla liitoilla on ollut valmistautuminen omiin edustajakokouksiinsa. On myös ilmeistä, että Sos.-dem. Naisliitossa tätänykyä on muidenkin puolueiden kuin sosialidemokraattisen puolueen jäseniä. Se on ollut tietysti pitkä kanto kaskessa. Kun molemmat liitot ovat saaneet edustajakokouksensa ohi, on syytä jälleen käydä tutkimaan yhteistyömahdollisuuksia. Toivottavasti ne silloin ovat hyvät. Liittoneuvoston kokouksissa on keskusteltu yhteistyöstä ja hyväksytty suunnitelmat, joiden mukaan on tarkoitus esim. sosialidemokraattisen naisliikkeen 75-vuotistoimintaa juhlia syksyllä yhdessä, jos siihen edellytykset ovat olemassa. Enempää tästä asiasta on tässä vaiheessa mahdotonta sanoa, koska aika paljon on vielä verhottu tulevien tapahtumien yhteyteen, toisin sanoen Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksen päätöksiin.

Marja **Salmi** puuttui ystävyysseuratoimintaan ja kannatti Paula Porkan ajatusta, että sosialidemokraattisten naisten tulisi runsaslukisemmin osallistua siihen. Ystävyysseuratoiminta on ainoa tapa, jolla me jäsenet pystymme osallistumaan kansainväliseen toimintaan, solmimaan kontakteja myös oman maamme rajojen ulkopuolelle ja avartamaan näkökulmaamme. Hän toivoi, että myös naiset kiinnittäisivät huomiota asuinympäristöön liittyviin asioihin. Myös naisten tulisi pyrkiä vaikuttamaan, kun suunnitellaan uusia asuntoalueita.

Eila **Kauppinen** käytti puheenvuoron, jossa hän kiinnitti huomiota kansainväliseen yhteistyöhön. Hän totesi, että kansainvälisen naisten

vuoden eräs tarkoitus on tietojen saaminen myös toisten kansojen olosuhteista, kansainvälisen yhteistoiminnan tehostaminen kehitysmaiden naisten ja lasten sekä samalla koko perheen elämänehtojen parantamiseksi. Eriarvoisuus naisten kesken maailmassa on suurempi kuin miesten ja naisten välinen eriarvoisuus. Sos.-dem. naisten toiminnassa on jatkuvasti harjoitettu kansainvälistä toimintaa, kuten vuosien 1972—1974 toimintakertomuksistakin on ilmennyt. Toimintasuunnitelman mukaan kansainvälistä toimintaa on tarkoitus laajentaa. Piti hyvänä liittotoimikunnan esitystä tähänastista laajempien joukkotapaamisten järjestämiseksi. Hän toivoi, että useammille jäsenille tarjoutuisi mahdollisuus osallistua kansainvälisiin kokouksiin, seminaareihin ja muihin yhteyksiin. Kansainvälisten asioiden hoito on keskittynyt hänen mielestään liian usein samojen ihmisten käsiin. Toivoi myös keskusliiton tulevana toimintakautenaan vaikuttavan siihen, että maamme kehitysapuvaroja suunnataan entistä enemmän naisten aseman parantamiseen kehitysmaissa. Myös kehitysaputyöhön oman maamme edustajien joukkoon olisi saatava enemmän naisedustajia. Piti tärkeänä, että keskusliiton kansainvälisten asiain jaosto paneutuu näihin kysymyksiin ja laatii keskusliitolle kansainvälisten asiain ohjelman, jossa otetaan huomioon myös naisten edustus erilaisissa kansainvälisissä tehtävissä.

Helka **Rantanen** totesi, että vanhan naisliiton jäsenillä on pelko siitä, että uusi TPSL:n jatkopuolue anastaa liiton ja siinä ohessa myös yhdessä ympäri maata rakennetut kesäkodit. Toivoi uuden liittotoimikunnan tekevän kaikkensa sosialidemokraattisen naisliikkeen aseman parantamiseksi ja nostamiseksi siihen arvostukseen, mikä sille kuuluu. Totesi eri poliittisten puolueiden ryhtyneen kokoamaan naisiaan ja yrittävän kaikin keinoin esim. sosiaalisella alalla viedä totunnaisesti sosialidemokraattisten naisten hallussa olevia alueita. Ennen sosialidemokraattisten naisliittojen yhdistymistä ei kannatuksemme hänen mielestään laajene.

Toini Sumkin sanoi, että hänen tietääkseen ei missään perusjärjestössä ole päästy käsittelemään jäsenmaksujen korotusta, joka on tällä hetkellä arveluttava. Hän esitti edustajakokouksessa äänestettäväksi, otetaanko tämä asia käsittelyyn vai ei.

Sirkka Volanen kertoi Kouvolan Ty:n naisjaoston todenneen tyydytyksellä, että toimintasuunnitelmassa on otettu huomioon myös ohjelmatoiminta. Tänä päivänä ihmiset ovat etääntyneet toisistaan. Ihmissuhteet ovat rappeutuneet. Hän näki eri alojen ohjelmatoiminnan luovan kontakteja, lähentävän ja ennen kaikkea rentouttavan ihmisiä. Hänen mielestään ei pidä myöskään väheksyä sen kasvattavaa ja opettavaa merkitystä. Hän sanoi järjestössään toivottavan, että liittotoimikunta esittää TSL:lle ohjelmakurssin aikaansaamista. Lo-

puksi hän toivotti sosialidemokraattisen väen tervetulleeksi Kunnallis-päiville Kouvola-Kuusankoski -alueelle huhtikuussa 1976.

Kaarina **Kari** sanoi voiman hankkimisen puolueelle ja naisten toimin-
nalle olevan erityisesti järjestäytyneiden sosialidemokraattien teh-
tävä. Koska SDP on avainasemassa uudistettaessa suomalaista yhteis-
kuntaa, on sen naisliike avainasemassa työläisnaisen aseman paranta-
misessa. Tässä kokouksessa on Sos.-dem. Naisten Keskusliiton kentän
edustus laajimmillaan koolla. Tämän kokouksen osanottajat vastaavat
siitä käytännön toiminnasta, jota perusjärjestöt suorittavat. Vahva
liitto muodostuu vahvoista perusjärjestöistä. Tästä syystä on tärkeää
ja välttämätöntä kehittää naisten toimintaa. Kehitystyö tulee
suunnata entistä voimakkaammin ammattiyhdistysliikkeen socialide-
mokraattisesti ajatteleviin naisjäseniin. SAK:ssa on tällä hetkellä
350.000 naisjäsentä. Sos.-dem. naisliikkeen tehtävä on luoda yhteydet
ammattiyhdistysliikkeen työpaikkojen sosialidemokraattisiin naisiin.
Juuri työpaikoilla käydään molempien vasemmistopuolueiden välillä
kovaa kamppailua uusien jäsenten saamiseksi, ja tämä paine kohdis-
tuu nyt voimakkaasti naisiin. Ammattiyhdistysnaisten seminaareissa
on tullut esille se hätkähdyttävä tosiasia, että työpaikoilla on tavatto-
man paljon tietämättömyyttä naisten keskuudessa puolueen ja am-
mattiyhdistysliikkeen yhteistyöstä ja toiminnasta. Tämän tietämättö-
myyden poistamiseksi meidän tulee yhdessä tehokkaasti toimia. Luo-
taessa yhteyksiä sosialidemokraattisesti ajatteleviin ammattiyhdistys-
naisiin tarvitaan yhteisiä keskustelutilaisuuksia, jotka on järjestetty
perusjärjestötasolla teemaviikkojen muodossa. Tästä toimintamuodos-
ta on erittäin hyviä kokemuksia. Näin on luotu perusjärjestötasolla
yhteyksiä paikkakunnan eri alojen ammattiyhdistysnaisiin ja tällä
tavoin voidaan saada uusia jäseniä puolueeseen ja naisliikkeeseen.
Naisten eriarvoisuus yhteiskunnassa ja työelämässä pohjautuu yhteis-
kunnassamme vallitseviin valtarakenteisiin. Maamme työvoimasta on
lähes puolet naisia. On työnantajalle suunnaton etu pitää näin suurta
joukkoa matalapalkkaisena ja aliarvostettuna työvoimana. Yhteiskun-
tamme perusteelliseen uudistustyöhön tarvitaan koko sosialidemo-
kraattinen työväenliike. Puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteis-
työllä päästään todellisiin tuloksiin työväenluokan aseman parantami-
seksi.

Kaisa **Raatikainen** kosketteli kansainvälistä toimintaa sanoen, että
socialidemokraattinen puolue on rakentanut suhteita Neuvostoliittoon
ja muihin sosialistisiin valtioihin. Suhteiden edelleen kehittäminen on
tärkeää. Hänen mielestään ei kuitenkaan riitä toteamus suhteiden laa-
jentamisesta, vaan täytyy tietää, miten kanssakäymistä ja ystävyyttä
hoidetaan ja laajennetaan. Hän sanoi Neuvostoliiton naisten komitean
vierailun Naisten Keskusliiton ja Sosialidemokraattisen Naisliiton kut-

sumana olleen merkittävä tapahtuma ja toivoi molemminpuolisen ajatustenvaihdon lisääntyvän ja tapaamisten ulottuvan myös piiritalle. Hän totesi yhteistyön kehittyneen myös pohjoismaisella tasolla. Sosialidemokraattiset naiset haluavat rakentaa lujemmat sillat kansainvälisten suhteiden kehittämiseksi ja erityisesti niiden kehittämiseksi naapuriimme Neuvostoliittoon, hän sanoi ja toivoi, että sosialidemokraattisten naisten vieraat eduskunnassa käydessään esiteltäisiin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän naisille. Hän yhtyi ajatukseen, että keskusliitto kehottaisi jäseniään osallistumaan ystävyysseuratoimintaan laajamittaisemmin ja erityisesti liittymään Suomi-Neuvostoliitto-Seuraan. Hän totesi tänä vuonna vietetyn ensimmäistä kertaa maassamme kansainvälistä naistenpäivää valtakunnallisella tasolla ja toivoi tämän käytännön jatkuvan sekä esitti, että sosialidemokraattiset naiset liittokokouksessaan ehdottaisivat kansainvälisen naistenpäivän yleiseksi liputuspäiväksi.

Elsa **Juvonen** kiinnitti huomiota nuorisoon ja totesi, että juuri naisliike on ollut perustamassa Nuoret Kotkat ja Päivän Nuoret järjestöjä. Kun puolueelle on hyväksytty alkoholipoliittinen ohjelma, on vakavasti harkittava, miten kasvattaisimme nuoriamme, että heistä tulisi raittiita ja terveitä liittomme ja puolueemme tavoitteiden eteenpäin viejiä, hän sanoi.

Helvi **Saarinen** vastasi Kaisa Raatikaiselle, että YK:n naistenkomitea Suomessa teki hallitukselle sosialidemokraattien aloitteesta esityksen, että maaliskuun 8 päivä, joka on kansainvälinen naistenpäivä, ja lokakuun 24., joka on YK:n päivä, julistettaisiin yleisiksi liputuspäiviksi. Hallitus teki jo tämän vuoden osalta päätöksen, että 8. maaliskuuta on yleinen liputuspäivä. Hän sanoi, että tätä tapaa yritetään jatkaa. Siitä on komitea jo tehnyt virallisesti aloitteen.

Sinikka Sihvola toivoi uudelta liittotoimikunnalta vakavaa paneutumista siihen, että yhteistyö ay-naisten kanssa saataisiin paremmin kentällä toimimaan. Hän tiedusteli Kaarina Karilta, mitä virikkeitä teemapäivistä on saatu. Hän esitti, että piiritoimikuntiin perustettaisiin ay-jaostot, jotta voitaisiin kartoittaa yhteyshenkilöitä työpaikoilla.

Kaarina **Kari** vastasi Sinikka Sihvolalle, että teemaviikkojen tuloksista ei ole vielä paljon kerrottavissa. Eri piirien alueella niitä järjestettiin eri laajuudessa. Jotkut piirit olivat aktiivisempia ja järjestivät useampia tilaisuuksia. On lähdetty siitä, että erillisiä naisten ay-jaostoja ei piireihin perustettaisi, vaan yhteydet kulkisivat naisyhdistysten ja -jaostojen kautta. Puolueellahan on omat ay-jaostonsa työpaikkatasolla.

Keskustelun päätyttyä toimintasuunnitelma puheenvuorojen evästäjänä lähetettiin järjestöasiain valiokunnan valmisteltavaksi.

Liittoveron suuruus

Liittotoimikunta ehdotti, että liittovero pidettäisiin entisenä eli 50 penniä jäseneltä vuodessa.

Liittotoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Keskusliiton sihteerin valinta

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa **Oksanen** kertoi valiokunnan pitkän ja rakentavan keskustelun jälkeen päätyneen yksimieliseen esitykseen, joka on edustajille jaettu. Ehdotamme, että liiton sihteeriksi valittaisiin edelleen Sinikka Luja-Vepsä. — Lisäksi päätimme esittää kokouksen hyväksyttäväksi seuraavan ponnien:

»Sos.-dem. Naisten Keskusliiton kuudes edustajakokous esittää, että puolueen päättävät elimet kiinnittävät vakavaa huomiota Keskusliiton vaikeaan työntekijätilanteeseen. Sosialidemokraattisen naisliikkeen kannalta on tärkeää, että kenttää tuetaan määrätietoisella ja voimakkaalla koulutuksella. Tämä edellyttää, että Keskusliitolle palataan järjestösihteeriksi.»

Arja **Mönkäre** esitti Saimaan naispiirin kantana, että liittotoimikunta asettaisi keskuudestaan työryhmän, joka tutkisi, onko mitään mahdollisuutta päätoimisen sihteerin palkkaamiseen vai onko sihteerin työ luottamustehtävä. Jos liittotoimikunta päätyy siihen, että sihteerin tehtävä on luottamustoiminen, pitäisi voida palkata lisää yksi työntekijä, jonka panos myös entistä enemmän näkyisi kentällä.

Kaisa **Raatikainen** totesi, että ponsiehdotus tarkoittaisi hyvin suurta organisaation muutosta keskusliiton toimistossa. Sen vuoksi asiaa tulisi valmistella ja selvittää, minkälaisia taloudellisia seikkoja tulee esille, koska nähtävästi käy niin, että tulee kaksi päätoimista sihteerinä. Hän toivoi menettelytapavaliokunnan paremmin selvittävän, mihin ponnella pyritään.

Sirkka-Liisa **Oksanen** vastasi Saimaan edustajille, että menettelytapavaliokunnan pöytäkirjaan on kirjattu kaikki heidän ehdotuksensa, myös ajatus luottamustoimena hoidettavasta sihteerin tehtävästä. Hän kertoi menettelytapavaliokunnan pitkään keskustelleen tänä vuonna saatavasta naisten puoluetuesta. On toivottavaa, että kun tämä puoluetuki tulee naisille erikseen, saisimme puolueen päättäviltä elimiltä rahaa, jolla pystyisimme palkkaamaan nimenomaan järjestösihteerin tehtäviin jonkun henkilön.

Sylvi **Siltanen** oli Kaisa Raatikaisen kanssa samaa mieltä siitä, että pitäisi pystyä talousasioista sanomaan puoluetolimikuntaan päin paljon jyrkemmin sanoin, mutta totesi, että sitä tietä ei ole etenemisen mahdollisuutta. Pitää pyrkiä sovinnollisesti neuvottele-

maan puolueen korkean johdon kanssa, hän sanoi ja vastasi Kaisa Raatikaiselle, että pyrkimys onkin saada kaksi sihteeriä, kuten oli liiton perustamisen aikaan, jolloin valittiin sihteeri ja järjestösihteeri. Silloin ei maksettu puoluetukea eikä naisia puoluetuen muodossa missään valtion päätöksissä mainittu. Nyt kun on olemassa naisten puoluetuki, pyrimme pääsemään siihen, että meillä olisi kaksi sihteeria. Liiton varsinaisen sihteerin tehtävä olisi luonteeltaan poliittinen. Siihen on näin ollen valittava henkilö, joka tuntee liiton toiminnan sekä puolueen päämäärät ja pyrkimykset. Järjestösihteeriksi tulee valita henkilö, joka on saanut sopivan koulutuksen. On hyvä, jos hän on kielitaitoinen, nuori ja näppärä ihminen. Sylvi Siltanen sanoi, että tässä kokouksessa meillä ei ole mahdollisuutta tehdä taloudellisia päätöksiä puolueen tiliin. Niistä on pyrittävä neuvottelemaan, ja sitä tämä ponsiehdotus tarkoittaa.

Margit **Eskman** yhtyi Sylvi Siltasen puheenvuoroon niistä mahdollisuuksista, joita liitolla on itsenäisiin taloudellisiin ratkaisuihin. Hän muistutti keskusliiton asemasta puolueen yhtenä jaostona ja sanoi, että keskusliiton toimintaa varten on puolueenuevosto hyväksynyt tällekin vuodelle tietyn talousarvion. Sen puitteissa meidän liittomme on velvollinen tämän vuoden toimimaan. Ne määrärahat ovat perin rajoitetut. Hän ehdotti, että ponsiesityksen toinen lause kuuluisi: »Sosialidemokraattisen puolueen kannalta on tärkeää, että naisliikkeen kenttää tuetaan määrätietoisella voimakkaalla koulutuksella.»

Paula **Porkka** kannatti Margit Eskmanin ehdotusta.

Menettelytapavaliokunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin liiton sihteeriksi yksimielisesti Sinikka Luja-Vepsä.

Menettelytapavaliokunnan ehdotus ponneksi hyväksyttiin seuraavaan muotoon muutettuna:

»Sos.-dem. Naisten Keskusliiton kuudes edustajakokous esittää, että puolueen päättävät elimet kiinnittävät vakavaa huomiota Keskusliiton vaikeaan työntekijätilanteeseen. Sosialidemokraattisen puolueen kannalta on tärkeää, että naisliikkeen kenttää tuetaan määrätietoisella voimakkaalla koulutuksella. Tämä edellyttää, että Keskusliitolle palkataan järjestösihteeri.»

Sinikka **Luja-Vepsä** käytti puheenvuoron, jossa hän kiitti edustajakokousta luottamuksesta. Hän sanoi ymmärtävänsä hyvin, että sihteerikysymyksestä on kokouksen ollut vaikea päättää. Hän totesi, että liiton työvoimatilanne on tavattoman vaikea. Viime edustajakokouksen aikoihin oli toimistossa sihteerin lisäksi viisi kokopäiväistä työntekijää. Nyt on vain kolme. Se on ehdottomasti liian vähän, kun hoitettavana on laaja kenttä. — Viime edustajakokouksessa menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja suri sitä, että oli vain yksi sihteeriehdokas, nyt meitä oli sentään kaksi. Sinikka Luja-Vepsä sanoi toi-

vovansa, että seuraavassa edustajakokouksessa on valinnanvaraa eikä tarvitse käydä enää tämäntapaista keskustelua. Hän sanoi kuluneen kauden olleen antoisa, yhteistyön jäsenistön kanssa olleen erinomais- ta ja toivoi sen jatkuvan edelleen hyvänä.

Liittotoimikunnan valinta

Sirkka-Liisa **Oksanen** menettelytapavaliokunnan puheenjohtajana selvitteli perusteita, joihin nojautuen valiokunta on tehnyt ehdotuk- sensa liittotoimikunnan kokoonpanoksi. Valiokunta keskusteli alueel- lisestä jaosta ja ammattiyhdistysväen osuudesta tulevassa liitto toimi- kunnassa ja päätyi yksimielisesti ehdottamaan, että ammattiyhdistys- väen edustajaksi liittotoimikuntaan valittaisiin Kaarina Kari. Ehdo- tus kokonaisuudessaan on seuraava: Kaarina Kari (ay-liikkeen edus- taja, Uusimaa), Margit Eskman (Satakunta), Sylvi Siltanen (Turun piiri), Gunnel Käkälä (Saimaa), Aune Salama (Keski-Suomi), Mirja Lohiniemi (Etelä-Häme), Helvi Saarinen (Helsingin piiri), Maire Haa- pasalo (Mikkelin piiri).

Kokous hyväksyi yksimielisesti menettelytapavaliokunnan ehdotuk- sen liittotoimikunnan kokoonpanoksi.

Liittoneuvoston lisäjäsenien valinta

Sirkka-Liisa **Oksanen** esitteli menettelytapavaliokunnan ehdotuk- sen liittoneuvoston lisäjäseniksi:

Pohjois-Hämeen piiri	Hilkka Stenberg	(Tuula Pirkola)
Pohjois-Karjalan »	Kerttu Lappi	(Kirsti Tuomela)
Kuopion »	Marja-Liisa Pieviläinen	(Aino Kainulainen)
Kymen »	Kyllikki Neittola	(Arja Pulliainen)
Lapin >	Hellin Väyrynen	(Irmeli Paasivirta)
Oulun »	Toini Svensk	(Hellevi Tuohimaa)
» >	Rauha Lindh	(Rauha Oja)
Turun »	Marja Salmi	(Salme Koikkalainen)
Uudenmaan »	Kaija Pinnioja	(Sanni Hiltunen)
Vaasan »	Raili Pynttari	(Hilkka Vainio)

Kokous hyväksyi yksimielisesti menettelytapavaliokunnan ehdo- tuksen.

Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan

(Liittotoimikunnan esitys, esitysvihkon s. 37)

Helvi **Saarinen** käytti alustavan puheenvuoron liittotoimikunnan esitystä valmistaneen työryhmän puheenjohtajana. Hän kertoi aluksi

työryhmän kokoonpanon: Pirkko Aro, Mirja Holmberg, Tuula Paavilainen, Lauri Sivonen, Eeva-Liisa Tuominen ja Helvi Saarinen. Sen jälkeen hän jatkoi: Kun teimme tätä esitystä, halusimme luoda eräänlaisen yhteenvedon. Samalla totesimme, että aikaisemmissa edustajakokouksissa olemme käsitelleet samansuuntaisia asioita. Esim. v. 1966 oli esityksemme nimi »Naisen asema yhteiskunnassa», v. 1969 »Ihmisien yhteiskuntaa kohti». Se oli varsin laaja esitys. V. 1972 käsitelimme aihetta »Tasa-arvoon poliittisen ja taloudellisen vallan käytössä». Toisin sanoen asiat eivät ole uusia kokonaisuudessaan, mutta niitä on koetettu vetää yhteen. On haluttu luoda se keskustelun pohja, jolla pyritään kartoittamaan, mitä me haluamme tasa-arvon rintamalla. Olemme esityksen alussa todenneet, että epätasa-arvoa on muuallakin kuin sukupuolten välillä, luokkien välillä, omistavien ja omistamattomien välillä, rotujen välillä ja ikäryhmien välillä.

Sukupuolten välinen eriarvoisuus on pyritty tiivistämään neljään alueeseen, jotka selvimminkin näkyvät yhteenvedossa. Ne ovat eriarvoisuus kasvatuksessa, perheessä, työelämässä ja yhteiskunnassa. Olemme jättäneet ulkopuolelle viidennen eriarvoisuuden alueen, joka tavallisesti otetaan mukaan. Se on eriarvoisuus lainsäädännössä. Lainsäädännössähän me Suomessa olemme melko tasa-arvoisia.

Aloittaessamme kasvatuksesta ensimmäisinä kasvattajina tulevat esille vanhemmat. On todettu, että naisten enemmistö pitää tärkeänä äidin osallistumista työelämään ja hänen etenemistään urallaan. Kuitenkin samanaikaisesti ja täysin ristiriitaisesti he pitävät myös tärkeänä, että naisen on aina ensin ajateltava kotia ja perhettä ja vasta sitten muita asioita. Kuitenkin tutkimukset osoittavat, että sitä mukaa kuin äidin koulutustaso on lisääntynyt, hän näyttää selvemmin sanoutuvan irti vanhoista rooliasenteista. Tänäkin päivänä on mies yleensä perheen pääasiallinen huoltaja tai hänet katsotaan sellaiseksi. Katsotaan myös, että äidin tehtäviin kuuluvat kotityöt. Lapsi oppii tämän roolijaon kotona ja myöhemmin kodin ulkopuolella. Tätä roolijakoa tehostaa kavereiden kasvatusta sekä tiedotusvälineistömme lasten kohdalla: lasten kirjat, sarjakuvalehdet, joukkotiedotusvälineet ja tutkimusten mukaan myös varsin voimakkaasti lasten päivähoitolaitokset. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan suorittaman tutkimuksen mukaan mm. kun lasten päivähoitolaitoksissa leikittiin roolileikkejä, niin poikien rooleihin kuului olla lentokoneen kapteeni, kokkipoika, kalastaja, konepajan hitsaaja, lankkuaidan maalari, jääkiekkoilija ja sarjakuvan sankari. Tyttöjen rooleja olivat vain mannekiini ja siivoaja.

Suomi kuuluu niihin harvinaisiin maihin, joissa tyttöjen ja poikien muodolliset koulutusmahdollisuudet koulun piirissä ovat samantaiset. Kuitenkaan tasa-arvo ei ole meillä toteutunut myöskään koulutuksessa. Oppikirjoissa, aapisesta alkaen, ilmenee perinteellinen su-

kupuolten erilaisuutta korostava roolijako. Naiselle kuuluvat kotityöt, hän on ahkera, uhrautuvainen ja hänen ammattinsa oppikirjojen mukaan on tavallisesti palveluammatti. Kooltaan tämä nainen oppikirjoissa esitetään tavallisesti hentona, pienenä ja sirona. Mies on oppikirjoissa kookas, voimakas ja hallitseva. Hän on usein vaativissa ammateissa. Outoa on, että tällainen jako esiintyy jopa vieraiden kielten oppikirjojen kuvituksessa ja tekstissä. Koulutuksen samankaltaisuudesta huolimatta koulutuksen linjojen valinnassa on erittäin suurta eroa. Tytöt valitsevat yleensä yleissivistävän koulutuksen, pojat ammatillisen koulutuksen. Esim. lukioiden oppilaista v. 1973 oli 59 % tyttöjä. Kun hakeudutaan varsinaiseen ammattikoulutukseen, roolierot tulevat erittäin selviksi. Miesten kouluja ovat tekniset koulut, maatalous- ja metsäalojen koulut. Naisia koulutetaan terveydenhuoltoaloille, sihteereiksi, lastenhoitajiksi, sairaanhoitajiksi, opettajiksi jne.

Liittotoimikunta onkin vaatinut vanhempien ja erilaisten päivähoitolaitosten kasvatusasenteiden muuttamista tasa-arvoa suosiviksi.

On kiinnitettävä huomiota koulutukseen, toisaalta oppikirjoihin, oppimateriaaliin, mutta on valvottava myös opettajien koulutusta. On muutettava oppilaiden asenteita ammatinvalintaan nähden ja käytettävä tässä hyväksi järjestöjä, mutta myös erilaisia elimiä, jotka voivat siihen vaikuttaa, esim. koulujen johtokunta, vanhempainneuvostoja jne. Lehdistön, radion, television ja mainonnan merkitys naisten asenteiden muokkaajana on tavaton.

Eriarvoisuus koulutuksessa heijastuu voimakkaasti työelämässä, naisen asema määräytyy miehen aseman perusteella. Vieläkin eräissä sairaaloissa nainen, jolla saattaa olla erittäin hyvä ammatti ja jopa akateeminen loppututkinto, on sairaalan kirjoissa esim. muurarin vaimo. Perheen piirissä on lisäksi erittäin paljon salattua epätasa-arvoa, josta ei uskalleta edes puhua ulospäin. Puolisoiden tasa-arvoista vastuuta töiden jaosta ja puolisoiden itsenäisyyttä raha-asioissa ei ole ilmeisesti kylliksi korostettu.

Eriarvoisuus koulutuksessa heijastuu voimakkaasti työelämässä. Heikolla tai olemattomalla ammattikoulutuksella työmarkkinoille hakeutuva nainen on alusta alkaen miehistä työtoveriaan huonommassa asemassa. Nainen hakeutuu lisäksi usein aloille, joissa työntekijöiden valtaenemistö on naisia ja joiden palkka on myös usein varsin lähellä minimipalkkaa. Lisäksi näiden alojen ammattikoulutus vaatii yleensä erittäin vähän aikaa, joten uusi työvoima on nopeasti koulutavissa ja vanha työvoima helposti uudella korvattavissa. Näin ollen naisten ammateista on muodostunut ammatteja, joihin vedetään työvoimaa silloin, kun työvoimasta on pula, ja työnnetään työvoima ulos silloin, kun työvoiman tarjontaa on runsaasti. Lisäksi nainen ei ole ammattiylpeä, nainen ei useastikaan halua tehdä uraa itselleen. Nais-

ten eteneminen urallaan on erittäin huonoa, ja kun työpaikkojen sisällä tapahtuu etenemistä ylöspäin, nainen tavallisesti jää toiseksi miehen rinnalla. Naisten esteenä ovat lisäksi heidän ns. kotivuotensa, vuodet, jotka he lasten takia ovat kotona. Juuri sinä ikäaikana mies sen sijaan suorittaa uralla etenemisen.

Liittotoimikunta toteaa, että naisia on rohkaistava valitsemaan ammattinsa ennakkoluulottomasti. On saatava heidät ymmärtämään ammattitaidon tärkeys. Toisaalta olisi pohdittava myös mahdollisuuksia työajan lyhentämiseen ja lastenhoitopalvelujen parantamiseen, mutta ennen kaikkea todellisen samapalkkaisuuden ja tasapuolisten etenemismahdollisuuksien luomiseen. Niin kauan kun meillä ei ole olemassa mitään valvontakoneistoa eikä valitustietä työmarkkinoilla olevan epätasa-arvon poistamiseksi, emme tasa-arvoa pysty toteuttamaan.

Eriarvoisuus yhteiskunnassa on erittäin näkyvää. Ne, jotka olivat viime liittoneuvoston kokouksessa, totesivat Sylvi Siltasen puheessaan maininneen, että naiset ovat käyttäneet äänioikeuttaan, mutta eivät oikeuttaan tulla valituiksi. Eduskunnassa on naisia 21 %, mutta kunnallisvaltuustoissa tilanne on aivan toinen. Keskimäärin luku lähen-telee 15 %, mutta kunnittain tarkasteltuna tilanne vaihtelee. Suomen maassa on 26 kuntaa, joiden valtuustossa ei ole yhtään naista, ja 78 kuntaa, joiden valtuustossa on vain yksi nainen. Helsingin kaupunginvaltuustossa on 41,6 % naisia. Toisena on Uusimaa, jonka kuntien valtuustoissa on naisia 19,5 %, kolmantena on Kymi, jossa prosentti-luku on 18,8, ja neljäntenä Turun eteläinen 16 %. Lappi on viimeisenä. Kuntien aluesuunnitelua ja rakentamista käsittelevät lautakun-nat ovat suunnilleen puhtaita naisista. Myöskään palkkalautakunnissa ei juuri näy naisia. Ne yleensä käsittelevät pienipalkkaisten palkkoja miesten voimalla. Naiset ovat kyllä mukana kotitalouslautakunnissa, sosiaalilautakunnissa, kirjastolautakunnissa jne. Kunnallisessakin toi-minnassa on siis olemassa selvä roolijako.

Mitä puolueeseen tulee, niin puolueen jäsenistöstä on noin 34 % naisia, mutta puolueuueuvostossa heitä ei ole suinkaan samassa suhteessa. Tilastoni mukaan on kuudestakymmenestä puolueuueuvoston jäsenestä vain neljä naista ja puoluetolimikunnassa on vain yksi nainen. E-osuuskaupaliikkeessä tilanne on nyt parantunut, ja saamieni ennakkotietojen mukaan viime vaalien tuloksena naisten luku on noussut keskimäärin 30 %:iin koko maassa. Ammattiyhdistysliikkeessä on naisia 40 %, mutta yhdenkään liiton puheenjohtaja ei ole nainen. TVK:ssa on 70 % naisia, mutta TVK:n hallituksessa on yksi nainen. SAK:n hallituksessa on sihteerinä nainen. Tällainen on tilanne työmarkkinoilla. Kurkistusneuvotteluista voimme todeta, että miehet ne kurkistelivat.

Liittotoimikunta toteaaakin, että on luotava sekä käytännön että taloudelliset mahdollisuudet naisten osallistumiselle poistamalla osallistumisen tiellä olevia asenteita ja ennakkoluuloja. On aktivoitava naiset toimimaan, tehostettava naisten osuutta ja vastuuta kansalaisjärjestöjen toiminnassa.

Annikki **Tuominen** puuttui puheenvuorossaan kasvatus- ja koulukysymyksiin sanoen, että kun päivähoitolaki saatiin kovalla työllä läpi ja hallinnollinen organisaatio on luotu, on ryhdyttävä määrätietoisesti kehittämään päiväkotien sisäistä rakennetta. Yhteiskunnan ottaessa vastuun hallinnosta ja taloudesta on sen voitava ottaa vastuu myös sisäisestä toiminnasta. Meiltä puuttuvat toistaiseksi yhtenäiset valtakunnalliset kasvatustavoitteet ja toimintamallit päiväkodeista. Äskettäin julkisuuteen saatettu työryhmän esitys päiväkotien kasvatustavoitteiksi on hyvä alku, josta on ponnella jatkettava. Emmehän voisi kuvitellakaan, että esim. peruskoulussa kunkin koulun kasvatustavoitteet ja opetussuunnitelma laadittaisiin irrallisesti kunkin koulun kohdalla. Tämä toimintasuunnitelma on myös nivellettävä peruskoulun kasvatustavoitteisiin ja peruskoulun opetussuunnitelmaan ja saatava tällä tavalla aikaan yhtenäinen kasvatuksellinen linja. — Hän kosketteli myös ammatinvalinnan ohjausta, johon hänen mielestään on nimenomaan tasa-arvomielessä kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Hän kertoi, että lukuvuonna 1973—74 ammattikouluissamme oli 45.540 oppilasta, joista 28 % oli tyttöjä. Oppilaista oli 30.000 valinnut linjat, jotka johtivat perinteellisille miesten aloille. Näistä oli tyttöjä 400. Hän oli sitä mieltä, että kun esitysvihkon sivulla 49 on yhteenvedo toiminnallisista suositteista luvussa Eriarvoisuus kasvatuksessa, sinne olisi syytä lisätä lause: »Perheneuvonta on saatava lakisääteiseksi, äitiys- ja lastenneuvolatyöhön verrattavaksi toiminnaksi.» Kohtaan b) hän toivoi lisättäväksi: »Perhekasvatus on saatava pakolliseksi peruskoulun yhdeksännellä luokalla.»

Sylva **Horttanainen** totesi, että kansainvälisen työväenliikkeen kamppailu kaikkien valtioiden taloudellisen ja poliittisen itsenäisyyden sekä kansallisen ja kansainvälisen tasa-arvon puolesta on vasta osittain toteutunut. Valtakunnallisesti me suomalaiset olemme osoittaneet edistyskellisyytemme järjestäessämme ensimmäisenä naisille äänioikeuden v. 1906. Tämän jälkeen on säädetty useita lakeja, joiden tarkoituksena on ollut pienentää kuilua naisten ja miesten välillä. Naisten aseman kehitys lainsäädännössä ei kuitenkaan ole merkinnyt, että nainen olisi saavuttanut tasa-arvoisuuden yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja työelämässä. — Hän arveli, ettei myöskään perhe-elämän ja kodin piirissä ole tasa-arvoisuus toteutunut. Laillinen tasa-arvo ei ole merkinnyt tasa-arvoa käytännön eri aloilla. Kun laki samapalkkaisuudesta säädettiin, uskottiin, että sukupuolten väliset palk-

kaerot kaventuvat. Tänään me voimme todeta että periaatteessa miesten ja naisten minimipalkat ovat samat, mutta naiset niitä pääasiassa saavat. Samoin julkisen sektorin palkkataulukot ovat samat, mutta jälleen naiset ovat niiden alapäässä. — Hän totesi Englannin pääministerin olleen oikeassa sanoessaan: »Voidaan laatia lakeja, joilla naisille maksetaan sama palkka samasta työstä, mutta tarvitaan vallankumous miesten mielessä ja sydämessä, jotta samanarvoisuus voitaisiin käsittää todelliseksi tasa-arvoksi.» Ilman asenteiden vallankumousta tuskin päästään korjaamaan niitä asioita, joita mm. tasa-arvoasiain neuvottelukunnan muistiossa esitetään. — Hän sanoi, että etupäässä miesten luoma on ollut koululaitoskin, joka on ruokkinut rooliajattelua. On syytä toivoa paljon peruskoululta ja siihen niveltävältä ammatilliseen valmiuteen tähtäävältä keskiasteen koulu-uudistukselta. Vielä tänään tytöt ovat hyvin edustettuina ammatillisiin kouluihin pyrkivien joukossa, mutta aliedustettuina hyväksytyjen ryhmässä. Hänen mielestään tarvitaan naisten voimakas esiinmarssi, joka takaisi naisille tasavertaisen edustuksen miesten kanssa valtionhallinnossa, kunnalliselämässä, ay-liikkeessä jne. Tilastot kertovat, että mitä tärkeämmistä virka- ja edustustehtävistä on kysymys, sitä harvemmin niissä esiintyy nainen. — Vuoden 1972 eduskuntavaaleissa yli puolet äänestäneistä oli naisia. Eduskunnassa on naisia noin viidennes, kunnallisvaltuustoissa keskimäärin 15 %, Karhulassa on sentään 29 %. Hän uskoi tasa-arvon vuoden vaikuttaneen sen, että Osuusliike Kymen alueella E-vaalit onnistuivat hyvin. Edustajiston 51 paikasta on 20 naisilla. Sylva Horttanainen totesi, että äitiys ja äidin rooli perheessä ovat asettaneet naisen eriarvoiseen asemaan myös koululaitoksessa, esim. opintojen jatkamisen suhteen. Nainen on ollut huomattavasti miestä myöhemmin vapaa irrottautumaan kodin piiristä. Hän oli sitä mieltä, että perhepolitiikan keinoin — erityisesti lasten hoidon järjestämisellä — samoin kuin perheen sisäiseen työnjakoon vaikuttamalla päästään lähemmäs tasa-arvoa.

Helka **Rantanen** sanoi, että puhuttaessa tasa-arvosta on esityksessä unohdettu eräs ryhmä, jonka oikeuksiin jopa YK:n lastenoikeuksien julistus on puuttunut: avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset. Hän totesi, että sosialidemokraattiset naiset ovat koko toimintansa ajan kiinnittäneet huomiota yksinäisen äidin ja au-lapsen vaikeuksiin ja tehokkaasti vaikuttaneet heidän elämänehtojensa parantamiseen mm. Ensi Koti -toiminnan avulla. Hän näki puutteena, että tasa-arvon vuonna ei keskusliiton tasa-arvo-ohjelmassa puututa siihen, että avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset jo syntymästään leimataan eriarvoisiksi esim. virkatodistuksissa ja rekisterimerkinnöissä. Hän toivoi kokouksen julkilausumassaan esittävän, että avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen erityismerkinnät poistetaan, jotta lapsi syntymästään

olisi tasa-arvoinen muiden lasten kanssa.

Edit **Mäki-Umo** kiinnitti huomiota siihen, että tulisi tehdä voimakasta valistustyötä, jotta ihmisiä ei luottamustehtäviin valittaessa syrjitä sukupuolen tai taloudellisen aseman vuoksi. Hän toivoi, että keskusliitosta kävisi toimitsijoita maaseudulla, koska hän arveli valistuksen menevän siten paremmin perille.

Maila **Hokkanen** arvosteli säästösuunnitelmia peruskoulun kehittämisessä. Hän sanoi säästön olevan pieni, kun ajatellaan, miten tärkeästä asiasta on kysymys. Käytännön aineiden varustetaso on vähäinen ja ryhmät hänen mukaansa liian suuret. Hän sanoi, että tällä tavoin joutuvat huonoon asemaan juuri ne, joita peruskoulun piti auttaa. Hänen mielestään ei ala-asteen kahden ensimmäisen luokan englanninkielen opetusta pitäisi poistaa, koska kielten oppiminen on tehokkaampaa, jos opetus alkaa nuorempana. Hän ihmetteli myös mihin sijoitetaan opettajat, kun virkoja lopetetaan.

Irja **Oranen** puhui ikäryhmien eriarvoisuudesta ja erityisesti vanhenevan ihmisen ongelmista. Hän totesi nykyisen sairaanhoidon tuloksena ihmisten elävän kauemmin, mutta koska he ovat huonokuntoisia, heidän on saatava enemmän laitoshoidoa kuin tähän asti. Hän sanoi, että on puhuttu paljon avohoidosta ja kotona olemisesta niin kauan kuin vanhus pystyy hoitamaan itsensä. Laitoshoidon puute on hänen mukaansa kuitenkin tullut sosiaalihuollon alalla räikeästi esiin. Hän totesi, että odottamamme kansanterveyslaki ei ole vielä voinut täysitehoisesti vaikuttaa sairaan- ja terveydenhoitoon. Hän kertoi, että Pieksämäen kaupungin vanhainkodissa on **40** hyväksyttyä paikkaa, mutta niissä hoidetaan 58 henkilöä ja 57 henkilöä on jonossa. Pieksämäelle ei ole saatu terveyskeskuksen vuodepaikkaosastoa. Hallituksen supistussuunnitelmien mukaan näyttää siltä, että terveyskeskuksen vuodeosaston rakentaminen siirtyy hamaan tulevaisuuteen. Hän kertoi, millä tavalla Pieksämäellä pyrittiin hoitamaan tätä vaikeaa tilannetta eri ryhmien naisten yhteistyöllä. Valtionapuseränsäätökset ja lääninhallituksen sosiaaliosasto ovat olleet edelleen esteenä. Hän ohitti mieltä, että lakeja ja pykälää tulee voida korjata ja tällaisissa ylipääsemättömissä vaikeuksissa pitäisi voida myös joustaa.

Maire **Haapasalo** puhui mietinnöstä, joka on laadittu lasten päivähoidon kasvatuksellista tavoitteista. Mietintö on ollut kunnissa lausuntokierroksella. Hän totesi sen saaneen porvareiden taholta ankaran vastustuksen. Sillä taholla lasta ei haluta pitää yhteiskunnallisena henkilönä. Toisin sanoen hänelle ei haluta antaa yhteiskunnan jäsenenä tiettyjä oikeuksia. Porvareiden kritiikki osuu hänen mukaansa kaikkein voimakkaimmin lauseeseen: »Tavoitteena on poliittisen tietoisuuden herättäminen ja demokraattisten ominaisuuksien kehittäminen. »Tämä lause on meille tuttu, mutta varmasti se on vieras van-

hoihin kasvatusihanteisiin tottuneille. Hän kertoi kotikunnassaan päästyn eteenpäin, kun pitkän keskustelun jälkeen sana »poliittinen» muutettiin sanaksi »yhteiskunnallinen». Hän korosti, että koulujen ja lastentarhojen kasvatuseriaatteiden muuttuminen tapahtuu vasta, kun on tapahtunut selvä muutos opettajien koulutuksessa ja oppikirjojen sisällössä. Hän tarkasteli nuorten lähtöasemia ja totesi, että kun nyt ollaan siirtymässä peruskouluun, on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota niiden nuorten koulutukseen, jotka jäävät peruskoulun eduista syrjään. Tilanne on vakava varsinkin niiden kohdalla, jotka ovat kansakoulun keskeytetty ään siirtyneet oppikouluihin, mutta jostain syystä joutuneet keskeyttämään oppikoulunkin pyrkimättä enää sen jälkeen ammattikouluihin. Ammatilliset kurssikeskukset ovat tulleet heidän avukseen. Hän totesi keskiasteen koulutuksen komitean työskentelevän parhaillaan, mutta hänen käsityksensä mukaan tämän linja perustuu siihen, että kun nuori on suorittanut peruskoulun, hänet ohjataan määrätuille aloille jatkamaan koulutusta ja valmistumaan ammattiin. Hän sanoi, että näiden väliinputoajien, joilla ei ole varsinaista pohjakoulutusta, avuksi voivat tällä hetkellä tulla kansalaisopistot. — Maire Haapasalo kehotti kunnallisissa tehtävissä ja järjestöissä toimivia kiinnittämään vakavaa huomiota näiden nuorten asioihin. Hän totesi, että varsinkin maaseudulta kaupunkiin työelämään muuttaneet nuoret tytöt tyytyvät liian helposti nykyiseen tilanteeseen. Koulutuksesta nykyisellään hän sanoi, että naiset ovat tasavertaisia pohjakoulutuksen ollessa kysymyksessä. Kun oppikoulun käyminen on yleistynyt, on todettava, että niissä on tyttöjä opiskelemaisissa 57 % ja ylioppilaista on tyttöjä 59 %, mutta ammattikouluissa tyttöjen osuus putoaakin jo 29 %:iin. Työelämässä tapahtuvasta koulutuksesta hän sanoi, että työpaikkojen koulutus on selvästi naisia syrjivää. Tästä hän mainitsi esimerkkinä, että eri palveluvirastoissa osastopäällikkönä lasikaapissa istuu tavallisesti mies.

. Kaarina Kari puhui eriarvoisuudesta työelämässä. Hän sanoi työryhmän tehneen erittäin hyvää työtä poimiessaan esille niitä epäkohtia, joita naisten kohdalla työelämässä on paljon. Hän esitti ehdotusluetteloon lisättäväksi maininnan: "Oikeus työhön myös naisille taatava." Lisksi hän esitti otettavaksi selvän maininnan siitä, että tulee pyrkiä päivittäisen työajan lyhentämiseen. Hän sanoi, että perheitten kannalta ennen kaikkea asia on tärkeä, sillä nykyisin todellinen työaika muodostuu jopa kymmentuntiseksi. — Kohtaan, jossa mainitaan pyrittävän todelliseen samapalkkaisuuteen, hän esitti lisättäväksi, että myös samanarvoisesta työstä on maksettava sama palkka. Hänen mielestään on vaadittava naisten käytön reservityövoimana lopettamista ja matalapalkka-alojen tyydyttävän toimeentulon turvaamista. Vaatiesamme työelämän uudistamista vetoamme samalla tehokkaasti am-

mattiyhdistysnaisiin ja osoitamme heille, että Sos.-dem. Naisen Keskusliitto on heidän asiallaan. Lähestyviä vaalejakin ajatellen se on tärkeää, hän sanoi.

Eila **Kauppinen** kiinnitti huomiota vammaisiin todeten, että heille tulee taata samanlaiset mahdollisuudet kuin muille täysipainoiseen elämään kasvatuksessa, perheessä, työelämässä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Keskustelun päätyttyä esitys Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan lähetettiin menettelytapavaliokunnan käsittelyyn käyty keskustelu evästyksenä.

Kotiäidin työeläkeoikeuden järjestäminen

(Pohjois-Karjalan Sos.-dem. Piirin naisjaosto, esitysvihkon s. 54)

.. Maire **Haapasalo** piti ongelmaa kipeänä ja ihmetteli, että meillä ei katsota kotityötä ja lasten kasvatusta tuotantoelämässä tehdyn työn kanssa samanarvoiseksi, vaikka tutkimuksen mukaan kuudennes kansantulosta on saavutettu kotitalouksissa ja samanaikaisesti äidit ovat täysin korvauksetta huolehtineet työvoiman kasvattamisesta yhteiskunnalle. Onpa kotiäidin sairausvakuutuksen päivärahakin saatettu evätä sillä perusteella, ettei ole tapahtunut mitään ansion menetystä. Kotona tehty työ olisi vihdoinkin liitettävä eläkepoliittisiin kysymyksiin. Hänen mielestään liiton tulee ottaa asiaan vankasti kantaa, sillä voidaan todeta, että kysymys koskee erityisesti liittomme jäsenistöä. Onhan suoritettussa tutkimuksessa todettu, että meistä on noin 40 % 56—65-vuotiaita, alle 35-vuotiaita on noin 15 % ja loput ovat 36—55-vuotiaita.

Elsa **Juvonen** sanoi olevan paljon kotiäitejä, jotka eivät ole saaneet lapsilisiä tai lapsiavustusta ja ovat kasvattaneet lapsensa työskentelemään tämän yhteiskunnan puolesta. Hän kiinnitti erityistä huomiota äiteihin, joilla on paljon lapsia, sekä äiteihin, jotka hoitavat vammaista lasta, ja totesi, että jos heidän työnsä arvo mitattaisiin rahassa, ei minimipalkka riittäisi.

Maria **Korhonen** kertoi perusjärjestönsä olevan sitä mieltä, että tällainen eläke tulisi rajata jonkinlaisiin tuloihin. Voitaisiin esim. luoda järjestelmä, jonka mukaan se aika, jona äiti hoitaa alle kouluikäisiä lapsia, laskettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi. Hän kannatti liittotoimikunnan esitystä, että edustajakokous päättäisi kiirehtiä puolue-toimikunnan asettaman työryhmän työn loppuun saattamista siinä tarkoituksessa, että kotityön osalta eläketurvaa lisättäisiin.

Eila **Kauppinen** kannatti puheenvuorossaan sitä, että edustajakokous kiirehtii puolue-toimikunnan asettaman työryhmän työn loppuun saattamista, jotta saataisiin selvitystä kotiäidin eläkeoikeuden laajen-

tamisesta. Hän sanoi, että liikumme tärkeällä sosiaalipolitiikan alueella ja meidän tulee löytää oma poliittinen kantamme asiaan.

Helvi **Saarinen** selvitteli sairausvakuutuslain tulkintaa todeten, että perheenemäntä on oikeutettu sairausvakuutuslain mukaan saamaan päivärahaa, jos hän on työkyvytön, kyvytön hoitamaan kotitaloustyötä. Tämä koskee jopa yksinäistä henkilöä, jos hän on kyvytön hoitamaan omaa talouttaan, esim. vuodepotilas. Minimipäivärahan saavat henkilöt, joilla ei ole työtuloja tai joiden työtulot jäävät 10.000 markan alapuolelle. Heinäkuun alusta minimipäiväraha kohoaa 15 markkaan. Pyrkimyksenä on saada aikaan muutos siten, että kaikille tulisi minimipäiväraha ja sen lisäksi ne henkilöt, joilla on työtuloja, saisivat työtuloistaan lisän. — Helvi Saarinen puuttui myös kotiäidin eläkekysymykseen ja sanoi, että asiaa valmistellaan työeläkelaitoksessa. Tarkoitus on, että tietty määrä niistä vuosista, jotka työmarkkinoilla ollut nainen on kotona lasten vuoksi, laskettaisiin hyväksi hänen työeläkettään aikanaan määriteltäessä. On kuitenkin naisia, jotka eivät tule työmarkkinoille. Heitä varten tarvittaisiin uudistus myös kansaneläkkeeseen, sen perusosaan, jotta heidänkin eläkkeisiinsä tulisi lisää.

Esitys ja siihen liittyvä lausunto hyväksyttiin.

Kotiäitien työeläkeoikeus

(Outokummun Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaosto, esitysvihkossa s. 55)

Esitys ja siihen liittyvä liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin ilman keskustelua.

Lasten turvallisuus

(Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys, esitysvihkon s. 56)

Mia **Rantanen** käytti puheenvuoron, jossa hän kertoi Lapin kunnassa suoritettavan äidille, joka hoitaa omaa lastaan kotona, 300 markkaa kuukaudessa kuuden kuukauden ajan. Kehotti muuallakin tutkimaan myös tällaista vaihtoehtoa.

Helka **Rantanen** painotti erityisesti vuoden äitiysloman tärkeyttä. Hänen mielestään päiväraha ei saisi olla niin pieni kuin sairauspäiväraha, vaan tältä ajalta se tulisi lakisääteisesti korottaa vähintään minimipalkkaa vastaavaksi. Vuoden äitiysloma helpottaisi hänen mukaansa myös työmarkkinoita. Naisvaltaisten alojen työntekijät jättäivät usein työnsä pidemmäksi aikaa kuin vuodeksi, koska ei ole lasten päivähoitopaikkoja. Päivähoitopaikkoja vapautuisi useamman äidin

käytettäväksi, jos pieniä lapsia voitaisiin hoitaa kotona. Hän toivoi, että sosialidemokraattiset naiset eduskunnassa vaatisivat äitiysloman pidentämistä yhteen vuoteen.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Naisten vuonna 1975: Rauhan puolesta väkivaltaa vastaan

(Jyväskylän kaupungin Sos.-dem. Naisten Kerho, esitysvihkon s. 58)

Annikki **Tuominen** lainasi YK:n lastenoikeuksien julistuksen kymmenettä periaatetta: "Lasta tulee suojella sellaisilta toiminnoilta, jotka saattavat kasvattaa hänessä taipumuksia rodulliseen, uskonnolliseen tai muunlaiseen syrjintään. Häntä on kasvatettava ymmärtämyksen, suvaitsevaisuuden, kansojen välisen ystävyyden, rauhan ja yleismaailmallisen veljeyden hengessä sekä täysin tietäen, että hänen tarmonsaa ja kykynsä olisi saatettava palvelemaan hänen lähimmäisiään." Puhuja totesi, että viime aikoina on kiinnitetty huomiota lisääntyneeseen väkivaltaan, koulujen työrauhaongelmiin ja lisääntyneeseen alkoholin käyttöön. Tämä kaikki kertoo ihmisten sisäisestä rauhattomuudesta ja levottomuudesta, joka purkautuessaan aiheuttaa turvattomuutta ympäristössään. Väkivalta on yhteiskunnallinen sairaus, johon on etsittävä syy. Sen näkyvien oireiden päivittely tai vielä vähemmän peittäminen kovilla lääkkeillä ei tilannetta korjaa. Monet tähän ongelmiin liittyvistä syistä koskevat koko yhteiskuntaa. Sellaisia ovat asuntokysymykset, vapaa-ajanviettomahdollisuudet, television ohjelmapolitiikka jne. Tämän päivän pop-sanoja ovat ruuhkautuminen, kiire, stressi, kilpailu, vieraantuminen. Vieraantunut ihminen tuntee turvattomuutta ja asettuu vaistomaisesti hyökkäys- tai puolustusasemiin. Hänessä ovat jo valmiina ainekset väkivaltaiseen käyttäytymiseen, tarvitaan vain niiden laukaisija. Puhuja lainasi väkivaltaviihteen vaikutuksesta katsojaan ja kuulijaan Amerikassa tehtyjen tutkimusten tuloksia. Ne osoittavat, että väkivaltaisen televisio-ohjelman tai elokuvan katsoja on altis purkamaan vihamielisyytensä ohjelman jälkeen hänelle entuudestaan epämiellyttävään henkilöön. Hän kiinnitti huomiota mainostelevisiön väkivaltafilmeihin sekä sarjakuvalehtiin. Myös sanoma- ja aikakauslehtien sarjakuvat perustuvat yleensä väkivalhalle. Hän totesi väkivaltaviihteen olevan ennen kaikkea voimakas sivustakasvattaja, asennekasvattaja. Tällä opetuksellisella alueella näkisi mielellään toteutettavan voimakasta supistusohjelmaa, hän sanoi. Hän totesi Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliiton ja Kotien Puolesta keskusliiton edustajakokouksen ottaneen jo aikaisemmin kantaa tv:n väkivaltaohjelmiin. Nuoret Kotkat puolestaan ovat levittäneet erittäin puhuttelevaa julistetta: sota ei ole leikin asia. Aseleluilla on

selvä kasvatustavoitteensa kasvattaa tappajia, josta syystä aselelut eivät kuulu sosialidemokraattiseen kotiin.

Sirkka **Volanen** sanoi, että on järkyttävää seurata, miten illasta iltaan lähetetään televisiosta amerikkalaisia väkivaltaohjelmia. Hän tiedusteli, onko meillä varaa kasvattaa näin lapsiamme ja nuorisoamme. Lehdistö on aivan yhtä suuri syyllinen asenteiden muokkaajana. Hän arvosteli sanomalehtien liian seikkaperäisiä kuvauksia rikoksista sekä liiallista sukupuolivalistusta esim. tv:ssä.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Talouspoliittisen jaoston käsittelemien asioiden esittely

Talouspoliittisen jaoston puheenjohtaja Pirkko **Työläjärvi** käytti puheenvuoron, jossa hän selvitteli jaoston kantaa asioihin, jotka olivat sen käsiteltävinä. Hän totesi, että päätökset tehtiin yksimielisesti vilkkaan keskustelun pohjalta. Talousvaliokunnalle oli lähetetty asiat 20, 22, 23, 24 ja 25.

Asia 20, sivulla 59: Kohdassa 4 vaaditaan suuryhtiöiden verotuksen lisäämistä. Valiokunta ehdottaa liittotoimikunnan lausunnon lisäksi yksimielisesti huomautuksen, että poliittisista voimasuhteista johtuen ei ole päästy eteenpäin sekä toisen vakavan rajoituksen, että perustuslakiuudistuksessa ei ole edetty. Ellemme mainitse näitä kahta asiaa, ei suuri yleisö voi ymmärtää, miksi verotaakka aste asteelta siirtyy palkansaaajien kannettavaksi. Verotuksen rakenteen uudistaminen on taistelukysymys, jota ei voiteta ilman tosiasioiden korostamista. — Kohdasta 7, lapsiperheiden asumistukiasioista valiokunta totesi, että liittotoimikunnan lausunnon antamisen jälkeen eduskunta on käsitellyt lapsiperheiden asumistukilakia, jonka mukaan asumistukiasioiden käsittely siirtyy kuntien sosiaalilautakunnille tai näitä asioita käsitteleville lautakunnille. Joissakin kunnissa niitä käsittelee asuntotuotantolautakunta, joissakin rakennus- tai kiinteistölautakunta. On syytä kirjata tämä myönteinen asia, jotta nähdään tapahtuvan sellaistakin, mitä järjestöväki toivoo.

Asia 22, sivulla 62: Lastenhoitokustannusten hyväksyminen vero- vähennyksenä. Valiokunnassa todettiin, että vähennysjärjestelmä nykyisellään on henkilöverotuksessa eräs eriarvoisuutta lisäävä tekijä. Tuloista tehtävät vähennykset ovat sellaisia, että ne kiistatta hyödyttävät suurituloisia, kuten liittotoimikunta lausunnossaan toteaa. Tulo- ja varallisuusverolain käsittelyssä siirryttiin askel eteenpäin, kun siirryttiin eräin kohdin veroista tehtäviin vähennyksiin ja nimenomaan perheverotuksen osalta. Valiokunta yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon ja toteaa, että pieni- ja keskituloisten perheiden asemaa tulee parantaa edelleen erillisverotukseen siirryttäessä siten, että vähen-

nys järjestelmä suosii nimenomaan lapsiperheitä ja yksinhuoltajia. Tähän asiaan ovat SAK ja TVK valtioneuvostolle antamissaan lausunnoissa kiinnittäneet huomiota. Valiokunta oli sitä mieltä, että myös edustajakokous voisi puuttua asiaan.

Asia 23, sivulla 64: Lesken eläkkeen epäkohtien korjaaminen jne. Valiokunta yhtyy yksimielisesti liittotoimikunnan lausuntoon ja haluaa vielä korostaa edustajakokoukselle perhepinnauksen lääkkeiden tehostamista mainiten tärkeysjärjestyksessä ensin valtion varoista maksettavan elatusavun ennakon säännöllisen korottamisen ja toiseksi perhepinnareihin kohdistuvana elatusapujen perinnän suoraan palkasta.

Asia 25, sivulla 68: Alueellisen ja rakenteellisen työttömyyden torjuminen ja naisiin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen. Valiokunta yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon ja esittää, että lausuntoon lisätäisiin ajankohtainen asia: naisen asema työmarkkinoilla nyt käsillä olevan matalasuhdanteen aikana. Jo nyt on eri puolilla maata naisia eri aloilla siirretty nelipäiväiseen viikkoon, lomautettu tai irtisanottu. Nämä toimenpiteet kohdistuvat aina ensin naisiin. Naisten aseman ja pienituloisten perheiden toimeentulon kannalta naisten työttömyyden ehkäiseminen on niin tärkeä asia, että toivomme edustajakokouksen ottavan huomioon valiokunnan yksimielisen kannan.

Esitykset erinäisten sosiaalisten epäkohtien korjaamiseksi

(Juuan Työväenyhdistyksen naisjaosto, s. 59)

Marja **Leino** totesi kapitalistisen yhteiskuntamme ehkä katkerimmaksi piirteeksi työvoimaan kohdistuvan riiston. Voimakkaimmin se kohdistuu naiseen työelämässä ja kotona. Työpanoksemme on aliarvostettu ja alihinnoiteltu ja ajatuksemme ja mielenterveytemme on jatkuvasti vaarassa vammautua tämän riiston objektina. Naisen asemaa työelämässä ja perheessä kohentavana ja lähellä saavuttavuutta olevana tavoitteena hän piti sairaan lapsen hoidon järjestämistä niin, että isä tai äiti menettämättä ansiotulojaan voi jäädä muutamaksi päiväksi hoitamaan sairasta lasta kotiin. Sairaalla lapsen hoitoa on pyritty tukemaan sosiaalipoliittisin toimenpitein mm. kodinhoitotoiminnan avulla. Näitä palveluja on pystytty kuitenkin tarjoamaan aivan riittämättömästi. Kyseisten säädösten sisällyttäminen työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin ei lievittäisi painetta ja stressiä ainoastaan yksityisen ihmisen riskitilanteessa, vaan se helpottaisi erittäin merkittävästi nykyiseen kunnalliseen kodinhoitotoimintaan kohdistuvaa painetta. Hän sanoi, että lasten päivähoitokysymyksenkin yhteydessä on muodostunut ongelmaksi sairaan lapsen hoito. Hänen mielestään on turha luoda

ja paisuttaa päällekkäisiä organisaatioita, kun luonnollisin, joustavin ja yksilöä parhaiten palveleva ratkaisumahdollisuus olisi saavutettavissa.

Edustajakokous hyväksyi liittotoimikunnan lausunnon talouspoliittisen valiokunnan tekemin lisäyksin.

Sairausvakuutuspäiväraha äideille lapsen sairastuessa

(Riihimäen Ty:n naisjaosto, esitysvihkossa s. 61)

Taimi **Haapiainen** kertoi puheenvuorossaan Saimaan Sos.-dem. Naispiirin esittävän hyväksyttäväksi seuraavan päätösesityksen: »Edustajakokous hyväksyy esitellyn aloitteen ja esittää edelleen, että sosiaalidemokraattiset päätöksentekijät pyrkivät ratkaisuun, jonka mukaan lapsen sairastuessa sairaan lapsen hoidosta vastaava henkilö saisi vähintään viikon ajalta sairausvakuutuksen päivärahan.» Päivärahan turvin pystyttäisiin lapselle takaamaan asianmukainen hoito sairauden aikana. Vähintään yhden viikon ajalta maksettavaa päivärahaa puoltaa jo sekin, että vähäinenkin lääkekuuri vaatii kyseessä olevan hoitoajan, jona aikana lasta ei saisi viedä esim. kunnalliseen päivähoitopaikkaan. Jos päiväraha suoritettaisiin yksinomaan lapsen vanhemmille, saattaisi työmarkkinoilla esiintyä syrjintää lapsiperheiden huoltajia kohtaan. Tavoitteena tulee olla, että hoitopäiväraha suoritetaan lapsen hoidosta sairauden aikana vastaavalle henkilölle. Olosuhteiden pakosta tämä henkilö voi olla joku muu kuin lapsen äiti tai isä.

Kaarina **Kari** kertoi, missä vaiheessa työssäkäyvien vanhempien sairaan lapsen hoidon järjestäminen on. SAK ja STK ovat neuvotteleet asiasta ja neuvotteluissa ollaan päätyvässä siihen ratkaisuun, että lapsen äidillä olisi oikeus jäädä lapsen sairastuessa hoitamaan lasta kotiin samoin korvausperustein kuin itse sairastaessaan saa. Molempia vanhempia ei ole saatu tämän asian piiriin, koska STK on vastustanut jyrkästi korvausta isälle. Hänen mukaansa SAK:ssa ollaan tietävästi tässä vaiheessa päätyvässä tähän ratkaisuun. Jatkossa pyritään laajentamaan asia koskemaan myös isää.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Lastenhoitokustannusten hyväksyminen verovähennyksenä

(Pohjois-Karjalan Sos.-dem. Piirin naisjaosto, esitysvihkon s. 63)

Liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin talouspoliittisen valiokunnan esittämin lisäyksin.

Leskeneläkkeen epäkohtien korjaaminen, naisten eläkeiän alentaminen ja yhteinen puhuttelunimi kaikille naisille

(Tapiolan Sos.-dem. Kerhon naisjaosto, esitysvihkon s. 64)

Liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Yksinhuoltajan toimeentuloturvan parantaminen

(Herttoniemen Sos.-dem. yhdistys ry:n naisjaosto, esitysvihko s. 65)

Anna **Kuittinen** totesi yksinhuoltajien ongelmat tämän hetken erääksi polttavimmista perhepoliittisista ongelmista. Hänen mielestään tulisi kiirehtiä verokirjamerkintää maksamaan tuomitun verokirjaan. Tilastojen mukaan 48 % avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isistä ja vain 17 % avioerotapauksissa maksamaan tuomituista isistä suorittaa maksun lapsen huoltajalle. Suurin osa eronneiden yksinhuoltajien lapsista on elatusavun ennakon varassa ja perintä maksuvelvoitteilta on sattumanvaraista. Osa näistä maksua kiertävistä on perhepinnareita, osa maksukyvyttömiä. Usein ongelmana on se, että elatusvelvollisella on huollettavanaan toinen, ehkä kolmaskin perhe. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että jotkut lapsista joutuvat taloudellisesti eriarvoiseen asemaan. Jos elatusvelvollisella on useampia huollettavia perheitä, voitaneen elatusavun määrää tarkistaa ja puuttuva osa toimeentulosta korvata yhteiskunnan tuella lapsille. Elatusapukysymystä tulisi tarkastella kokonaisuutena siten, että lasten toimeentuloturva on ensisijainen asia. Yksin perhettään huoltamaan jääneelle ammattitaito on paitsi taloudellisesti myös mielenterveyden kannalta paras tuki. Puhuja painotti yhteiskunnan kaikkinaisen tuen merkitystä yksinhuoltajan tarvitessa koulutusta ammattiin. Perhekasvatuksen myötä hän arveli päästävän tilanteeseen, jossa kriisitilanne pystyttäisiin hoitamaan siten, että perhe pysyy koossa ja tätä nykyä kovin yleistyneet avioerot vähenevät.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Alueellisen ja rakenteellisen työttömyyden torjuminen ja naisiin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen

(Vuoksenniskan Sos.-dem. Naisyhdistys, esitysvihkon s. 68)

Arja **Mönkäre** sanoi edustajakokousaloitteen jättämisen jälkeen Imatralla työttömyyskortistossa olevien naisten määrän saavuttaneen helmi—maaliskuulta lakipisteensä: runsaat 800. Elinkeinoelämä Vuoksenlaaksossa on yksipuolisesti rakentunut suurteollisuuden, pääasiassa

paperi- ja metalliteollisuuden varaan, joka ei juuri lainkaan tarjoa työpaikkoja naisille. Hän oli sitä mieltä, että tasa-arvo työelämässä ei toteudu, ellei pystytä tarjoamaan työtä kaikille sitä tarvitseville. Vuoksenlaakso edustaa yhden ns. väliinputoajaläänin työttömyysaluetta, jolla työttömyyslukemat vaihtelevat voimakkaasti eri vuodenaikoina. Työtä on useimmiten tarjolla vain muutamiksi kesäkuukausiksi. Kausittainen työnsaanti heijastuu — hän sanoi — työttömyys- ja sairauskorvauksissa sekä eläkkeissä. Hän totesi liittotoimikunnan hyväksyneen Vuoksenniskan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esityksen ja ehdotti, että Sos.-dem. Naisten Keskusliitto toiminnallaan vaikuttaisi puolueeseen ja valtiovaltaan niin, että lainsäädännön avulla entistä tehokkaammin poistettaisiin mainitut epäkohdat. Valtiovallan tulisi hänen mielestään tasa-arvoisesti ottaa työvoimapolitiikassa huomioon uusien työpaikkojen sijoittaminen myös Kymen lääniin.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin korostaen talouspoliittisen valiokunnan esittämiä näkökohtia.

Palvelujen aikaansaaminen alueella yhtäikaa ensimmäisten asuntojen kanssa

(Karhulan Läntinen Sos.-dem. Naisyhdistys ry, esitysvihkon s. 69)

Kokous hyväksyi esityksen ja liittotoimikunnan lausunnon.

E-liikkeiden henkilökunnan vaalikelpoisuus

(Kuopion Sos.-dem. Naisyhdistys ry, esitysvihkon s. 70)

Eeva **Lappalainen** kannatti lämpimästi esitystä sanoen, että E-osuuskauppaliikkeen vaalien, periaateohjelman laadinnan ja jäsenhankintakampanjan aikana liittyi huomio entistä tiiviimmin ostavan yleisön piirissä tähän osaan työväenliikettä. Sosialidemokraattien keskuudessa on keskusteltu siitä, miten työntekijät pääsevät vaikuttamaan päätöksentekoon ja miten työpaikkademokratia osuuskauppaliikkeessä toteutettaisiin. Hän kertoi, että Saimaan piiri on tehnyt päätöksen, jonka mukaan se tulee esittämään alueen osuuskauppaliikkeiden uusille edustajille työntekijöiden vaalikelpoisuuden toteuttamista. — Hän kiinnitti huomiota työntekijöiden naisvaltaisuuteen. Vaalikelpoisuuden toteuttaminen lisäisi naisten osuutta päätöksenteossa. Työntekijöiden asiantuntemusta tulee voida käyttää hyväksi. Hän sanoi, että tulee saada aikaan sääntömuutos keskusjärjestön, KK:n piirissä, jolloin jäsenosuusliikkeet seuraavat automaattisesti perässä.

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Esitys lapsilisälain muuttamiseksi

(Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitys, joka lähetettiin kokouksen asiaksi n:o 28, pöytäkirjan liitteinä sillä 76)

Esitys oli jaettu kokousedustajille.

Kaisa **Raatikainen** puuttui kokouksessa käsiteltyihin asioihin yleensä ja niistä tehtyihin päätöksiin sanoen, että sosialidemokraattiset naiset ovat työskennelleet ahkerasti ja saaneet aikaan hyviä kannanottoja toimintaohjeeksi jäsenistölle. Hyväksytyt toimintaohjeet eivät ulotu kaikkia puolueen jäseniä koskeviksi sen vuoksi, että Keskusliitto ei ole itsenäinen, vaan puolueen jaosto. Liittokokouksen päätökset tarvitsevat hänen mukaansa puolueen päättävän elimen, puoluekokouksen hyväksymisen tullakseen kaikkia puolueen jäseniä sitoviksi ja velvoittaviksi. Hän ehdotti, että liittokokouksen kannanotot ja aloitteet esitetään kesäkuun puoluekokoukselle hyväksyttäväksi ja puoluekokouspöytäkirjaan liitettäväksi. Tehtävä jäisi liittotoimikunnalle.

Margit **Eskman** totesi, että puolueen sääntöjen puitteissa naisten keskusliitolla ei ole mahdollisuutta esittää päätöksiään puoluekokouksen hyväksyttäväksi, koska se on puolueen jaosto. Jokaisella perusjärjestöllä on ollut mahdollisuus puolueen sääntöjen mukaisesti tehdä esityksiä puoluekokoukselle ja ne tulevat luonnollisesti puoluekokouksen käsiteltäväksi ja päätettäväksi. Naisilla olisi ollut mahdollisuus perusjärjestöjensä kautta tuoda aloitteita puoluekokouksen käsiteltäväksi. Hän oli sitä mieltä, että päätökset voidaan saattaa puoluekokousedustajain tiedoksi ja otettavaksi huomioon samantapaisten asioiden kohdalla puoluekokouksen ratkaistessa niitä. Hän totesi, että naisten keskusliitolla on puheoikeus puoluekokouksessa, mutta ei esityksenteko-oikeutta.

Aune **Salama** sanoi, että eduskunnassa sosialidemokraatit ovat jatkuvasti tukeneet sitä, että opintotukea on laajennettava. Huolimatta tapahtuneesta kehityksestä on suuria eroja siinä, millaisesta taloudellisesta asemasta opiskelija lähtee. Hän totesi, että peruskoulussamme on perhepolitiikan asema vielä liian heikko ja kertoi, että kaikkien eduskuntaryhmien edustajien on tarkoitus mennä opetusministeri Sundqvistin puheille, jotta perhepolitiikka saataisiin nykyistä vahvemmin peruskoulujen ohjelmaan. Hän sanoi, ettei tahtoisi olla hyvin vanhanaikainen, mutta näki sen, että on olemassa yleisiä suuntauksia, jotka asettavat perhesiteet liian löyhälle pohjalle. Äiti ja lapsi jäävät silloin turvattomaan asemaan. Hän oli sitä mieltä, että kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka tukevat perhettä ja sen tervettä pohjaa, meidän on sosialidemokraattisina naisina tuettava, sillä jos äidit uupuvat, silloin uupuu myös yhteiskunta.

Eila **Kauppinen** ja Anna **Ojakangas** kannattivat Kaisa Raatikaisen ehdotusta edustajakokouksen aloitteiden ja päätösten viemisestä puoluekokouksen vahvistettavaksi.

Keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistyksen esityksen tulleen niin myöhään, että liittotoimikunta ei ole voinut valmistaa siihen lausuntoaan. — Hän tiedusteli, voiko kokous yhtyä Kymen naispiirin lausuntoon.

Kokous hyväksyi esityksen ja Kymen Sos.-dem. Naispiirin piiri-toimikunnan lausunnon.

Kaisa Raatikaisen ehdotus liittokokouksen päätöksien viemisestä puoluekokouksen vahvistettavaksi merkittiin pöytäkirjaan.

Toimintasuunnitelman hyväksyminen

Opinto- ja järjestöasiain valiokunnan puheenjohtaja Maire **Haapasalo** selitti toimintasuunnitelman käsittelyä valiokunnassa. Hän kertoi valiokunnan todenneen, että toimintasuunnitelma sinänsä antaa toimintaviitteet, suuntaviivat ja virikkeitä. Siinä on tarpeeksi väljyyttä liiton toiminnalle ja jokainen sen jäsenjärjestö tuo oman lisävärinsä tähän yhteiseen toimintaan. Kun varsinaisesti ei muutosesityksiä keskustelun aikana tullut, valiokunta katsoi, että toimintasuunnitelma voidaan yksimielisesti hyväksyä. Sen sijaan keskusteltiin laajasti opintotoiminnasta, johon kokouskeskustelussakin moneen kertaan palattiin. Kokousedustajille on jaettu monisteet yhteenvetona valiokunnassa käydystä keskustelusta. Olemme koulutusyhteiskunta ja puolue on pyrkinyt edistämään koulutusta. Olemme tänä päivänä tilanteessa, jolloin puolueeseen tulee kerralla paljon uusia ihmisiä. Eräiden tarkoitus on heti huomispäivänä saada tärkeitä luottamustehtäviä haltuunsa. Vastuuntuntoisina järjestöihmisinä lähdemme siitä, että ennen kuin puoluetoverit voivat kyllin hyvin edustaa sosialidemokraattista puoluetta, heillä täytyy olla hyvät tiedot puolueen säännöistä ja ohjelmista. Siinä mielessä on monisteeseen liitetty kolmas kohta. On pikaisesti saatava aikaan puhe- ja kokoustekniikkakurssit ja yhteistyössä TSL:n kanssa suunniteltava helposti omaksuttavia kirjekursseja uutta jäsenistöä varten sekä tutkittava mahdollisuuksia aloitteen tekemiseksi koko puoluetta koskevan sellaisen perus- ja kunnallisjärjestötason koulutuksen aikaansaamiseksi, jossa perehdytään puolueen periaateohjelmaan ja joka mahdollisimman tehokkaasti parin kolmen vuoden aikana ohjaa uudet jäsenet arvokkaaseen sosialidemokraattiseen yhteiskunnalliseen toimintaan. Tämä koulutus on järjestettävä jokaisen uuden jäsenen ulottuville ja sen tulee olla edellytyksenä luottamustehtäviin valituksi tulemiselle.

Kokous hyväksyi toimintasuunnitelman opinto- ja järjestöasiain valiokunnan esittämien lisäyksin.

Lausumien käsittely

Liittotoimikunta ehdotti, että edustajakokous antaisi kolme lausumaa: yleispoliittisen julkilausuman, sosiaalipoliittisen lausuman sekä tasa-arvopoliittisen lausuman, joka pohjautuu edustajakokouksen hyväksymään esitykseen »Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan».

Sosiaalipoliittinen lausuma liitteenä s:lla 77)

Marja-Liisa **Pieviläinen** sosiaalipoliittisen valiokunnan puheenjohtajana esitteli sosiaalipoliittisen lausumaehdotuksen.

Lausuma hyväksyttiin yksimielisesti.

Tasa-arvopoliittinen lausuma ja esitys

»Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan» (lausuma liitteenä s:lla 77)

Sirkka-Liisa **Oksanen** menettelytapavaliokunnan puheenjohtajana esitteli valiokunnan kannanottoja esitykseen »Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan». Kaarina Kari oli esittänyt eräitä lisäyksiä, mutta valiokunta totesi, että hänen esittämänsä asiat löytyvät esityksestä. Valiokunta esitti yksimielisesti esityksen hyväksymistä. — Sirkka-Liisa Oksanen esitteli myös tasa-arvopoliittisen lausumaehdotuksen.

Maija-Liisa **Soukkanen** käytti puheenvuoron, jossa hän totesi, että menettelytapavaliokunta ei katsonut voivansa ottaa kantaa jäsenmaksun suuruuteen, mutta hän jätti siitä huolimatta mietittäväksi ja keskusteltavaksi perusjärjestöissä, olisiko aiheellista porrastaa jäsenmaksuja tulojen mukaan ja olisiko kokonaan tulottomien kohdalla, joita kotiäiditkin ovat, harkittava määrättäväksi pienempi jäsenmaksu ja rinnastettava kotiäidit ainakin opiskelijoihin jäsenmaksun suuruudessa. Puhuja pelkäsi, että perheessä, jossa molemmat aviopuolisot ovat puolueemme jäseniä, jätetään helposti kotona oleva äiti aktiivisen osallistumisen ulkopuolelle, koska perheessä ei riitä varoja molempien jäsenmaksujen maksamiseen. Vaikutukset tuntuvat haitallisina naisliikkeemme toiminnassa ja sitä kautta koko puolueen toiminnassa.

Liittokokous yhtyi ajatukseen, että puolueen jäsenmaksuja koskeva asia ei kuulu Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokoukselle.

Edustajakokous hyväksyi esityksen »Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan». Kaarina Karin mielipiteet merkittiin pöytäkirjaan.

Tasa-arvopoliittinen lausuma hyväksyttiin.

Yleispoliittinen julkilausuma (liitteenä s:lla 77)

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja esitteli luonnoksen yleispoliittiseksi julkilausumaksi.

Keskustelussa Kaisa **Raatikainen** toivoi luonnoksen jakamista osanottajille ja sanoi, että yleispoliittinen julkilausuma olisi laadittava siten, että siitä on meille ehdottomasti hyötyä vaalityössä. Hän kaipasi julkilausumaan enemmän hienosäätöä.

Ehdotus monistettiin ja jaettiin kokousedustajille.

Kaisa **Raatikainen** sanoi, että luettuaan nopeasti julkilausuman sen viimeinen lause tuntuu sopivan huonosti kokonaisuuteen. — Viimeisessä kappaleessa kiinnitetään huomiota heinäkuussa pidettäviin vaaleihin. Hänen mielestään ei ole aihetta puuttua ajankohtaan, koska vaaleja ei silloin toimiteta.

Mirja **Holmberg** ehdotti, että toinen kappale julkilausumassa, jossa todetaan, että »Hallitus on sosialidemokraattien aloitteesta . . . » jne. muutettaisiin seuraavasti: »Sosialidemokraatit ovat hallituksessa ollessaan kysyneet vaikeuksista huolimatta toteuttamaan merkittäviä uudistuksia.»

Julkilausuma hyväksyttiin.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Meeri **Kalavainen** julisti Sos.-dem. Naisten Keskusliiton VI edustajakokouksen päättyneeksi ja sanoi: »Liittokokouksemme niukkaan aikatauluun on mahtunut paljon hyvää asiaa. Tämä jälleen todistaa sen, että me koulutamme poliittisesti vastuuntuntoisia, asioihin paneutuvia poliittisia naisia. Tämä koulutustehtävä on merkittävä osa koko sosialidemokraattista puolueytötä. Tämäntapaisissa kokouksissa tunnemme, että meillä on joukkovoimaa, näemme myös sen, että väki vaihtuu aina tietyin väliajoin. Nuoria naisia tulee keskuuteemme, joten vanhempi ikäpolvi voi olla iloinen siitä, että työmme jatkuvuus on taattu. Eilen meillä oli miellyttävä juhla ja varmasti jokainen totesi, että ohjelmataso oli korkea. Saimme katsella eri ikäryhmien esiintymistä ja iloita kunkin ikäryhmän työnsuorituksista. Toimintasuunnitelmassamme painotimme ohjelmatoiminnan merkitystä. Se on virkistävää ja kehittävää toimintaa itsekullekin. Tiedämme, että työväenliikkeellä on valtava kasvatustehtävä. Sen on pystyttävä vaikuttamaan työväenliikkeen naisiin ja miehiin. Sosialidemokraattinen työväenliike on omalla osuudellaan yhteistyössä työväen sivistysliikkeen kanssa. Tämän toiminnan kautta olemme luoneet sellaisia kulttuuriarvoja 1970-luvun ihmisen ulottuville, että me jokainen voimme niiden välityksellä saada itsellemme paljon sekä myös ohjata joukkoja elävään ja kehittävään toimintaan. Koulutuksen ja yhteistoiminnan avulla luomme sitä yhteiskuntaa, joka on periaateohjelmamme päämäärä samoin kuin niitä laadullisia tavoitteita, joita me erityisohjelman puoluekokouksissa asetamme. Toivon mukaan uusi

johto pystyy toteuttamaan käytännössä niitä ajatuksia, joita puheen-
vuorojenne välityksellä olette evääksi uudelle liittotoimikunnalle anta-
neet. Liittotoimikunnan puolesta toivotan perusjärjestöillenne toiveik-
kuutta, uskoa siihen, että kannattaa olla mukana joukkoliikkeessä ja
uskoa siihen, että yhdessä, rinta rinnan, saamme aikaan tuloksia,
jotka vievät meidät päämääräämme.»

Pöytäkirjan tarkastajien lausunto

Olemme tänään tarkastaneet Sos.dem. Naisten Keskusliiton VI edus-
tajakokouksen pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksessa tehtyjen
päätösten kanssa yhdenmukaiseksi sekä muutenkin kokouskulkua vas-
taavaksi.

Edustajakokous pidettiin Helsingissä huhtikuun 19—20 päivinä 1975.

*g**

Helsingissä huhtikuun 1 päivänä 1976

Kaisu Myyrä

Rakel Turtiainen

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the results of the survey. It is divided into two main sections: the first section deals with the general situation of the country and the second section deals with the results of the survey.

2. The second part of the report deals with the results of the survey.

2.1. The first part of this section deals with the results of the survey in the field of agriculture. It is divided into two main sections: the first section deals with the results of the survey in the field of agriculture and the second section deals with the results of the survey in the field of industry.

2.2. The second part of this section deals with the results of the survey in the field of industry.

2.3. The third part of this section deals with the results of the survey in the field of commerce.

LIITTEET

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton VI edustajakokouksen osanottajat

Helsingin piiri

H:gin Sos.dem. Keskusteluseura naisj.	Rakel Turtiainen
H:gin Sos.dem. Naisyhdistys	Mirja Holmberg
	Rakel Lehtokoski
Herttoniemen Sos.dem. Yhdistys naisj,	Toini Nousiainen
Karjalan Sos.dem. Naiset	Eila Vuokko
Kelkkalan Ty naisj.	Eeva Laakkonen
Käpylän Sos.dem. Naisyhdistys	Laila Leskinen
Pihlajamäen Sosialidemokraatit naisj.	Esteri Kuoppala
Pohj.Haagan Sos.dem. Yhdistys naisj.	Margit Lintunen
Töölön Sos.dem. Yhdistys naisj.	Milja Hello
Vallilan Sos.dem. Ty naisj.	Fiinu Collanus
Vallilan Seudun Sos.dem. Naiset	Maire Lindholm
Valtion Viran- ja Toimenhaltijain	
Sos.-dem. Yhdistys naisj.	Bertta Eronen

Hämeen et.piiri.

Forssan Ty naisj.	Sirkka Sjöroos
Hikiän Ty naisj.	Kyllikki Linden
Hämeenlinnan Kunnantyöntekijäin	
Sos.dem. Yhdistys naisj.	Eila Leskinen
Hämeenlinnan Ty naisj.	Alma Hakala
Idänpään Ty naisj.	Anni Jokinen
Jokiöisten Ty naisj.	Martta Vuorio
Kylmäkosken Ty naisj.	Salme Issakainen
Lahden Sos.dem. Naisyhdistys	Liisa Survonon
	Aino Peura
Oi tin Ty naisj.	Berit Nevalainen
Riihimäen länt. Sos.dem. Yhdistys naisj.	Anneli Kohonen
Riihimäen Seudun Sos.dem. Naiset	Anja Pitkämäki
Riihimäen Ty naisj.	Kyllikki Vallin
Salpakankaan Sos.dem. Yhdistys naisj.	Helmi Kirstinä
Someron kk:n Ty naisj.	Brita Luoma
Toijalan Ty naisj.	Anna-Liisa Toivonen
Turengin Ty naisj.	Mirja Lohiniemi
Uudenkylän Ty naisj.	Helvi Sillanmäki
Valkeakosken Ty naisj.	Mirjam Patojoki
	Helvi Taskinen
Viialan Ty naisj.	Inkeri Urhonen

Pohjois-Hämeen piiri

Kalevan Sosialidemokraatit naisj.	Tuija Ruuskanen
Kangasalan kk:n Ty naisj.	Aira Riikonen
Lempäälän Ty naisj.	Linnea Kyrönpalo
Messukylän Sos.dem. Naisyhdistys	Aili Salomaa
Mäntän Ty naisj.	Lilja Salmi
Nokian Ty naisj.	Aili Ojala
Pispalan Sos.dem. Ty naisj.	Sanni Virta
Ruoveden kk:n Sos.dem. Ty naisj.	Aura Salminen
Sääksjärven Sos.dem. Yhdistys naisj.	Saara Mertala .
Tampereen Sos.dem. Klubi naisj.	Aino Molin
Tampereen Sos.dem. Naiset	Kirsti Strömberg
Tampereen Sos.dem. Naisyhdistys	Elsa Kolin
	Inkeri Wilkman
Tampereen Sos.dem. Toveriseura naisj.	Thelma Ollila
Uudenkylän Ty »Toverit» naisj.	Anna Hauru
Vuohijoen Ty naisj.	Raili Kallinen
Ylöjärven pohj. Sos.dem. Yhdistys naisj.	Seija Kumpulainen

Pohjois-Karjalan piiri

Joensuun Sos.-dem. Naistoverit	Irja Vaaranrinta
Joensuun Ty naisj.	Marja Leino
Kontiolahden Ty naisj.	Ester Partanen
Lieksan Sos.dem. Naisosasto	Tuulikki Ryyänen
Nurmeksien Sos.dem. Ty naisj.	Kerttu Lappi
Outokummun Sos.dem. Yhdistys naisj.	Elna Surakka
Pankakosken Sos.dem. Yhdistys naisj.	Toini Nevalainen
Tohmajärven Kemien Ty naisj.	Salme Jekkonen
Uimaharjun Sos.dem. Ty naisj.	Milka Ikävalko

Keski-Suomen piiri

Haapamäen Ty naisj.	Aili Vuorela
Hankasalmen as. Ty naisj.	Eeva Repo
Jyväskylän kaup. Sos.dem. Naist. Kerho	Helka Rantanen
Jämsän Ty naisj.	Irma Saarela
Jämsänkosken Ty naisj.	Tarja Koskinen
Keski-Palokan Ty naisj.	Leena Paatelainen
Keuruun Sos.dem. Naisyhdistys	Maila Hokkanen
Kinkomaan Sos.dem. Ty naisj.	Ellen Lehtonen
Konneveden Ty naisj.	Tyyne Röntynen
Kypärämäen Ty naisj.	Eila Sironen
Lievestuoreen Ty naisj.	Toini Lindberg
Petäjäveden Ty naisj.	Kerttu Salonen
Saarijärven Ty naisj.	Sinikka Majamäki
Suolahden Sos.dem. Naisyhdistys	Elina Kupari
Säynätsalon Ty naisj.	Elsa Kinnunen

Tikkakosken Sos.dem. Ty naisj.
Uuraisten kk:n Sos.dem. Ty naisj.
Vaajakosken Sosialidemokraatit naisj.
Äänekosken Ty naisj.

Aune Laitinen
Lempi Lappi
Annikki Tiainen
Helinä Pajari
Meeri Räsänen

Kuopion piiri

Iisalmen Sos.dem. Ty naisj.
Iisveden Sos.dem. Ty naisj.
Karttulan Sos.dem. Ty naisj.
Kuopion Sos.dem. Naisyhdistys
Kuopion Sos.dem. Ty naisj.
Luttilan Sos.dem. Ty naisj.
Suonenjoen Sos.dem. Ty naisj.
Uimalan Sos.dem. Ty naisj.
Varkauden Ty naisj.

Anni Kyyriäinen
Irja A vila
Anni Tiihonen
Pirkko Mustakangas
Kaija Kröger
Lydia Frondelius
Helmi Lappalainen
Maija Joikin
Marja-Liisa Pieviläinen

Kymen piiri

Anjalan Sos.dem. Ty naisj.
Haminan Sos.dem. Naisyhdistys
Inkeröisten Sos.dem. Naisyhdistys

Karhulan länt. Sos.dem. Naisyhdistys

Karhulan Sos.dem. Ty naisj.
Kausalan Ty naisj.
Kotkan Sos.dem. Naisyhdistys

Kouvola Sos.dem. Yhdistys naisj.
Kouvola Ty naisj.
Kuusankosken Sos.dem. Naisyhdistys

Kymintehtaan Sos.dem. Naisyhdistys

Länsi-Kotkan Sos.dem. Ty naisj.
Metsolan Sos.dem. Ty naisj.
Neuvottoman Ty naisj.
Otsolan Sosialidemokraatit naisj.
Popinniemen Sos.dem. Naisyhdistys

Summankylän Ty naisj.
Tiutisen Sos.dem. Naisyhdistys
Ummeljoen Sos.dem. Ty naisj.
Uuraan Ty naisj.
Voikaan Ty naisj.

Seija Hyvärinen
Hellin Nevalainen
Kaija Lahti
Arja Pulliainen
Sirkka Kotola
Irja Nironen
Sylva Horttanainen
Esteri Lehtimäki
Hilkka Tuominen
Airi Viitanen
Sirkka-Liisa Oksanen
Sirkka Ahtiainen
Sirkka Volanen
Lea Martelius
Tiima Seppälä
Aila Kauvatsalo
Sinikka Sihvola
Terttu Saarela
Aune Lukka
Aili Matilainen
Sanni Mäkelä
Aune Aalto
Inkeri Peltonen
Pirjo Sadström
Paula Porkka
Meeri Sandberg
Ida Tepponen
Kaija Someroja
Liisa Jokinen
Hertta Hoppman

Lapin piiri

Ivalon Ty naisj.
Karihaaran Ty naisj.
Kemin Sos.dem. Naisyhdistys
Rovaniemen Ty naisj.
Tornion Sosialidemokraatit naisj.

Riitta Kangasniemi
Tyyne Arvila
Saara Mäkineste
Ulla Vuorela
Greta Lipponen

Mikkelin piiri

Aholahden Ty naisj.
Anttolan Ty naisj.
Heinolan kaup. Sos.dem. Ty naisj.
Heinolan Seudun Sd. Ty naisj.
Mikkelin Sos.dem. Ty naisj.
Mikkelin Urheiluv. Sos.dem. Yhd.naisj.
Mikkelin Viran- ja toimenhaltijain
Sos.dem. Yhdistys naisj.
Mäntyharjun Sos.dem. Yhdistys naisj.
Pieksämäen Sos.dem. Yhdistys naisj.
Punkasalmen Sos.dem. Ty naisj.
Savonlinnan Sos.dem. Naisyhdistys

Terttu Nuopponen
Liisa Rasa
Irma Haverinen
Ulla Vihtilä
Rauha Airas
Maire Haapasalo

Eine Vesivalo
Katri Ekholm
Irja Oranen
Saara Venäläinen
Kaino Vai jus
Sirkku Leikas

Oulun piiri

Iin Sosialidemokraatit naisj.
Kajaanin Sos.dem. Ty naisj.
Kuusamon Sos.dem. Ty naisj.
Martinniemen Ty naisj.
Muhoksen Seudun Sos.dem. Ty naisj.
Otanmäen Sos.dem. Ty naisj.
Oulaisten Sos.dem. Ty naisj.
Oulun Sos.dem. Naisyhdistys
Pateniemen Sos.dem. Ty naisj.
Raahen Sos.dem. Naisyhdistys
Taivalkosken Ty naisj.
Ylivieskan Sos.dem. Naiset

Lyyli Päckilä
Baby Karjalainen
Helmi Arminen
Tuula Perätaio
Anna-Liisa Löyhkö
Rauha Niukkanen
Ulla Kemi
Toini Svensk
Vuokko Träskilä
Hellevi Tuohimaa
Oili Taivalkoski
Anna Ojakangas

Saimaan piiri

Imatrankosken Sos.dem. Naisyhdistys
Joutsenon Sos.dem. Ty naisj.
Korvenkylän Ty naisj.
Lappeenrannan Ty naisj.

Lauritsalan Sos.dem. Ty naisj.
Parikkalan Sos.dem. Ty naisj.
Parkkarilan Sos.dem. Ty naisj.

Eeva Lappalainen
Eeva Vepsäläinen
Tyyne Pesu
Elsa Juvonen
Taimi Haapiainen
Irja Methér
Saara Putkinen
Ida Salo

Simpeleen Sos.dem. Naisyhdistys
Tainionkosken Sos.dem. Naisyhdistys
Vuoksenniskan Sos.dem. Naisyhdistys

Martta Naukkarinen
Hanna Kuittinen
Rosa öhrbom
Arja Mönkäre
Eila Eerola
Helka Viljakainen

Satakunnan piiri

Euran Ty naisj.
Friitalan Ty naisj.
Hankkarin Sos.dem. Yhdistys naisj.
Harjavallan Sos.dem. Ty »Yritys» naisj.
Ikaalisten Ty naisj.
Kaaroon Sos.dem. Ty naisj.
Kankaanpään Ty naisj.
Kauttuan Sos.dem. Ty naisj.
Kiukaisten Ty naisj.
Kyröskosken Ty naisj.
Lapin Tl. Ty naisj.
Meri-Porin Sos.dem. Yhdistys naisj.
Musa-Liinaharjun Sosialidemokraatit
naisj.
Niinisalon Sos.dem. Ty naisj.
Noormarkun Ty naisj.
Panehan Ty naisj.
Pihlavan Sos.dem. Ty naisj.
Porin Sos.dem. Naisyhdistys

Rauman Sos.dem. Naisyhdistys
Rauman Ty naisj.
Ruosniemen Ty naisj.
Toejoen Sos.dem. Naisyhdistys
Uotilan Sos.dem. Naisyhdistys
Uudenkoiviston Sos.dem. Naisyhdistys
Vanhan-Ulvilan Sos.dem. Ty naisj.

Maire Laine
Maire Vannekari
Pirkko Muurinen
Aune Malm
Inkeri Kivistö
Lyyli Sario
Tyyne Kivelä
Aini Rantala
Hilkka Mattila
Inkeri Sutinen
Mia Rantanen
Ritva Nikkanen

Terttu Hahlman
Eila Rajahalme
Ritva Juntunen
Terttu Järvinen
Kirsti Lehtimäki
Aino Hahlman
Aino Virtanen
Pirkko Työläjärvi
Kirsti Korpiluoma
Laila Virtanen
Saara Vuorenpää
Armi Kuusela
Eila Lantee
Liisa Raita

Turun piiri

Mynämäen Sos.dem. Ty naisj.
Naantalin Ty naisj.
Nummenmäen Sos.dem. Yhdistys naisj.
Salon Sos.dem. Ty naisj.

Turun Akateeminen Sos.dem. Yhdistys
naisj.
Turun Kunnantyöntekijäin Sd. Yhd. naisj.
Turun Kärsämäen Sos.dem. Yhd. naisj.
Turun Sos.dem. Naisyhdistys
Uskelan Ty naisj.
Turun Urheiluväen Sosialistiseura naisj.

Hilkka Orava
Aino Liimatainen
Lyyli Jalava
Taina Kallio
Sisko Lannermaa

Marja Salmi
Helmi Ojala
Fanny Paven
Ritva Grönlund
Anna-Liisa Koivu
Maija-Liisa Soukkanen

Uudenmaan piiri

Et. Espoon Sos.dem. Ty naisj.
Friherssin Sosialidemokraatit naisj.
Hyvinkäänkylän Ty naisj.
Hyvinkään Sos.dem. Kerho naisj.
Hyvinkään Sos.dem. Naisyhdistys

Itä-Hakkilan Sos.dem. Yhdistys naisj.
Jokelan Ty naisj.
Järvenpään Ty naisj.
Karkkilan Sos.dem. Ty naisj.
Kauklahden Sos.dem. Yhdistys naisj.
Keravan Ty naisj.
Keski-Espoon Sos.dem. Yhdistys naisj.
Korson Sos.dem. Naisyhdistys
Korson Sos.dem. Ty naisj.
Leppävaaran Sos.dem. Ty naisj.
Lohjan Ty naisj.
Loviisan Sos.dem. Naiset
Mäntsälän Sos.dem. Ty naisj.
Nummelan Ty »Elo» naisj.
Nurmijärven Sos.dem. Yhdistys naisj.
Ojakkalan Ty »Alku» naisj.
Porvoon Ty naisj.
Rekolan Ty naisj.
Simonkylän Kilta-Kaisat
Tapiolan Sos.dem. Kerho naisj.
Tikkurilan Ty naisj.

Hilda Lilja
Eila Kauppinen
Kaisa Salmi
Marja Virtanen
Kaija Pinnioja
Edit Haavisto
Ali Yrjölä
Hilkka Niemi
Ritva Hänninen
Laura Suominen
Anna-Liisa Ström
Toini Sumkin
Margit Loiske
Elisabet Järvinen
Kaisu Myyrä
Aune Ahjokoski
Mirja Ranta
Anja Söderholm
Airi Willberg
Kerttu Lusenius
Rauha Luomi
Sirkka Lit ja
Siiri Korttinen
Emmi Salonen
Maria Korhonen
Kaisa Raatikainen
Outi Ruotsalainen

Vaasan piiri

Alavuden Sosialidemokraatit naisj.
Ilmajoen Ty naisj.
Jalasjärven Sos.dem. Ty naisj.
Kokkolan Sos.dem. Keskustelus. naisj.

Laihian Sos.dem. Ty naisj.
Lapuan Ty naisj.
Pietarsaaren Sos.dem. Ty naisj.
Pietarsaaren Itänummen Sos.dem. Ty naisj.
Seinäjoen Sos.dem. Naisyhdistys
Seinäjoen Ty naisj.
Vaasan Sos.dem. Ty naisj.
Ykspihlajan Sos.dem. Ty naisj.

Eeva Selkämaa
Salli Kanto
Anna-Liisa Kujala
Veera Hakala
Eila Pohjonen
Edit Mäki-Uuro
Salli Aho
Raili Pynttari

Maria Hyytiäinen
Kirsti Suominen
Helvi Tikkaola
Sylvia Sillanpää
Lea Puutio

Muut osanottajat

Kunniajäsenet

Helsingin piiri	Hilja Sinervo
Kymen piiri	Iida Koivisto
Oulun piiri	Olga Kokko
Turun piiri	Inkeri Kalpa

Uudet kunniajäsenet

Helsingin piiri	Fanni Haa ja
Pohjois-Hämeen piiri	Jenny Matinaho
Kuopion piiri	Hilma Utriainen
Kymen piiri	Tilda Tiihonen
Mikkelin piiri	Anni Karttunen
Oulun piiri	Hanna Ojala
Saimaan piiri	Nanna Kokko
Satakunnan piiri	Ester Siik
Uudenmaan piiri	Hilma Nieminen
Turun piiri	Fanni Paven

Kutsuvieraat

Ulkomaiset kutsuvieraat

Ruotsin Sos.dem. Naisliitto Eva Söderlund
Norjan Sos.dem. Naisliitto Torild Utvik

Kotimaiset kutsuvieraat

Sos.dem. Puolue Rafael Paasio
Sos.dem. Eduskuntaryhmä Paavo Tiilikainen
S. Ruotsalainen Työväenliitto Girgitta Försten
Sos.dem. Nuorison Keskusliitto Ulla-Maija Koponen
Nuorten Kotkain Keskusliitto Veli Heikkilä
Sos.dem. Raittiusliitto Erkki Kuoppala
Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto Väinö Soininen
Työväen Urheiluliitto Liisa Simonen
Kulutusosuuskuntien Keskusliitto Olavi Hurri
Kotien Puolesta Keskusliitto Pirkko Aro
Nuorten Puolesta Keskusliitto Tenho Tuomainen
Työväen Kuntoliitto Erik Manninen
Ensi Kotien Liitto Salme Myyryläinen
Eläkkeensaajien Keskusliitto Aira Helenius
Lasten ja Nuorten Puolesta Taimi Rinne-Virolainen
Sos.dem. Naisliitto Outi Nurmi
Äitien Lomahuolto Martta Lumme, Irja Salmela
Sos.dem. Puoluetoimisto Pentti Laakkonen

Liittoneuvoston jäsenet

Hämeen eteläinen piiri	Kerttu Rantanen
Pohjois-Karjalan piiri	Siiri Heikkinen

Keski-Suomen piiri
Kuopion piiri
Kymen piiri
Mikkelin piiri
Lapin piiri

Annikki Tuominen
Edit Terästö
Aili Väre
Maija Rajantie
Eila Kemppainen

Lisäjä äsenet

Lapin piiri
Mikkelin piiri
Vaasan piiri

Hellin Väyrynen
Elbe Kuusela
Elvi Aro

Liittotoimikunnan jäsenet

Meeri Kalavainen
Helvi Saarinen
Sinikka Luja-Vepsä
Sylvi Siltanen
Aune Salama
Gunnel Käkelä
Leena Koljonen
Margit Eskman
Mirja Lohiniemi
Sirkka-Liisa Skriko

Piiritoimikuntien edustajat

Helsingin piiri
Hämeen et.piiri
Pohjois-Hämeen piiri
Keski-Suomen piiri
Kymen piiri
Mikkelin piiri
Saimaan piiri
Satakunnan piiri
Vaasan piiri
Hämeenlinnan Kj.naisj.

Sirkka Vuorela
Ester Heinonen
Sirkka Heinonen
Arja Vasko
Olga Hurttä
Ulla-Maija Suuniittu
Seidi Nylund
Saima Reunanen
Hilja Rajala
Hilda Salomaa

Liittotoimikunnan alajaostot

Opintojaosto
Talousjaosto
Ay-jaosto

Anni Vallanti
Airi Laasonen
Kaarina Kari

Liiton toimihenkilöt

Enni Sokka
Marja-Liisa Kunnas
Tuula Paavilainen
Paula Leppänen
Helga Niemi

KOKOUSSÄÄNNÖT

1. Esitys- ja päätösvaltaisia ovat niiden sos.dem. naisyhdistysten ja ja työväenyhdistysten naisjaostojen vakinaiset edustajat, jotka ovat suorittaneet keskusliitolle kuuluvan liittoveron vuoden 1974 loppuun saakka. Varaedustaja käyttää äänioikeuttaan vakinaisen ollessa esityneenä.
2. Esitys- ja puheoikeus on liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenillä, sosialidemokraattisen puolueen edustajalla, naispiiritoimikuntien edustajilla, liiton toimihenkilöillä, sekä työryhmien puheenjohtajilla joilla ei liiton sääntöjen mukaan ole kokouksessa puhe- ja esitysoikeutta ja joille kokous nämä oikeudet myöntää.
3. Jokaisella äänioikeutetulla edustajalla on päätöksiä tehdessä yksi ääni. Äänten mennessä tasan voittaa se kanta, johon toimiva kokouksen puheenjohtaja yhtyy. Vaaleissa ratkaisee arpa. Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous yksimielisesti toisin päättä. Äänestykset toimitetaan nostamalla esiin kullekin edustajalle jaettu edustajakortti.
4. Puheenvuorot on pyydettyä kirjallisesti. Nimen lisäksi merkitään asia, mihin puheenvuoro halutaan. Puheenvuorot esitetään puhujapaikalta. Kokouspuheenvuoro saa kestää korkeintaan 10 minuuttia lukuunottamatta liittotoimikunnan esityksiin liittyviä alustavia puheenvuoroja.
5. Asia, jota ei ole mainittu edustajakokouksen esitysvihossa, ei voi tulla edustajakokouksen käsiteltäväksi ellei se ole liittotoimikunnan esittämä tai ellei kokouksen päätösvaltainen enemmistö siihen suostu.

Työohjelma

Lauantaina 19. 4. 75

- Klo 10.00 Avajaismusiikkia: Helsingin Työväen Naiskuoro
Kokouksen avaus: Keskusliiton puheenjohtaja,
kansanedustaja Meeri Kalavainen
Asioiden käsittelyä
- Klo 12.30—14.00 Ruokailutauko
» 14.00—17.30 Asioiden käsittelyä
» 17.30—18.00 Tauko
» 18.00—19.30 Sos.dem. naisliikkeen 75-vuotisjuhla

Sunnuntaina 20. 4. 75

- Klo 9.00 Asioiden käsittelyä
* 12.30—14.00 Ruokailutauko
» 14.00— Asioiden käsittelyä
Kokouksen päättäminen

ESITYS KYMEN SOS.-DEM. NAISPIIRI RY:N TORIKOKOUKSELLE

Perhepolitiikka ja erityisesti lapsiperheiden asema on viimeaikoina ollut korostetusti esillä. — Aivan oikein! — Popinniemen Sos.dem. Naisyhdistyksessäkin on useassa eri yhteydessä jouduttu paneutumaan lapsiperheiden asemaan ja näiden vaikeuksiin. On voitu todeta joitain parannuksia saadun aikaan erilaisten tasausjärjestelmien kehittämällä ja lakien uusimisella.

Vuoden 1974 alusta lukien muutettiin lapsilisälakia niin, että lapsilisän ostoarvoa voitiin nostaa ja alle 3 vuotiaille lapsille alettiin maksaa erityistukea. Näistä hyvistä uudistuksista huolimatta näemme suurena epäkohtana sen, että lapsilisän maksaminen lopetetaan lapsen täytettyä 16 vuotta. Siitä, kun laki lapsilisistä vuonna 1948 annettiin, ovat lasten kasvatusta ja kouluttamismahdollisuus, jonka on katsottu olevan lain tarkoituksen, muuttunut paremmaksi, mm. peruskoulu on toteutunut. Nyt yhä useammalla työläiskodin lapsellakin on mahdollisuus tähdätä korkeampaan koulutukseen. Tuntuukin hyvin nurinkuriselta, että siinä vaiheessa, kun lapsen kulutus joka suhteessa on suurimmillaan, koulutus mm. muuttuu useimmiten yhteiskunnan kustantamasta vanhempien kustannettavaksi, lakkaavat kaikki yhteiskunnan suomat helpotukset lapsen kasvattamisen ja kouluttamisen kohdalla.

Edellä esitettyyn viitaten esitämme, että velvoitettaisiin puolueen päättäviä elimiä tutkimaan mahdollisuutta muuttaa lapsilisälakia niin, että lapsilisän maksamista jatkettaisiin 18 ikävuoteen saakka.

Popinniemen Sos.dem. Naisyhdistys

<i>Eeva Liukkonen</i>		<i>Hilde Peltonen</i>
puheenj	ohtaj	a sihteeri

Piiritoimikunnan lausunto:

Aloitteen mukaisesti pitäisi saada aikaiseksi yhtenäinen lainsäädäntö. Se merkitsee sitä, että opintotuki alkaa kun lapsilisä päättyy. Tuki jatkuisi siihen asti, kunnes nuori ihminen on päättänyt koulunkäyntinsä. Opintorahaa varten on tämän vuoden valtion tulo- ja menoarviossa 54.800.000 markkaa. Määräraha on riittämätön. Opintorahajärjestelmä tukee nyt ensisijaisesti keskiasteen ja varsinkin ammatillista koulutusta. Kotoa käsin opiskeleva nuori voi saada opintorahaa vuosittain 450 markkaa ja muulla paikkakunnalla opiskeleva saa täyden opintorahan, mikä on 800 markkaa. Lukiossa opiskelevat voivat myös saada opintorahaa ja se heille on 250—300 markkaa vuodessa. Määrärahojen niukkuuden vuoksi mainittua tukea saavat harvat oppilaat eri kouluissa kautta maan.

Aloitteessa mainittu kysymys on jatkuvasti esillä. Ikärajoja on jo siten tarkistettu, että uudessa tulo- ja varallisuusverolaissa koulutusvähennyksen vuosiraja on nostettu 18-vuoteen.

Kymen Sos.dem. Naispiiri ry piiritoimikunta

LAUSUMAT:

Yleispoliittinen julkilausuma

Leimaavin piirre suomalaisessa politiikassa on tällä hetkellä kansainvälinen lama ja sen heijastuminen maamme talouspolitiikkaan. Tästä huolimatta on Sos.dem. Naisten Keskusliiton mielestä voitu parantaa heikompiosaisten asemaa. Monet tärkeät uudistukset ovat kuitenkin hidastuneet hallituspuolueiden sisäisten erimielisyyksien vuoksi.

Sosialidemokraatit ovat hallituksessa ollessaan kysyneet ulkoisista ja sisäisistä vaikeuksista huolimatta toteuttamaan työväenliikkeen kannalta merkittäviä uudistuksia sekä luomaan kaivattua pitkäjänteisyyttä maan asioiden hoitoon. Sos.dem. Naisten Keskusliitto tukee sosialidemokraattisen puolueen pyrkimyksiä vastuuntuntoisen ja työväestön etujen mukaisen politiikan toteuttamiseksi. Puolueiden välisen luottamuksellisen yhteistyön puuttuessa maan kannalta tärkeiden asioiden hoitaminen on häiriintynyt.

Sos.dem. Naisten Keskusliitto toteaa, että poliittisen tilanteen mahdollisesti ajautuessa umpikujaan, ovat sosialidemokraatit valmiit vaaleihin myös ennen varsinaista määräaikaa. Kesäaikana suoritettavat vaalit olisivat kuitenkin liiton mielestä kansanvallan toteutumisen kannalta huono ratkaisu. Vaalitaistelun alkaminen vaikeuttaisi nyt keskeneräisten, tärkeiden lakiesitysten läpiviemistä. Sosialidemokraattiset naiset kokoavat voimansa sosialidemokraattisen puolueen vaalivoiton saavuttamiseksi.

Lausuma liittotoimikunnan esityksestä »Tasa-arvoiseen yhteiskuntaan«

Sosialidemokraattinen työväenliike on koko toimintansa ajan taistellut tasa-arvoisuuden puolesta. Myös naisten ja miesten tasa-arvoisuus on alusta saakka kuulunut puolueen periaatteisiin ja tavoitteisiin.

Eriarvoisen yhteiskuntamme pahimpia epäkohtia on sosialidemokraattisen työväenliikkeen aktiivisella toiminnalla saatu poistetuksi, mutta tälläkin hetkellä on sekä omassa yhteiskunnassamme että kansainvälisesti olemassa sortoa, riistoa ja väkivaltaa ihmisten kesken. Sosialidemokraattiset naiset ovat toimineet erityisesti sukupuolten välisen eriarvoisuuden poistamiseksi. Tätä työtä on jatkettava. Taloudellisen tasa-arvoisuuden saavuttamiseksi tehtävä työ on erittäin ajankohtaista ja tärkeää työväenluokan naisten kannalta.

Toimiessamme käytännössä tasa-arvoisuuden puolesta on pidettävä mielessä, että eriarvoisuus perustuu yhteiskuntajärjestelmäämme, jonka muuttaminen on koko sosialidemokraattisen työväenliikkeen päämäärä.

Vain demokraattinen sosialismi voi taata riistosta ja eriarvoisuudesta vapaan yhteiskunnan.

Sosiaalipoliittinen kannanotto

Sos.dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous toteaa, että viime vuosina on sosialidemokraattisen työväenliikkeen ponnistuksin saatu aikaan monia merkittäviä sosiaalipoliittisia uudistuksia. Näistä mainit-

takoon mm. lasten päivähoitolaki, äitiysloman pidentäminen 72 päivästä 174 päivään, useat lapsilisien korotukset, työsuojelun valvonta- ja hallintolait, vuosilomalain kokonaisuudistus sekä heinäkuun alusta voimaan tulevat työ- ja kansaneläke-etuuksien parannukset.

Vaikka vaikea taloudellinen tilanne heijastuu myös sosiaalipolitiikan alueelle, on uudistustyön jatkuttava. Sos.dem. Naisten Keskusliitto pitää välttämättömänä, että edelleenkin kiinnitetään painokkaasti huomiota asumiskustannusten alentamiseen. Myös nuorten parien kodin perustamista on tuettava.

Yksinhuoltajien asemaa on pyrittävä helpottamaan. Sitä tarkoittavat lakiesitykset on pikaisesti saatava käsitellyiksi eduskunnassa. Lasten päivähoitomahdollisuuksia ja hoidon tasoa on edelleen kehitettävä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vuorotyössä käyvien vanhempien lasten hoidon järjestämiseen. Lapsen sairaus on Sos.dem. Naisten Keskusliiton mielestä hyväksyttävä huoltajan palkallisen työstä poissaolon syyksi.

Pitenevät työmatkat vähentävät perheen yhdessäoloaikaa. Sos.dem. Naisten Keskusliitto esittää pikaisesti tutkittavaksi työajan lyhentämistä tai työmatkoihin käytetyn ajan sisällyttämistä työaikaan.